

De bello Iudaico. Liber. vi. incipit.

Titus existente adhuc apud Alexandriam Hierosolymis orit trifaria seditio Zelotarum Simonis & Ioannis inter eos congregiunt: ita ut templū uniuersum inundaretur sanguine. CAP. I.

Hic in græcis codicibus non .vi. si quintus incipit liber.

Titus quidem ad eum modum quem prædiximus emensa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine Cæsaream uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam una cum patre imperium quod nuper eis deus permiserat disponente: cōtigit etiam seditionē quæ apud Hierosolymam erat aucta trifariam diuidi: & aliorum partem in alteram uerti. Quod ut in malis optimum quis dixerit factumque iustitiæ. Nam Zelotarum quidem in populum dominatio quæ auctor erat excidii ciuitatis: unde cœperit & per quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non exrauerit quisquam dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera externarum penuria in uiscera sua scæuire solet. Sic Eleazarus Simonis filius qui & ab initio Zelotas in templum a populo separauerat: uelut indignati simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet. Cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret. Re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens summæ rei desiderio propriæ potentiæ cupiditate ab aliis defecit. A scitis etiam Iuda Chelica & Simone Ezronis filio potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotæ non exigui sequebantur. Occupatoque interiore templi ambitu super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat nihil impium existimantibus pauciatu uero suorum timentes plærunque in locis suis ociosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabatur: hostesque habens a uertice: neque sine metu conabatur incursum: & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens quam Eleazari partem afficiens tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus & missilium iactus totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simonem quem rebus desperatis inuitatum ultro sibi tyrannum spe auxilii populus introduxerat: & superiorem ciuitatis retinens partem & inferioris plurimam partem animosius iam Ioanem eiusque socios adoriebatur: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium præferentem lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur: eo quod Eleazaro esset humilior: tanto plus habebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterrent. Quippe balistis & non paucis lanceis utebantur saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabantur: sed multos etiam sacra celestrium perimebant. Quamquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur: tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant cum suspicionem & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem post exituri subsidia seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque: templumque peruenientia in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis græcis & barbaris adorandam suo sanguine imbuerunt. Indigenis autem mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophanis miscebantur per quæ atria diuina stagnum fecerat diuersorum caduerum sanguis. Quid tantum passa es miserima ciuitas a Romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere. Iam enim dei locus non eras neque manere poteras domesticorum facinorum facta sepulchrum: & quæ phanum civili bello tumultum constitueras poteris autem denuo fieri: poteris si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent lege scribendi: quod non domestici luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera.

Describit discordia quæ inter eos fuit & scelera quæ inter eos comittebant: post quæ liter omnes quasi Romanos expectabant: post quod Titus misit diuersas legiones in Hierosolymam. CAP. II.

Rgo diuisis trifariæ insidiatoribus Eleazarus quidem eiusque socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannem ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent plebem diripientes in Simonem rebellabant cum ipsi quoque Simonem contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset. Si quando igitur utraq; parte patiebatur Ioannes obuertebat socios & de ciuitate quidem subeuntes missis ex porticibus talis de templo uero iaculantes machinis ulciscabantur. Quotiens autem desuper instantium molestia caruisset: frequenter enim ebrietate & labore cessabant libentius in Simonem eiusque socios quâ pluribus iruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos ædes frumenti plenas omniumque utesilium incendebat: idemque hoc illo egrediente Simonem insecutus agebat: ueluti pro Romanis omnia consilio corruperent quæ ad ob-

fidionem ciuitatis erant preparata: suarumque uirium neruos absunderent. Denique contigit una exuri omnia circum templum & inter proprias acies solitudinem atque aream pugnae fieri ciuitatem concernari aut paulominus omne frumentum quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis. Denique fame capti sunt quod minime quiuissent nisi eam sibi met comparauissent. Undique autem insidiatoribus & confinis oppugnantibus ciuitatem medius populus quasi aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae pro Romanis uota faciebant: externumque bellum quo domesticis malis liberarentur expetebant: grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque consilii capiendi tempus erat ut uoluntatem mutaret neque pacis aut fugae spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesque latronum principes quoscumque Romanis paccatos esse uel transfugere ad eos uelle sentirent quasi cōes hostes interficiebant: solumque in occidendis uita dignis cōcordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus oriebatur: sed metu acerbiores erant lugentium quæstus. Et assiduas quidem lamentationes causas calamitates præbebant: timor autem includebant ululatus: atque obmutescente dolore præ fortitudine tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat: neque mortuis cura sepulturae habebatur. Quorum amborum hæc causa erat quod quisque de se sperabat. In omni enim re amicos remiserant: qui cum seditiosis non erant: quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera concalcantes dimittebant: & ex mortuis haurientes audaciam quos sub pedibus cernerent immanius scæuiebant: semperque aliquid in se perniciosum excogitantes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemque pontificibus placuisset: idque uiginti cubitis altius ædificaret: rex quidem Agrippa ex mote Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est ligna & magnitudine simul directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto Ioannes his sectis quod sufficere longitundinem credidit: turres ædificauit & aduersus eos constituit qui desuper a templo pugnant. Post muri ambitum contra exedram occidentalem admotis qua solum poterat quod aliae partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatae. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demostrauit: & priusquam in his quicquam poneret Romanos adduxit. Etenim Titus postquam partem ad se collegit exercitus alius uero ut ad Hierosolymam occurrerent scribit: Caesaream profectus est. Erant autem tres legiones quae pridem sub eius parte Iudaeam uastauerant: & duodecima quae olim cum Cestio male pugnauerat: quae licet per id fortitudine esset insignis: tunc tamen eorum etiam memoria quae: pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaus occurrere. Decimam uero ascendere per hiericunta. Ipse quidem cum cæteris regressus est: quo regum quoque subsidia plurima quadudum multique Syri auxiliatores comitabantur. Suppletum est autem quattuor legionum quantum Vespasianus electum cum Mutiano miserat in Italiam: ex his qui cum Tito accesserant. Duo namque milia de Alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate cum sequebantur & amicorum spectatissimis beniuolentia simulque prudentia Tyberius Alexander: qui antea quidem Aegyptum administrauerat: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus quod primus incipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertae fortunae sociatus est: idemque consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Describitur ordo Titi & militum & omnium aliorum in eundo Hierosolymam: peruenit Gophnam oppidum quod Vespasianus coeperat: ciuitatem tentat adire: tandem coactus est si uoluit euadere irruere in hostes: ad suos salutem se recepit.

III. CAP. III. Rogredientem uero in hostilem terram Titum antecedeant regia omniaque auxilia post eos uiarum stratores castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinae atque armati. Post hos ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quoque agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant: & secundum illos una cum lectis Chiliarchi & praefecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa: & ante signa tubicines: deinde acies senum uiroque ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus a tergo cuiusque agminis: & ante hos sarcinae. Omnium uero nouissimi mercenarii eorumque custodes coactores armorum. Procedens autem decenter exercitus: ita ut mos est Romanis in Gophnam per Samaritiden uenit: quae & prius ab eius parte fuerat occupata: & tunc praesidiis tenebatur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde proficitur: peractaque in die mansione: castra ponit in loco quem iudaei sermone patrio Ruborum uallem uocitant: iuxta uicum quendam Gabathsaule nomine: quod significat uallem Saul: distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus perrexit in ciuitatem quam tuta esse: Iudaeorumque animos exploraturus: si forte conspecto priusquam ad manus ueniretur metuerent. Audierat enim quod erat uerum: a seditiosis & latronibus oppressam populum desiderat quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset nihil conari. Quandiu quidem mane per uiam quae ad murum duceret equitabat. Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrin saxeam declinato transuersum agmen equitum duxit infiniti subito prosiliunt: qua muliebres turres uocantur: & per eam quae

contra monumentum Helēnæ porta est egressi equitatum intercedunt: atque alios etiam tunc uia currentes ne cum his qui deuerterent sese iungerent a fronte oppositi prohibuerunt. Titum uero cū paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: a muro. n. cuncta fossis patebant. & transuersi erant hostes: multisq; materiis impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus intercedente hostili manu desperabantur. Quoꝝ pleriq; impatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti ipsi ēt fugiebāt. Titus autē in sua tantum fortitudine sitam esse p̄spiciens spem salutis flectit equum: & ut sequerentur cum clamore comites adoratus in medios hostes irruit ut ad eos trāsire festinans. Quo quidem tpe maxime intelligi potuit & belli momenta & ip̄atoris pericula deum curare. Tot. n. aduersus Titum missilibus quom̄ neq; galea neq; thorace septus esset non bellator. n. sed explorator: ut dixi: p̄cesserat: nullum in eius corpus delatum est: sed tanq̄ ne eum ferirent ex industria mitterentur oīa p̄teruolabant. Gladio uero semper a lateribus instantes dirimēs multosq; ante ora subuertens sup̄ cadētes agebat equū. Illoꝝ at clamor erat p̄ audaciam Cæsaris ut eum aggredierentur cohortatio. Fugaq; & discessio repētina quocūq; diuerteret cursū. Huic at se periculo participes cū a tergo & a lateribus foderent adiunxerant. una enim erat cuiq; spes salutis uiam cito patefacere priusq; circūuētus opprimeretur. Deniq; duo ex minus pertinacibus alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem q̄ aggressione prima superiores fuerant inconsulta spes aīos extollit: magnamq; his posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte oliuarum dicto: exeunt Iudæi: i legionē decimam irruunt fugantq; Romanos: nuntiatur Tito: fert auxilium: dimicatur utrinq;: Titus tandē legionem liberat.

CAP. III.

Aesar aut postq̄ ex Ammaus agmen sibi solatiū est nocte luce inde digressus ad locum q̄ scopos appellatur accedit. Vnde iam & ciuitas & clari tēpli magnitudo cōspici poterat: qua pte septentrionalē regionem cōtinens ciuitas humilior proprie Scopos noīatus est: distans a ciuitate stadiis septem: ubique duabus legionibus simul quinq; uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. Labore nanq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est ut sine fortitudine murum struerent. Mox autem cœpto ædificio decima quoq; legio p̄ Hiericunta aderat a Vespasiano p̄occupata: ubi quædam pars armatorum i p̄sidio fuerat collocata. His aut p̄ceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere qua in pte mons q̄ appellatur oliuarum contra ciuitatem ab oriente situs est atq; interiacente ualle discernit: cui nomen est Cedrō. Intra ciuitatem uero sine requie confugientium dissensionē tum primum ingens subito bellū foris interueniens refrenauit: & cū stupore seditiosi Romanorum castra inspectātes trifariā distributa malam inter se iniere concordia: rationemq; inuicē req̄rebat quidnā expectarent: qd ue perpeffi tres muros contra uitam suam paterent opponi: bellaq; tanta se fundente licentia tanq̄ spectato res bonorum op̄e sibiq; utilium residerent mœnibus clauis remissisq; armis ac manibus nosmetipsos profecto exclamat aliquis tantummodo fortes sumus: Romanosq; at lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios congregantes exortabantur: raptisq; armis subito in legionē decimā ruunt: perq; uallem facto impetu cū ingenti clamore mur̄ ædificantes Romanos aggrediunt. Illi at in opere distributi armis ob eā causam plariq; depositis: nec. n. excursus Iudæos ausuros esse credebant: & si maxime uellent aīos eorum seditione distractum iu arbitrabant. P̄ter opinionem p̄turbati sunt: atq; opere quisq; derelicto confestim alii recedere. Multi autem ad arma p̄perantes priusq; se in hostes corrigerent feriebantur. Plures at Iudæis sp̄ adiciebantur eoz freti uictoria qui p̄cesserant: & q̄ cū pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus uidebant: q̄ secunda fortuna uterentur. Romani autem maxime ordinari consueti cum decore atq; p̄ceptis bellum gerere sciētes ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; p̄uenti aggressione cedebant. Siquando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant iudæos & ob impetum minus cautos feriebant. Semp̄t uero excursionē gliscente magisq; turbati postremo castris pulsi sunt: totaq; legio in periculum uentura fuisse uidebatur: nisi hoc mature sibi nunciato Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauiam & suos a fuga reuocasset. Iudæosq; a latere ipse cum his irruēs quos circa se habebat electos: multos quidem occidisset: plures uero sautiasset. Omnes autem in fugam uertisset: atq; in uallem p̄cipites compulisset. Illi autem in prono loco multa mala perpeffi postquā in aduersam partem euasere. Flectunt se iterum & ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem bellatum est. Paulo autem post meridiem Titus his qui secum erant in subsidio collocatis: aliisq; cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquum agmen ad murum i summitis ædificandam remisit. Iudæis autē hac fuga esse uidebatur. Cūq; speculator quem in muro posuerant amictu agitato signum dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu p̄siliit: ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantiū nemo impetū sustinuit: sed tanq̄ machina p̄cussū agmen cōtinuo dissipatū est: pulsiq; in montē refugiūt. In ascensu at medio Titus cū paucis relictus: multūq; monentibus amicis q̄ pro impatoris reuerentia cōtēpto piculo perducatē ut mortem appetētib; Iudæis cederet. Neq; p̄ his i discrimē uēitets: quos ante ip̄m saluos eē nō

oporteret: sed potius fortunam suam reputaret quod non militis officio fungeret: uerum & belli & orbis terrarum dominus esse: ne in fugam uerti uideret in quo omnia niterent. Hac autem ne audiret simulans & ad se recurrentibus obstabat: eosque in ora feriens cum ui obniterent occidebat: & in galeam repente incubens multitudinem repellebat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti: ne tamen quidem in ciuitatem fugere: sed in utrumque latus ab eo declinantes rursus fugientes insequerentur. Quos tamen aggressus a latere ipso quoque impetum praepediebat. Dum haec agunt etiam illos qui superiora castra muniabant: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur suspicantium: excursus quidem Iudaeorum ferre non posse. Titum uero in fugam reuersum. Nec enim unquam illo mente alios fugitiuos fuisse: & tanquam laruali terrore circumdati alius alio ferebant: donec quidam cum in medio bello uersari imperatorem uidisset: plurimum metuentes uniuerso agmini suorum eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati & fuga maius aliquid sibi exprobrantes quod Caesarem deseruissent: totis uiribus in Iudaeos utebantur: & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliua. Illi autem in pedem recedentes pugnabant. Cuiusmodi Romani plus possent: eo quod superiores erant: in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio neque inuidia detrahentem uerum dicere oportet: ipse Caesar his totam legionem periculo liberauit: atque ipse castra muniendi copiam militibus praebuit.

Remisso aliquantisper bello oritur discordia inter eos: in duas partes se ditio remanet: Titus ad ciuitatem electos milites mittit: explanare fecit omnia ita ut repletum sit quicquid cauum erat. CAP. V.

Emisso autem paulisper bello externo: interea intestinum se ditio suscitauit. Azymorumque instante die qui est aprilis mensis quartusdecimus. Hoc enim se primum tempore opinantur Iudaei ab aegyptiis esse liberatos. Eleazarus quidem cum sociis portam subaperiens introire cupiebat: ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias ausus est: & suorum quosdam ignotiores armis sub ueste latentibus instructus. Quorum plerique de industria aggressi erant occulte: inter alios phari occupandi gratia submitit. Illi autem postquam intrare uestimentis abiectis: subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templum ac tumultus erat: cum alienis quidem a se ditioe populus oibus discrimen imputaret. Zelotae uero sibi met solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portae custodia & alii expugnaculis disilientes priusquam manus consererent in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati & circum templum appulsi conculcabantur: cum lignis passim ferroque caederentur. Multos ociosorum inimici priuato odio quasi diuersae factionis socios interficiebant. Et quicumque ante haec insidiatorem aliquem offenderat tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficeret inducias concessere nocentibus: progressosque ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo quae tripartita fuerat in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo contra excursus quidem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur: alium uero exercitum iussit totum quod erat usque ad muros spacium complanare. Cunctis igitur materiis ac sepiibus dirutis quibus hortos ac lucos incolae praemunierant: omni quoque opposita: quibus mansueta silua: excisa repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimis ferro truncatis: humiliorem totum illum tractum a Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt: serpentiū stagnum contentia quae Colymbethra uocatur.

Iudaei Romanos quaerunt decipere instituunt quosdam qui pacem simulant: Romanosque uelle introducere: Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. CAP. VI.

Is denique diebus iudaei Romanis huiuscemodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres quae sic appellantur progressi turres simulato quod pacis eos studiosos pepulissent: eo quod timerent imperum Romanorum: ibidem uersabantur & alter sub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros dispositi populumque se esse simulantes clamore pacem implorabant: foedusque poscebant portasque se patefacturos esse pollicentes inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra illos ueluti portis eos ambigeret lapides iaciebant. Illique se ui perumpere aditus uelle simulabant & ciuibus supplicare. Cuiusmodi ad Romanos sepiissime ire conarentur: reuersique perturbatis similes uidebantur. Verum haec eorum calliditas apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant: opusque aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet.

Quidam ex Romanis ad urbem usque accedentes eo quod crediderunt illis: interficiuntur: multi feriuntur: unde irascitur multum Titus propter inobedientiam eorum eisque arguit. CAP. VII.

Ridie namque prouocatos eos ad factionem per Iosephum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc milites mane loco suo praecipit. Iam uero quidam opibus oppositi partibus armis ad portas excurrere coeperat. Hi autem qui expulsi uidebantur: primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portae propinquabant cursu eos circumueniunt & a tergo

persequerentur. Qui uero in muro stabant lapidū his multitudinem oīgentūq; talorum simul ifan-
dunt: adeo ut multos quidē necarent plurimos aut sautiarent. Nec. n. facile erat a muro diffugere:
aliis retro uolenter instantibus. Et p̄ter hoc pudor q; rectores peccauerant: itemq; metus in delicto
p̄seuerare suadebat. Quāobrem hostes diu decernētes multis uulneribus acceptis neq; paucioribus
redditis. Postremo eos a quibus circūuenti fuerant repulere. Quos tamē recedentes usq; ad Helenæ
monumentū iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolēter fortunæ maledicentes & Roma-
nos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant & cū læticia uocifera-
bantur. Milites at̄ interminatio principū & Cæsar iratus hmōi oratiōe corripuit. Iudæi quidē quos
sola regit desperatio oīa cū deliberatione faciūt atq; prudentia: fraudes & insidias cōponendo: eorū
que dolos fortuna p̄sequit q; sunt morigeri: sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani uero qbus
ad disciplinam & cōsuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur. Nunc contrario peccant
& intēperantia manuum debellantur: quia oīum est pessimū præsente Cæsare sine rectore dimican-
tes. Certe inquit plurimū ingemiscunt militiæ leges: plurimum pater cū hoc uulnus audierit. Ille q
dem cū bellando senuerit nunquā isto modo peccauit. Leges aut̄ si cū in eos qui minimū aliqd̄ præ-
ter ordinem mouerint mortē uindicēt: nunc totū deseruisse exercitū uideant. Modo at̄ scituros esse
qui arroganter egere: q; apud Romanos ēt uincere sine p̄cepto ducis infamiæ est.

Intercedunt cōmilitones pro illis apud Titum: admonens eos indulget illis: cogitat ulcisci iudæ-
os: castra ponit prope ciuitatem: ordinat legiones circa ciuitatem: describitur situs ciuitatis & templi
per Solomonem ædificati: & quomodo distinguebatur secundum loca sacerdotum & uirorum &
mulierum.

CAP. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatione: certū erat quia lege in oēs erat usus.
Et hi quidē abierunt aīs quasi iam iamq; iuste morituri. Circūfusa uero agmina Titū
h pro cōmilitonibus obsecrabant: paucorūq; temeritatem condonari cunctorūq; obedientiæ
precabantur emēdaturus: peccatū. n. p̄sens futuræ cōpensatione uirtutis. Placatus ē Cæ-
sar utilitate simul ac p̄cibus. Nāq; unius hoīs aī aduersione usq; ad factum promouendū
putabat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus quidē reconciliatus est multū monens: ut post hæc
prudētius agerent. Ipse uero quē admodū iudæorū ulcisceretur insidias cogitabat. Interuallo qd̄
usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduum coæquato sarcinas aliamq; multitudinē cupiens tuto
traducere militū ualidissimos a septētrionali tractu in occidentem septenos p̄ ordinē cōtra murū præ-
dit altius ualle depressa. Peditibus aut̄ in fronte ac post eos equitibus acie terna dispositis: cū singuli
ordines septenos haberent: semoti sagitarii stabant. Excursibus at̄ iudæorū tanto agmine circūclusis
impedimenta trium legionū: itēq; alia multitudo sine timore transit. Ipse qdē Titus cū p̄pe duos
bus stadiis adesset muro: ad anguli eius partē contra turrim quæ appellatur p̄sephina castra ponit.
Ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens flectitur ad occidentē. Altera uero p̄s exercitus eam
turrim uersus quæ appellatur Hippicos muro circumdat. Dum stadiorum spatium similiter a ciuitate
descendens. Decima tamē legio in oliuarū monte ubi erat manebat. Ciuitas at̄ trino muro circūda-
ta erat: nisi qua uallibus inuis cingebatur. Ex ea nāq; pte unius muri habebat ambitū: & ipsa quidē
super duos colles erat cōdita contrariis fontibus semet inspicientes interueniente ualle discretos: in
quā domus creberrime desinebant. Colliū uero alter quo superior ciuitas sedet: multo est excellior
& in p̄lixitate directior: adeo ut quoniā turū erat castellum quondā a Dauid rege uocaretur. Is pa-
ter Solomonis fuerat: qui primus templū ædificauerat. A nobis at̄ for̄ superius ædificatū est. Alter
aut̄ qui appellatur Acra: inferiorē sustinet ciuitatē: & undiq; decliuus est. Contra hunc aut̄ tertius col-
lis erat natura humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verū postea qua tēpestare Afamo-
næi regnabant: & uallē aggeribus repleuerūt. ut tēplo coniungerent ciuitatē: & Acræ altitudinem
cæsam humiliorē fecerant: ut ex ea quoq; phanū supeminens cerneretur. Vallis aut̄ q̄ Tyropæon ap-
pellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimi: ab inferiori usq; ad Siloā pertinet. Ita. n.
fontē qui dulcis est ac plurimus uocabamus. Foris aut̄ ciuitatis duo colles p̄fundis uallibus cinge-
bantur: & utrinq; obstantibus rupibus nulla ex pte adiri poterāt. Trium uero muroꝝ uetustissimus
quidem p̄p ualles iminentemq; his desup collem quo erat cōditus: facile capi nō poterat. Ad hoc at̄
quod loco præstabat etiam firmissime structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; interea regum lar-
gissimis impensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incipiens a turri cui nomen est Hippicæ:
& ad locum qui dicitur Xystus pertinet. Deinde curiæ coniunctus in occidentem tēpli porticū desi-
nebat. Parte aut̄ altera ad occidentē ex eodē loco ductus: per eum q̄ uocatur Bethso descendens i Es-
senorū portā. Deinde supra fontē Siloam in meridiem flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua
stagnum Solomonis est & usq; ad locū pertinet quē Ophlan uocant: cum orientali porticu templi
coniungit. Secundus aut̄ murus ex porta quidē habebat initium quā Genath appellabant. Hæc aut̄
fuerant muri prioris. Septētrionalem uero tantūmodo tractum ambiens usq; Antoniam ascende-
bat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat unde ab Beroe tractum pertinet. Deinde ad P̄se-
phinam turrim ueniens contra monumentū Helenæ quæ Adiabenoꝝ regina fuerat Iza regis filia: &

per speluncas regias in longum ductus: a turri quidē in angulo posita flectebat contra fullōis quod dicitur monumentū. Cū uetere autē ambitu iunctus in Cedron uallē quæ sic dicitur desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cū esset oīs ante nuda. Exuberans. n. multitudine paulatim extra mœnia serpebat: templiq; septētrionali regione colli p̄xima ciuitate ad iuncta non paululum processerant: quin & quartus collis incolebat cui nomē est Bezetha: situs quidem ex aduersum Antonia fossis aut altissimis separatus quæ de industria ductæ sunt ne Antonia fundamentis colli adherentibus & accessui facilis sit. & minus æditus: unde et fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata ē pars addita ciuitati uoce idigena Bezetha: quod græco sermone dicitur noua. Eius autē partes incolis p̄tegi desiderantibus pater huius regis eodē nomine agrippa murū quidē ita ut p̄diximus: inchoarat. Veritus autē Claudiū cæsarem ne magnificentiam constructionis ad nouarū rerū ac discordiæ suspitionem traheret: fundamentis tantūmodo iactis ab opere desistit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si p̄fecisset muros ut cœperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decē lata contexebant: quæ neq; ferro facile suffodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat: profecto autē tantum altitudinis quoq; plus habuisset: si eius magnificentia q̄ ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus autē idem murus et iudæorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus q̄dem binis cubitis: propugnacula uero trinis habebat: totaq; multitudo eius ad uiginti quinque cubitos etigebat. Murū autē supereminebant turres: uiginti q̄dem cubitis in altitudinē: uiginti uero in lōgitudinē quadratis angulis structæ sicut ipse murus plane ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil erat tēplo deterior. Post altitudinē uero turriū solidum uiginti cubitis elatam: cellæ desuper ac cœnacula erant: aquarumq; pluuiarū receptacula ex tortuoso latique singulorum ascēsus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat. A turris autem interuallo cubitos ducentos. Medius uero murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spatium trigintatribus stadiis finiebat. Cum autē totus admirabilis esset tertius murus admirabilior p̄sephina turris ad septētrionē occidentēq; surgebat in angulo: qua parte Titus castra posuerat. Ex ea nāq; per septuaginta cubitos ædita sole orto Arabia prospici poterat: & usq; ad mare: itēq; ad ultima finiu hebræorū. Erat autē octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos & iuxta duæ: quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate uniuersis quæ toto orbæ essent præstabant. Nam p̄ter naturalem aī libertatē rex pro amore ciuitatis operū excellentiā propriis affectibus indulgebat personisq; tribus carissimis: quarū noībus turres appellauit fratri & amico & coniugi memoriam dedicādo. Illi quidē ut dixi: amoris eā perēptæ. His autē bello amissis cū fortiter decertassent. Hippicos quidē turris amici uocabulo dicta quatuor angulis erat. Latitudinēq; & longitudinē uiginti quinque cubitorū & celsitudinē triginta nusquā inanis. Supra soliditatē autē saxisq; adunatā cōpaginē: puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis. Sup hunc autē duplici tecto domus uiginti quinque cubitis alta: in quæ uaria mēbra diuisa: & desuper eam minæ q̄dem binis propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: & oīs altitudo ad septuaginta quinque cubitos numerat. Secūda uero turris quā fratris noīe Phaselon appellauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidē autē cubitos in pilæ modū facta & solida eius altitudo surgebat: & super hanc decē cubitis ædita porticus erat instructa brachiis: itēq; propugnaculis septa. In media uero porticu supeminens alia turris stabat in mēbra magnifica & balneas: nequid regalis ei usus uideret deesse. In summo autem propugnaculis minisq; erat ornata: cum oīs eius celsitudo p̄pe ad nonaginta cubitos tolleret: & specie quidem uidebat assimilis Phariæ turri: q̄ alexandriā nauigantibus ignē procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabat. Tunc autē tyrannicū domiciliū existebat Simonis. Tertia uero turris Mariana: sic. n. regina uocabat usq; ad uiginti cubitos facta: per uiginti alios patebat in latitudinē tendebat & magnificentiora cæterisq; ornatiōra diuersoria sustinebat: cū id p̄prium seq; dignū esse rex putauisset ut uxoris noīe appellata turris plus haberet pulchritudinis q̄ q̄ uiro: noībus uocitæ sunt: sicut illæ munitiores erantq; cui scēmina nomen dederat: & cuius oīs altitudo per. ly. cubitos erigebat. Sed quāquam tres turres tantæ magnitudinis erant: ex loco tamen quo erant sitæ multo uidebant esse maiores: nā ipse antiquus murus in quo erāt excelso loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut q̄dam uertex altius p̄pe ad. xxx. cubitos eminebat: supra quē turres positæ multū sublimitatis asumpserant. Mirabilis et fuit lapidū magnitudo: nec. n. ex uulgaribus saxis: aut quæ hoīes ferre possent: uerū secto marmore candido & singulis p. xx. cubitos longis latisq; x. ac per quinque altis erant ædificatæ: quæ ita inter se copulata erant: ut singulæ turres singula saxa uiderent. Sic autē manibus artificū in faciē angulosq; formata ut nusquā iunctura cōpaginis appareret. His autē in septētrionali parte positis itus aula regia cōiungebat narratione omni p̄stantior: nec. n. uel magnificentia uel structura operis aliqua ex p̄te superabat: sed tota quidē muro p̄ triginta cubitos ædita cicta erat. Aequali autē ambitu turribus ordinatissimis ambiebat: itemq; muro: receptaculis & cœnaculis lecto: & cœnariū capacibus. Inenarrabilis autē fuit saxorū uarietas: collectisq; ibi plurimis q̄ ubiq; rara uidebant: & fastigia simul p̄ceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. Membro: autē altitudo & in

numerosæ spēs ædificii plenæq; oīa suppellectilis cū pleræq; in singulis ex auro essent atq; argento.
 Ad hæc multæ porticus alia per aliam in circulū flexæ colūnæq; in singulis: & quæ inter eas sub di-
 uo patebant spatia cū essent utiq; uiridi siluisq; uariata: cū prolixas ambulationes habebat altis euri-
 pis cinctas: & cisternis ubiq; signorū æneorū plenis: quibus aqua effundebatur: multæq; turres man-
 suetarum circū latices colūbarum. Sed. n. neq; p merito expōi regia qualis fuerit pōt. Habet memo-
 ria cruciatū referens quantas res latrocinialis flāma consumpserit: nec. n. hæc a Romanis incēsa sunt
 sed ab insidiatoribus intestinis: ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia quæ
 corripuit ignis: transit at in regiam triūq; turrium tecta corripuit. Phanum autē conditū erat: ut dixi
 supra durissimū collē. Et initio quidem uix tēplo atq; aræ sufficiebat: iacēs in sūmo planities: q; un-
 diq; p̄ceps erat atq; decliuus. Cum autē rex Solomō qui ēt templum ædificauerat: muro eius partem
 ab oriēte cinxisset: una porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis partibus nudum q; a sæculis
 posterioribus semper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis effectus est. Perrupto
 autē septētrionali quoq; muro tantū assumpserunt spatū quantū postea totius phani ambitus incluse-
 rat. Triplici autē muro colle circūdato sæpe maius opus extructū: in quo longa sæcula cōsumpta sunt
 oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerant tā in superiore ambitu q̄ inferiore
 tēplo ædificatis: cuius quod hūmillimū fuit trecentenis cubitis munierant. In quibusdā uero locis
 pluribus non tamē oīs altitudo fundamentorū uideri poterat multum uallibus obrutis: ut angustas
 nias oppidi coæquarent. Saxa uero quadragenū cubitorū magnitudinis erant. Nam & pecuniarum
 copia & populi largitas maiora dictu conabant: quodq; nunquā posse perfici sperabat: diuturnitate
 ac perseuerantia explicabile uidebat. Tantis at fundamentis digna erant opa imposita duplicis por-
 ticus. Omnes quas colūnæ sustinebant quis & uicenis cubitis altæ de singuli saxis marmore candi-
 do & laq̄aria cedrina protegebāt. Quorū naturali magnificentia quodq; ligno rasili erat apteq; co-
 hærebant opæpretium spectantibus exhibebant: nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus
 ornabant. Latæ autē pro. xxx. cubitis erant: omnisq; gyrus earum sex mēsurā stadiorū cū antonia cō-
 cludebatur. Totū autē sub diuo spatium uariabat oīum quidem generū lapidibus stratū: qua uero
 ad secundum templū ibat cancellis: septem saxeis ad tres cubitos altis: nimiumq; grato opere factis
 ubiq; æquis depositæ interuallis colūnæ stabant: legem castimonie p̄monentes aliæ græcis aliæ la-
 tinis in sanctum locū transire alienigenas nō debere. Sanctum. n. uocabat alterū phanum & quatuor-
 decim gradibus ascendebat a primo: quadratūq; sursum erat & proprio muro circūdatum. Cuius
 exterior celsitudo quāuis quadraginta cubitis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti-
 quinque cubitis erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata nō tota pars interior cernebat col-
 le obrecta. Post quatuordecim aut gradus spatū erat usq; ad murū. ccc. cubitis planum. Hic rursus
 alii quinque gradus & scalæ ad portas ducebant: a septētrione quidem ac meridie octo quaternæ utri-
 que uidelicet: duæ uero ex oriente. Necessario nāq; proprius locus religionis causa mulieribus desti-
 natus muro discernebat: altera quoq; parte opus esse uidebat. Contra primā uero secreta erat ex aliis
 regionibus una porta meridiana & una septētrionalis: quibus ad mulieres introiebatur: per alias. n.
 transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat. n.
 locus ille pariter indigenis & hospitibus scemini religionis cā uenientibus. Occidua uero pars nul-
 lam portam habebat: sed p̄petuus ibi murus erat extructus. Inter portas at porticus a muro intro p̄pe
 ad thesauros aduersæ magnis ac pulcherrimis columnis sustinebant. Erant autem simplices ac p̄ter
 magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autē aliæ quidem auro & argēto undiq;
 tectæ erant itemq; postes ac frōtes. Vna uero extra templū ære corynthio quæ multum argento iclu-
 sas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis al-
 tæ: quinifdenis etiam latæ. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinq; cubitis exedras
 habebant exemplo quidem turrium longas: & latas: supraq; uero quadraginta cubitis celsas. Singu-
 las autē binæ colūnæ duodecim cubitorū crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum ma-
 gnitudo par fuit. Quæ uero supra corynthia posita erant quo mulieres conueniebant ab oriente ape-
 riebat. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubi-
 torum fores habebat: ornatūq; magnificentiore: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur
 quod quidē nomē portis insuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quidecim a muro qui
 mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Nāq; illis qui ad alias portas iter dirigerent
 quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio positum hoc est phanum sacrosan-
 ctum duodecim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubi-
 tos habebat: pene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdam hume-
 ris utrinq; uicenum cubitorū producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: &
 uiginti quinque lata: neq; fores habebat: cœli enim secreta q; interclusa erat significabant: Erantq; totæ
 frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus auro: quæ circū phani portam splen-
 dida cūcta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacens
 ei prima porta patebat in altitudinem perpetuam perq; nonaginta cubitos tollebat cū longa qua

draginta cubitis esset ac uiginti transuersa. Ipsius uero ædes tota inaurata erat: ut dixi: & circum eas saxeus paries. Desuper aut̄ habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant: & q̄ duplex tectum erat templi exteriori humilior uidebatur: & fores habebat aureas quinquaginta & quinque cubitis altas: sexdecim uero latas. Et ad hæc aula eū longitudine pari: hoc est uelum Babyloniū Hyacintho & bysso & cocco & purpura uariatū mirabili opere factū: neq̄ rationis inopia colorum permixtione: sed uelut oīum rerū imaginem p̄ferens. Cocco enim uidebatur ignem imitari: & bysso terram: & Hyacintho aerem ac mare purpura. His quidem coloribus: Byssus aut̄ ac purpura natiuitatem: quoniam byssum quidem terra: mare aut̄ purpuram gignit. Eratq̄ in eo perscripta oīs cœli ratio p̄ter signa. Introgressos aut̄ in templū planicies excipiebat: cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totidem: ac latitudo uiginti. Rursus aut̄ quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidē pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia & p̄dicanda opera cunctis hoībus habebat. Candelabrū & mensam & thuribulū. Septem uero lucernæ stellas errantes significabant. tot. n. ab ipso candelabro diuidebantur. Duodecim uero panes in mensa positi signorū circulum atq̄ animum. Thuribulum aut̄ per. xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hospitio & inhabitabili designabant oīa dei esse deoq̄ seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. Discernebatur autem similiter uelut ab exteriori nihil quæ profus in ea erat positum in accessu uero & in uoluta & inuisibilibus oībus habebatur sanctique sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi multa erant membra per uia triplici tecto suspensa: & ad utrunq̄ latus ad eam introitus a porta patebat. Desuper aut̄ pars eadem membra non habebat: quo minus erat angustior: celsior aut̄. xl. cubitis nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad. xl. cubitos omnis celsitudo: cū in solo centum cubitos habeat. Exterior aut̄ facies nihil quod animus aut oculi mirarentur non habebat. Crustis. n. aureis grauissimis undiq̄ tecta ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contentium oculi quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidē adeuntibus procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratū non erat templum candidissimū erat. In summo autem aureis ueribus horrebat acutissimis: ne ab insidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum aut̄ saxoꝝ eius longitudo. xlv. cubitis erat: altitudo quinque: & latitudo sex. Ara uero pro templo quindecim cubitis alta: lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq̄ stans ueluti cornutis angulis eminebat: & a meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro aut̄ constructa erat: nec unquā eam ferrū tetigerat. Templū aut̄ aramq̄ cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usq̄ ad cubitum surgens: quæ populū a sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos hoc est semine fluentes iteq̄ leprosos tota ciuitas arcebat: & sceminis menstrua soluētibus clausa erat. Prædictum aut̄ limitē ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri aut̄ qui non per oīa casti fuissent: ab interiori aula & qui essent a sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes cæcitas causa munere non fugebantur cū incolumibus intra limitē aderant partesq̄ generis conseq̄uebantur: uestibus tantū utebantur plebeis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare uero templūq̄ accedebant carentes omni uitio sacerdotes ueste quidē amicti bislyna: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex aut̄ cum ipsis non tamen semper ascendebat: sed diebus quibusq̄ septimis & per singulos menses calendis: uel si quando prima festiuitas: atq̄ annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus eoq̄ tectus femora usq̄ ad genitalia: linteum uero habens intrinsecus demissum usq̄ ad pedes: hyacinthinum desuper indumentū rotundum ex quo simbriae penderant aurea tintinabula malaq̄ granata sustinentes tintinabulis quidem tonitrua: malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem tegmentū uittæ cingebant. v. uariatæ coloribus hoc est auri & purpurae cocci byssi & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse cōtexta. Habebat aut̄ chlamydem temperatam: in qua plus auri erat: habito quidem: indumento thoraci similis uidebatur. Duabus aut̄ fibulis aureis aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq̄ sardonyces scripta tribuum gentis iudeæ noīa præferentes. Ex altera uero parte. xii. p̄debant alii lapides in quatuor partes terni diuisi: hoc est Sardiū: Topacion: Smaragdus: Anthrax: iaspis: Sapphirus: Achates: Amethystus: Ligurius: Onyx: Berillus: Chrysolithus: quoꝝ singulis singula iterū cognomina erant scripta. Caput autem byssinus tiaras tegebat hyacinthis coronatis & circa eam alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras: quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tempus minus autem ambitiosa utebatur: si quando adyta introibat. Solus aut̄ atq̄ semel in anno intrabat quo die cunctos ieiunare deo mos erat.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quæ continebatur in eo: quæ a diuersis fuerunt constituta.

CAP. IX.

de ciuitate quidem ac templo iterum & moribus & legibus diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum portiarum sita erat prioris templi quæ ad occidentem septentrionemq̄ spectarent. In saxo autem fuerat extructa. l. cubitis alto & undique prærupto: quod opus Herodis fuit: ubi

maxie ingenii sui magnificentiam demonstraui. Primum. n. a radicibus saxumq; ipsum leuatis cru-
stis obrangebatur: quo & decus aderat operi & facile dilaberentur qui uel ascendere uel descendere
tentauissent. Deinde ante priores turres ædificium murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spaci-
um Antonia in .xl. cubitis erigebatur. Intus at regie latitudinē ac descriptionē habebat diuisam i
omnem usum habitationem & genera & species: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut
quantum ad usum necessariam pertinet ciuitas uideretur magnificentia uero palatium: istar uero tur-
ris toto habitu formata quattuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quarū cætere. i. cubitis erāt
altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat. lxx. cubitis eminebat: ut ex ea tatum
templum uideri potuisset. Qua uero porticibus iungebatur in utrinq; descensus habebat unde custo-
des commeabant. Semper nanq; in ea Romani milites residebant: & cum armis circa custodes posi-
tis ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. Castrum. n. erat impositum oppi-
do & oppidum quidem tēplo: templū uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant: & supio-
ris ciuitatis aliud castellum regia Herodis erat. Bezetha autē collis: ita ut dixi: ab Antōia separabat: q
cū oīum esset altissimus et partī nouæ ciuitatis cōiungebatur: tēploq; septentrionali solus obstabat.
De ciuitate quidem ac muris eius iterum scribere plenius cupiens in præsentia satis dixi.

Quomodo Simon & Ioannes dissidebant: & eos diuisa ciuitas sequebatur: & quomodo unusq; s-
q; partem ciuitatis seorsum tenebant: Titus querit qua parte ciuitatem sit ingressurus: constituit ag-
gerem tripartitum exercitū circa ciuitatem: cogitant Iudæi cōcordari aduersus Titum & Romanos
coeuntq; in unum corpus exeunt Iudæi aduersus Romanos fugantur in ciuitatem quidam unus Iu-
dæorū capitur: sagitta demissa occiditur inde Iudæis luctus maximus oritur. CAP. X.

Vgnacissima quidem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonē erat hominū decē
p milia præter Idumæos. i. uero. x. milium duces quibus ipse quasi dominus oīum præerat
Idumæi autem qui erant eius partium cū essent numero quinq; milia duces habebāt. Ho-
rum autem p̄cipes uidebantur Sofæ Iacobus & Cathlæ filius Simon. Ioannes autē qui
templum occupauerat: sexq; armatorum milia habebat: quos. xx. duces regebant. Tunc autē illi ac-
cesserant etiam Zelotarum depositis discordiis duo milia trecēti qui Eleazaro quem ante habuerāt
& Simone Iairi filio utebantur ducibus. His autem: ut diximus: bellum inter se gerentibus populus
erat præmium & plebis pars quæ non eadem quæ ille committeret ab utrisq; diripiebatur. Tenebat
at Simon quidem superiorem ciuitatem murūq; maiorem usq; ad Cedron: & antiquioris muri quā
tum a Siloa flectitur ad orientalem & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is autē rex est Adiabene
gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat autē etiam frontē Acræ: quæ inferior est ciuitas usq; ad
Helenæ regiam: q̄ Monobazi fuerat mater. Ioannes autē templo & circum templum aliq̄tenus incē-
sis oībus itemq; Olpha & ualle quæ Cedron appellat & aliis quæ interiacebant mediū bello quod
inter se gerebant spatiū aperuere. Nec. n. castris Romanorum prope murum positus intra ciuitatem
seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbum p̄-
stinum rediere. Rursumq; discreti pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo quæ obsidentes
optarent. Nihil. n. impius a Romanis passi sunt: quam ipsi se tractarūt: neq; post illos ciuitas aliquid
nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores casus pertulit antequā subuerteretur. Qui
uero eam debellarāt maius aliquid p̄fecere. Dico. n. q̄ seditio ciuitatem Romani uero seditionem
cœpere. quia multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis: iustitiam uero recte quis Ro-
manis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggererit. Verumtamen his intra ciuitatem ita
se habentibus. Titus cum lectis equitibus foris circuiens quam muros aggredere explorabat.
Hæsitanti autem quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab illo latere prior
murus instrumentis siue machinis firmior uidebatur placuit ad Ioannis pontificis monumentum.
Hæc. n. tantummodo & prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta
enim munitio propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis
aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem & per antoniam templum capi posse cogitabat. Hoc
eo collustrante quidam ex amicis eius Nicanor nomine ad humerum læuum sagitta percutitur:
cum propius una cum Iosepo accessisset: pacemque in muro stantibus: dicendi enim peritus erat:
suadere tentaret. Vnde cognitus eorum conatibus Cæsar ex eo q̄ nec ad salutem se hortantibus ab-
stinere excitatur in obsidionem simulque suburbana militibus uastare permittit. Collectaque om-
ni materia iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iacula-
tores & sagittarios constituebat: & ante eos balistas aliasque machinas atq; tormenta: quibus & ex-
cursus hostium in opera prohiberet: & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus mo-
mento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cum totus operi intentus esset ex-
ercitus nec Iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis & cædibus constitutum fiducia tunc ha-
bebat q̄ respiraturus esset. Illorum aduersus hostes distractis existimantem pœnas se ab noxiis re-
petiturum si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socii sui re uera properas-
sent: metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat. Proximus enim erat obsidioni mis-
silibus per marum dispositis: quæ pridem Romanis abstulerat: cum præsidium quod apud Antonia

fuerať cœpit. Sed horum possessio propter imperitiam plerisq; non erat utilis. Pauci autem a trans- fugis docti male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militi- bus imminebant : perq; cuneos excurrentes manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta super uallum exposita protegebant : omnibusque agminibus excursus contra erant machinæ comparatæ mirabiles. Precipue uero decimæ legionis balistæ uehementiores & tormenta saxorũ: quibus non solum irruentes: sed etiam super murum stantes euerdebantur. Nam & singula saxa ta- lenti pondus æquabant & ultra stadii modum torquebantur. Ictus autem non solum primis quos offendisset: sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi primo quidem cauebant a lapidibus q̄ erant candidi : nec tantum sono ac fremitu noscebantur : sed etiam claritudine prospi- ciebantur. Denique speculatores in turribus præidentes prædicabant quando impelleretur machi- na saxumq; ferretur: patria lingua clamantes filius uenit: itaq; præsciebant in quos ueniret atq; ante uitabant: & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irruus intercideret. Proinde Romani cogita- bant atramento decolorare lapides. Tunc. n. missi non similiter incertos ictus habebant multosque simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi aggeris instruendi copiam dabant. Omni uero molitione atque audacia die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus plumbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. Nec iam aliquid fieri poterat quoniam desuper tælis petebantur. Cũq; pares interuallo arietes inuenissent eos appli- cant propiusq; dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberentur ex tribus partibus murũ pulsari iubet. Sonitu at̄ circũstrepente ciuitatem clamor ingens ciuium sublatus est: iteq; seditiosos paucos inuasit. Et quia periculum cõmune utrisq; uidebat: cõmuniter iam repugnare cogitabãt. Vo- ciferantibus inter se discordibus quia oĩa pro cõmoditate hostium facerent cum non si ppetuã con- cordiam deus illis p̄beat saltẽ in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon at̄ præco- ne misso uolentibus ex templo ad muş aggeriendi copiam fecit: idẽq; & Ioannes ne minus crederet misit. Illi at̄ obliti odiorum ac discordiæ iuarum in unum corpus coeunt: murumq; amplexi faces inde quam plurimas iaciebant contra machinas Romanorũ: contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione tælis petebant. Audacissimi uero cateruati prosiliẽtes machinæ tegmina dissipabãt. Hisq; apposis irruentes peritia quidem pauca: plura uero audacia perficiebant. Semp̄ aut̄ erat adiu- mento laborantibus ip̄e Titus: & iuxta eas machinas equitibus ac sagittariis ordinatis ignem qdem ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus reprimebat nocendi tempus arietibus faciens & ta- men murus ictibus non cedebat: nisi q̄ quintæ legionis aries commouit argulũ turris: murus at̄ sta- bat incolumis. Nec. n. statim cum turri periculum sensit quæ multo altius eminebat: nullaq; partem muri secum trahere poterat i ruinam. Cum at̄ ab excursibus paulatim quieuisent obseruato Roma- nos per opera & castra dispersos: quia labore & formidine iudæos discessisse arbitrarentur excurrunt omnes qua turris erat Hippicus porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Usq; ad castrorũ quoq; munimenta in Romanos animati procedebant. Horũ aut̄ periculo mature & qui erant p̄pius excita- ti sunt: & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem disciplina uicebat audaciam iudæorũ & quos prius offenderant in fugam uersis aliis qui colligerentur istabant. Grauis at̄ circa machinas pugna commissa est illis incendere his incendium prohibere certãtib. Incertusq; clamor utriq; tol- lebatur: & multi qui in fronte steterant ceciderunt. Sed iudæi confidentia superiores erant ignisq; opera tetigerat. Incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent nisi lecti de Alexandria restitissẽt plariq; præter opinionem sui uiriliter dimicãtes. Nam gloriosissime in hoc bello plati sunt: donec imperator equitum potentissimis comitatus in hostes irruit: & ip̄e quidẽ. xii. repugnatores pemit. Metu at̄ cladis eorum cætera multitudine in fugam uersa omnes compulsi in ciuitatem: eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna unum ex iudæis uiaum capi contigit: eumq; Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi considerent. Post eius uero dis- ccessum etiam dux idumæorũ Ioannes dum ante muros cum noto milite loquitur a quodam arabe pectus sagitta percussus continuo periit: magnumq; iudæis luctum & seditiosis mœrorem reliquit: Nam & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Concutitur timore exercitus Romanorum eo q̄ turris quædam lapsa sit nocte: & propter maxi- mum sonitum timuerunt Romani: credentes hostes castra iualisse: percutiunt muros illis machinis murumq; uiciorum frangũt.

CAP. XI.

Oste uero quæ: secuta est incredibilis tumultus Romanis incidit. Nã cum tres turres im- perator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset ut his per aggeres singu- los positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Co- nari autem aliquid iudæos suspicati ad arma currebant: eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. Cunque nemo quid accedisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli a proximis require- bant tanquam Idumæi castra iam possiderent: larualique terrore capti uidebantur donec Titus cog- nitus quæ res erant uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conquieuit. Iudæi

quidem cætera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim lenioribus & iaculato-
ribus ac sagittariis saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant
celtitudinem & turres excidendi spes non erat. Cunque everti propter grauitatem neque incēdi pro-
pterea quod ferro tegebantur facile possent ultra iactum tæli fugientes arietum impetum non uita-
bant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente ma-
gno arietem Romanorum: quem iudæi Nicona uocabant quæ omnia uinceret quamuis & antea defessi
erant pugna & uigiliis cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia uel quod ma-
le consulere murum sibi superuacuum esse credentes: quibus alia duo munimēta superessent las-
taque plurimi recessere.

Ingressi sunt Romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde Iudæi audacia resi-
stebant: Romani uero belli peritia uincebant. CAP. XII.

Ubi autem Romani qua primum murum Nicon peruerat ascendissent ad secundum
omnes Iudæi relictis custodiis refugerunt. Portis autem Romani qui transierunt pate-
factis exercitum receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro die. xv. mēsis maii & par-
tem eius maximam diruunt: ad septentrionalem ciuitatis regionem quam ante Cestius ua-
stauerat. Titus autē notato qua Assyriorum castrum est militem transfert: occupato enim quod inter
Cedrona fuerat spatium & ultra sagittæ iactum a secundo muro separat expugnationem statim ingres-
sus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem eiusque socii ex An-
tonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem ma-
nus iuxta monumentum Ioanis aditum clausuram usque ad portam qua in Hippicum turrim aqua
inducebat. Sæpe autē pugnantes e portis cōminis dimicabant: fugatiq; a muris in conflictu quodam ro-
manorum disciplina pro impitiâ uincebant: in murali autē certamine superabant. Eos autem fortuna atq;
scia: iudæos uero etiam audacia quâ timor aleret sustentabat quæ natura erat in calamitatibus dura.

Iudæi sperant salutem: Romani uictoriam: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is
primus erat: ex romanis uero: quæ fortem se præfererat: quia Titus semper aderat. CAP. XIII.

Hæc autem & istis suberat spes salutis & romanis ciuitatis uictoriæ. Neutros autem lassitu-
do fatigabat: sed aggressiones murorumq; oppugnationes & excursus crebri per cuneos
diebus totis agebant: nullaq; præliorum species aberat cum a prima luce incipiētia utrisq;
in somnis & die grauior nox dirimeret. His quidem occupatum iri murum cōtinuo me-
tuentibus: illis uero ne iudæi castra puaderent: itaque in armis pnoctantes prima luce utriusque pugnae
parati erant. Et iudæi quidem certabant quis esset promptior ad periculum eorumq; modo gratia emine-
ret a ducibus suis. Maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat: illum singuli subiecto-
rum colebant: ut ad semet quoq; interficiendos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos autem ad
uirtutem hortabatur consuetudo uincendi: & quia uinci non assueuerant crebraq; militiae exercita-
tionesq; perpetuæ & imperii magnitudo. Ante omnia uero Titus semper ubiq; præsens. Nam & in-
ertiam spectante atq; opitulante Cæsare grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset te-
stis aderat qui rependeret præmium. Præterea fructus erat uel cognosci solum principi uitam for-
tem: iccirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusque interfecit ex mediis hostibus ad suos re-
uertitur. CAP. XIII.

Eniq; istis ipsis diebus ualidissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus tælisq; utrinque
missis quidam Longinus de numero equitum ex acie Romana progressus in mediam
aciem Iudæorum irruit: hisq; deiectis hoc impetu duos fortissimos perimit unum obuiam
tendentis ore percussis: alterius eodem tælo: quod priori extraxerat transfixo latere refu-
gentis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob uirtutem insignis erat: æmuli
autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudæi quidem negligenter quid paterentur tantummo-
do qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur: si quo interfecto hoste cecidisse-
nt. Titus autem non minus saluti militis quâ uictoriæ consulebat: & temerarios impetus despera-
tionem dicens: solam uero esse uirtutem si quis prudenter & cante sine proprio incommodo fortiter
faceret in ea re potius quæ periculum non haberet uiros esse præcipiebat.

Castor quidam ex iudæis simulat uelle inire foedus cum Tito aliquantulum cōquiescat: ut Simon in-
terim consulat de rebus occurrentibus: fingitq; quosdam socios uelle pacem: quosdam non: accensus his
Titus uehementi utebat arietibus: diruptoq; muro cum militibus ingreditur. CAP. XV.

Taq; septentrionali parte mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam uersutus ac
subdolos Castor nomine cum. x. aliis militibus suis delituerat fugatis cæteris formidine
sagittarum. Hi cum pauidi sub Thoracibus aliquandiu quiescissent concussa turri surgunt.
Extentisq; manibus castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili ut si hi
parceret obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus iamq; iudæos existimans belli pœnitere:
arietes quidem impulsione cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quid uel
let eloqui permittit. Cunque ille respondisset ad foedus uelle descendere: Titus gratulari se ait si omnes

eadem sentire uoluerunt: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis. x. Castoris sociis quinque itidem supplices esse simularent: ceteri nunquam se Romanis seruituros clamant dum moti liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat: ut dum uacuum esset tempus de rebus urgentibus cum filium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens ad pacem rogare contra dicentes socios uidebatur. Illi autem uelut haec referentes in thoracas nudos fixere gladios hisque percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusque socii obstupere tanta eorum pertinacia cum ex inferiori loco quod factum erat uere uidere non potuissent: mirabanturque simul audaciam & calamitati miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta pecutit. Tumque ille telum extractum imperatori ostendens iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat astantem iosephum dirigit ut Castori dextram porrigeret. Verum is neque se iurum nihil enim sanum supplices cogitare respondit: & amicos qui uolere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas iurum sese dixisset ad eum & inuitante Castore ut etiam quod secum ferret argentum aliquid susciperet. Ad haec cum ille studiose aperto sinu cucurrisset: ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem quomodo praecauerat ferire non potuit: alter uero militem qui aderat uulnerauit. Caesar uero fallaciam reputans intellexit misericordiam in bello nocere: minusque decipi calliditate scruentia: arietis impulsio nibus iracundia fraudis uehementi utebatur. Castor autem eiusque socii turrim scibus iam cedente incedunt: perque flamas in eiusdem missi coniculis iteque magni animi opinionem apud Romanos habuerunt tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte mox Titus die quinto postquam primum coeperat: fugatisque inde Iudaeis intro cum lectis mille transit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanam uenditores erant: fabrique ararii: uestiumque mercatus: & ad mox angustae uiae transuersae tendebat. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximam partem uel quae coeperat lege belli uastasset: nullum credo damnum uictoriae fuisset admixtum. Nunc autem Iudaeos male tractando exoratum iri sperans cum liceret capere facile discessioni aditum non dilatauit. Nec enim quibus consulebat insidiatores sibi putabat.

Ingresso Tito: Iudaei circumcludunt Romanos: multosque ex eis occidunt & nisi Titus tulisset operam: uix euasissent: ad ultimum mox sunt expulsi Titus iteque aggreditur: ad illum mox irrumpit: totamque partem illam dirimit praesidia ponit munit turres & loca: alia parte ciuitatem aggreditur: eosque hortatur ut uel uel saluari & Iosephus oratione patriam: idem eos hortatur.

CAP. XVI.

Enique postquam ingressus est: neque occidi quoniam permisit eos qui comprehendebant neque domus incendi sed tam seditiosis si pugnare uellent sine populi detrimento copiam dabat quae ipsi populo fortunae proprias se redditur pollicebatur. Plurimi namque petebant sibi ciuitatem seruari: templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quae hortatur & antea paratum habebat bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem. Tamen in belli anno quae ceteram ciuitatem tenere non possent has proponere condiciones putabant: mortem populo denunciantes: & si uerbum quisque de traditione fecisset pacem uel nominasset mox interficiendum eum esse iurantes. Romanis qui introire alii per uiarum angustias obstabant: alii ex aedibus alii mox per superiores partes egressi pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes de muro sese demiserunt relictis turribus in castra recessere. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem quae ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuendum crescente numero Iudaeorum: & propter locorum peritiam uiarumque scientiam praualente multique Romanorum trucidabantur: & ab incumbens pellebantur cum magis necessitate resisterent. Nec enim multi simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesque pene qui transferant perempti fuissent nisi Titus eis operam tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astans missilibus hostes abigebat: & cum eo Domitius Sabinus uir bonus etiam in illo praelio comprobatus: durauitque tandiu sagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti ad extremum pulsati sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant spiritus creuit & secundis rebus amentes erant: neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes: neque uinci se posse si ad praedium processissent. Nam quia iniqui erant officiebat eorum sententia deus: & neque Romanorum multo maiorem illa quae pulsa fuerat superesse cernebant: neque famem iamiam serpente. Adhuc enim malis publicis aiebantur: & sanguinem ciuitatis bibebant: pro bonos autem continebatur exitium & penuria uictus iam multi defecerant: populi tamen interitum seditiosus uelamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent saluos esse cupiebant quique uiuere contra Romanos optaret. Contraria uero multitudinem uelut onus quoddam consumi gratulabantur: & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem quod ciuitatem iteque ingredi conabantur armati prohibuerunt disiectis muri partibus obiectum corporum praemunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed uel coacti rursum quo antea refugerunt: ille autem interim muro potitus totam eius septentrionalem partem statim deposuit. In meridiana uero per turres praesidia collocauit: iamque tertium murum aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilii seditiosis esse dandum si quid disturbance secundi muri aut famis metu dimitterent nec enim diutius eis praedas posse sufficere: & ipse otio commode utebatur:

nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in conspicuo hostibus loco iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis: & inuolucris & uaginis septiq; procedunt equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana p̄ multum spatium auro argentoq; lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus. n. & uetera plena erant mœnia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intruentibus cerneret: nullaq; ciuitatis partē non infusa multitudo regebat. Metus aut quāuis audacissimos cœperat oēm simul exercitum armorumq; pulchritudinem cōspicientes: & ordinatiōem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi aīos mutauissent nisi malog; immanitate quæ in populum commiserant dandam sibi ueniam a Romanis desperassent imminēte si destitissēt morte supplicii bello mori præstabilius esse ducebant. Præualebat etiam fatum quod nocētes cum innocentibus: & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat: quatriduo p̄ singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die cum oīa faciens Titus nihil iudæos p̄ccatū cogitare sensisset: bisariam diuiso exercitu Antoniam uersus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captum iri cogitans & per Antoniam templū. Nāq; hoc nisi cœpisset: nec oppidū quidem tutum erat obtinere: in utraq; aut parte duo aggeres erigebant: a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumētū quidem opantes a iudæis: & Simonis sociis infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis sociis cum multitudine Zelotarum non solum quia de superiore loco pugnabant: uerum etiam quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianis aluit peritiam: habebant autem balistas trecentas: & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliorē aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciēs & peritiam esse ciuitatem una & obsidioni uehementer instabat: nec pœnitentiam iudæis suadere cessabat consiliumq; factis admiscens & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens tam ipsos ut saluari uellent rogabat: tradita sibi ciuitate quæ iam capra uideretur: quam & Iosepum allegabat patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Iosepus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudæosq; orat ne uelint Romanis resistere: persuadetq; pluribus uerbis: illi uero conuictis eum efficiunt. CAP. XVII.

Taq; Iosepus murum circuiens simulq; extra tæli iactum stans unde exaudiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parcerent templo ac patriæ neue contra hæc fierent alienigenis duriores Romanos. n. sancta reuereri cum quibus nulla sibi societas esset: manusq; suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos conseruare possent sponte ad eorum interitum ruere quin potius uidere muros cōcidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse. hisq; seruire non esse nouum: neq; inexpertum iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditum & qui multo tempore paruisset imperio iugum excutientem: malæ mortis cupidum non libertatis amatorem uideri. Debere at̄ dedignari dominos humiliores nō quoq; in potestate sunt oīa. Nam quid Romanos effugisse: nisi q̄ pp̄ æstus aut frigora esset inutile: imo uero trāsisse ad eos undiq; fortunam: deūq; per singulas nationes ducētē imperium tum esse in italia. Hæc aut ualidissimam legem tā feris bestiis quā hoībus esse p̄finitā potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriā apud quos robur fuerit armog;. Iccirco et̄ maiores eog; q̄ multū & aīs & corporib; & aliis subsidiis meliores cessissent Romanis q̄ nisi deū scissent illis fauere nūq; p̄p̄ssi fuissent: ipsos uero cōfidētes adhuc resistere: cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues aut̄ et̄ si muros integros haberent ex cidio pariter affecti sint. Nec. n. latere Romanos quæ famies teneat ciuitatem & modo quidem consumi populum continuo uero etiam bellatore interituros: nam & si Romani deserint & ab obsidio ne cessauerint neq; ciuitatem strictis gladiis irruerint: iudæis tamen expugnabile bellum intus assidere q̄ hortis singulis aleretur: nisi forte quoq; contra famē arma caperent ac dimicarēt: soli q; possent etiam clades superare. His addebant optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam dumq; liceret salutare consilium sequi: nec enim antea gestorū causa succensere Romanos nisi ad finem usque insolentes fuissent: natura eos esse in imperio mansuetos atq; iracundiæ præferre: quod utile est. Utile at̄ putare neq; ciuitatem uacuā uiris neq; desertam habere puinciam: iccirco uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec. n. cuiq; salutē datū: si cœperit ciuitatē p̄ferim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerunt. Breui at̄ mū: quoq; tertium captū iri priores qui capti sunt fidem facere. Et quis perrūpi tutamina non possint famem p̄ Romanis pugnaturā. His monentem Iosepum multi in muro stantes uituperabant multi uero conuictis: nonnulli etiam iaculis appelebant. Ille at̄ cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret ad gentiles transit historias.

Iosepus clamat aduersus Iudæos a dducens diuersa exempla maiorum: ut uelint redere: deumq; eis aduersum esse propterea amplius ne uelint resistere. CAP. XVIII.

Miseri uociferās uirorūq; auxiliatorū immemores armis & manibus cū Romanis bellū geritis: q̄ si quem alium sic uicerimus. Quando aut̄ nō deus oīum cōditor iudæog; defensor est: si lædantur: non respicietis. Vnde progressi pugnatis quantumq; auxiliatorem uiolastis: Non recordamini opera diuina parentum: atque hunc sanctum locum quanta

bella nobis aliquando pergit. Ego autem facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen au-
 dite ut cognoscatis non solum uos Romanis sed etiam deo resistere. Nechaus qui tunc erat rex Ae-
 gyptiorum: idemque Pharaon uocabatur cum infinita manu descendit: reginamque Saram nostri gene-
 ris rapuit. Quid igitur uir eius Abraam proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam. At quin
 ccc. & xviii. praefectos habebat: quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere
 maluit absente deo? Puras autem manus ad hunc locum tendens: quem uos polluitis inuictum sibi au-
 xiliatorem ad militiam legit. Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Ado-
 rans autem quem uos gentili caede cruentastis: ac tremens nocturnis somniis Aegyptius exagitatus au-
 fugit: auroque & argento amantissimos deo donauit Hebraeos dicam translata in Aegyptum maiorum
 nostrorum domicilia. Qui cum annos. cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiacerent: armis ac ma-
 nibus ulcisci possent semetipsos deo potius pmiscere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere
 serpentium: omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectione & contin-
 as decem plagas? & ob hoc parietes nostros cum praesidio incruentos & sine piculo deduci: quos deo sibi
 sacerdotes ducebat. Sed ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam Palaestina & Dagon simul aegrum
 genuit: & iam tota gens quae rapuerat: corruptis uero occultis corporibus: ac per ea cum cibo uisceribus
 exauistis Cymbalorum ac Tympanorum sono manibus noxiis reportarunt sanctum placationibus expia-
 tes deus erat qui haec parentibus administrabat: propterea quod omissis armis ac manibus eius se iudicio p-
 miscere. Rex Assyriorum Sennacherib cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset:
 manibus non humanis cecidit: nam ab armis quiescentes in uotis erant: & angelus dei una uoce infi-
 nitum deleuit exercitum. Posterorum die excitatus Assyrius. clxxxv. milia reperit mortuorum: atque ita cum
 reliquis Hebraeos inermes: nec persequentes fugiebat. Scitis etiam in Babylone seruitium: ubi per an-
 nos. lxx. populus exultans non ante libertatem respexit quam eam dominus donaret qui eos etiam
 est persecutus: iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruibant. Breuiter dicam: nullum est ope-
 raprecium quod armis parentes nostri persecerunt: aut non sine armis deo permessa potestate imperii.
 Domini autem manentes ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero semper de spe ceciderunt. Nam
 ubi rege Babyloniorum oppidum obsidete contra Hieremiam praedicationem Sedechias rex noster
 cum eo congressus est: tam ipse captus est quam cum templo ciuitatem uidit excindi. At quin uidete
 quanto ille rex uestris ducibus: eiusque populus uobis erat mediocrior. Denique Hieremiam uociferan-
 tem inuisos esse deo propter delicta quae in eum commiserant captam iri: aut nisi traderent ciuitatem neque
 rex neque populus interfecit. Sed uos ut intus gesta praetermittam: neque digne possum iniquitates
 uestras exponere: me qui uobis salutem suadeam querimini: telisque appetitis irati: quod uos uestrorum
 commonefacio peccatorum nec dici ea toleratis quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit
 cum antiocho qui dictus est Epiphanes: obsidete ciuitatem multis modis offensa diuinitate maio-
 res nostri cum armis progressi: ipsi quidem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direp-
 tum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est. Ip-
 sos Romanos quis contra Iudaeorum gentes ad militiam prouocauit. Nonne indigenarum impietas
 unde saeuire coepimus. Nonne a seditione maiorum quando Aristobuli & Hyrcani furor: & in-
 ter eos contentio Pompeium intulit ciuitati: & Romanis deus indignos libertate subiecit. Denique
 tres menses obsessi quanquam nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant: & maioribus ad bel-
 lum subsidiis utebantur sese tradiderunt. Antigoni autem filii Aristobuli nescimus exitum. Quo re-
 gnum obtinentes: deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem
 Antipatri filius Sossium & Romanum adduxit exercitum. Circandati uero per sex menses obside-
 bantur donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaque est ab hostibus ciuitas: ita
 nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohaeret excidium. Oportet ergo
 ut opinor sacri loci possessiones iudicium deo de omnibus promittere manusque tunc humanas con-
 temnere: cum a superno sibi duce non recedant. Vos autem quid ex his quae legis conditor bene di-
 xit egistis? Quid quod is execratus est praetermisistis? Quantum autem illos: qui cito periire im-
 pietate superastis: nam occulta dedignantur peccata: hoc est furta: insidias atque adulteria: rapinis: ca-
 dibus certatis: nouasque maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum factum est omnium
 receptaculum & indigenarum manibus pollutus est locus: quem Romani ex tam longinquo ado-
 rabant: multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post haec in quem fuistis im-
 pii hunc auxiliatorem sperastis? Valde quidem iusti estis supplices priusque manibus adiutorem uestrum
 rogastis? Talibus rex uester precibus aduersum Assyrium supplicauit: cum magnam illum exercitum deus una
 nocte prostrauit? Similia uero Assyriis Romani committunt ut etiam similem ultionem sperent: nam ille
 quidem ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iure iurando ad incen-
 dium templi descendit. Romani autem solenne poscunt tributum: quod parentes nostri eorum paren-
 tibus pensabant. Et si hoc impetrauerint neque populantes ciuitatem neque sancta omnino tangunt. Co-
 cedunt autem nobis familias liberas & possessiones tenere: sacrasque leges saluas manere patiuntur. In-
 sania est profecto sperare deum talem circa iustos fore: qualis iniustis appuit: praesertim quae statim ul-
 cisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte quae castra ciuitati adiuuerant: fregit quod si etiam

uestram pgeniem liberaret: Romanos uero dignos pœna iudicaret: confestim eis illo tpe sicut assyriis irascere: quo genti manus Pompeius attulit: quo post illum Sossius ascendit: quo Galilæam Vespasianus excidit. Postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus neq; Sossius passi sunt: & ciuitatem uictoria cœperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit etiã imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiã fontes uberiores profluunt: qui prius uobis aruerant. Deniq; ante huius aduentum. scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse ut ad utrunq; aqua mercaretur. Nunc autem ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eor: sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigii: & ante periculum factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu uenit: qui & captam ciuitatem incendit & templum quous ut opinor nihil tunc illi quantū uos impie nunc commisissent. Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim. Hisq; nunc adesse quibus cum bellū geritis. An bonus quidem uir domū flagitiorem fugiet & domesticos oderit? Deum uero malis uestris inhærere arbitramini qui etiã ocula conspicit & audit oia quæ tacentur. Quid aut apud uos tacetur? quid celatur quid non etiam planum inimicis factū est? iniquitates enim uestre uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis atq; ita nequitiam ut uirtutem demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas confessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite: pudeat uos patriæ iam diratæ: conuertite oculos & pspicite eius quam proditis pulchritudinem: quale oppidū: quale templum: quã multaq; gentiū munera. Quis in hoc flamas adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriore. Si hæc non ueris luminibus cernitis saltem familiæ uestrarum miseremini. Versent in conspectu cuiusq; filii coniuges: & parentes: quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia una cū his periclitabit mihi mater & coniunx: & familia non ignobilis domusq; olim clarissima: & fortasse propterea me quisq; hæc suadere crediderit. Interficate illos: accipite mercedem salutis uestre sanguinem meum. Ipse quoq; mori paratus sum si post me respiscitis.

Clamante Iosepo cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos seditiosi: sed diu persistunt: ita ut cogent fame perire: Tantam famem perpeffi sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperent: seditiosi illi domos ui irruerant ut cibum caperent: summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & Ioannis.

CAP. XIX.

hæc Iosepo uociferante cū lachrymis seditiosi qdem: neq; animos flexerunt: neq; tutã sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uero ad p fugiendum commotus est: & alii quidẽ possessionibus suis aliisq; rebus carissimis exiguo p̄cio uenundatis solidos quidem ne latrones eos depræhæderent transglutiebãt. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus autem plærosq; p agros quo uellet quisq; pergere dimittebat: idq; magis eos ad p fugium hortabat: q̄ intestinis malis carebant Romanis conseruire: Ioãnes aut & Simon cum sociis ne his magis pateret exitus quã ne Romanis aditus obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset continuo necabat. Ditiore quidem manere et sicut profugere par cã erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset pp matrimonium quisq; occidebatur. Cum fame aut crescebat desperatio seditiosor: & in dies singulos uirūq; malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumentas irrupentes aut scrutabant domos. Et siquidem inuenissent aliquid eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent quasi diligenti celauissent tormentis itidẽ afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum cum ea quæ solidis uirib; starent abundare cibo putarentur. Tabidi autem transigebantur: nec rationis esse uidebat statim fame morituros occidere: multi uero clam substantiam suam uno frumenti modio qui ditiores essent: iteq; pauperes ordeĩ pmutarunt. Inclusi deinde intimis ædiũ tectis quidam summa penuria insectũ tritici cum comedebant. Panem alii conficiebant ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa qdem nusquã apponebat: sed incoctũ subtrahentes igni cibum diripiebant: miserabilis autẽ erat uictus dignumq; lachrymis spectaculum: cum potentiores quidẽ plus haberent: infirmiores aut iniuriam deplorarẽt: quippe fames super oes clades haberet: nihil sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est in fame negligitur. Deniq; uxores uiris & filii parentibus: & quod miserrimum matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus iter manus carissimis nemo parcebat quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia non latebant: sed ubique aderant qui ista diriperent: nam si cubi clausam domum uidissent: eos qui intus erant cibum capere hoc suspicabantur iudicio: statimque ruptis foribus irruerant: uictumque iam contusum dentib; ex gutture pene reuocabant ipso faucibus strangulantes. Pulsabant autem senes ne cibum defenderent: lacerabant mulieres ea quæ haberent in manibus occultentes: nullaque miseratio uel cani capitis uel infantie sed abstractos pueros & ex bucello pendentes humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuemisset quodque rapturi fuerant deuorasset: tanquam si lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant dummodo alimenta reperirent: nunc extruentes genitalium uias: nunc uirgis acutis podices transfigiendo. Horrendaq; etiam auditu quis patiebatur in unius panis cõfessione & ut unum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant: minus enim crudele uideretur quod ne

cessitas speraret. Exercentes aut dementiam suam sexque sibi diebus uaticam praeparantes hisque occurrentes qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumque gratia colligendae nocte repperissent: cum iam se hostes euasisse credebant: quae attulissent eripiebant: multumque supplicatibus & horribile dei nomen implorantibus ut aliquam partem sibi concederent: eorumque quae cum periculo sibi collegissent nihil penitus dabant: gratumque uidebatur si spoliati non perirent. Haec quidem humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebant: quorum alii insidiae falso accusati occidebantur: alii quia Romanis perderent ciuitatem. Et plerumque delator subornatus agebat quod profugere uoluissent. Sic uero quae Simon expoliasset eum ad Ioannem remittebat: & quae Ioannes expoliasset eum Simon excipiebat: sibique inuicem propinabant sanguinem popularium miserorumque cadauera patiebantur. Et dominandi quidem erat causa in utrumque dissensio: scelestae uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri sibi totum uendicans non dedisset nequissimus uidebatur. Et qui non accepisset uelut boni alicuius damno dolebat: qui crudelitatis parte doluisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non poterat: ut autem breuiter dicam neque aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto: neque ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam gentibus Hebraeorum maledicebant ut minus imperii uiderentur in alienos. Verumtamen quod erant & seruos se & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere: & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam coegerunt: tardiusque uenientem in templum ignem pene traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent: neque dolere neque illachrymari: sed apud Romanos qui haec paterentur inuenti sunt. Verum quae per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & Ioannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriam: ipsi conuictis Tito & patri eius maledicebant.

CAP. XX.

Ito autem aggeres proficiebant quauis a muro milites male afficerentur: parte uero equitatus directa iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatore: quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus: nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant: ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosque latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames: restabatque iam latitantes egredi & ab omnibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant: metu supplicii: incogruumque uidebant supplicare post pugnam uerberati itaque: & ante mortem modis omnibus excruciatum contra murum crucibus affigebant. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas cum iudaei in dies singulos quingenti nonnunquam etiam plures caperentur: sed neque captos dimittere tutum erat tantumque asseruare multitudinem custodum uidebant esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit citius eos existimans ea facie remissuros: tanquam similia passuros nisi se dedissent. Milites autem diuersis modis suffigebant: ira & odio & ludibrii causa & propter multitudinem quam coepissent. Iamque spacium crucibus deerat: & corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit ut ea clade mouerentur: quod etiam in contrarium eis cessit ad decurrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis: & si qui erant popularium prouiores ad pacem: & quae paterentur qui ad Romanos profugerent demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos profugere cupientium donec uerum cognoscere inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt quasi ad uerum supplicium properantes. Illarum enim ab hostibus mortem comparatione famis requiem esse ducebant: multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi praecipit: eosque ad Ioannem & Simonem intromisit ut propter calamitatem nec uiderentur profugi: nec crederent: saltem nunc desinerent admonens: nec uere compellerent ad excidium ciuitatis lucrarentur in extremis mutata uoluntate: & proprias animas & patriam tantam & templum cuius participem non habebant. Simul autem dictis aggeres circumueundo operantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad haec in muris stantes & ipsi Caesari: & patri eius maledicebant: mortemque se contemnere clamabant: eamque seruituti recte praeferre: multa uero mala in Romanos facturos se dum spirare poterint nec patriam curare nec templum ut ipse diceret pituit mundumque: deo templum hoc melius esse Saluatumque iri hunc ab esse qui incoleret: quae ipsi quoque auxiliatores habentes omnibus interminationibus illudores eo quibus facta non adderentur finem. n. dei esse. Talia conuictis admiscentes uociferabantur.

Antiochus Epiphanes cum Macedonibus: admiratur Romanos quod muros non adeant: ipse cum suis muros adiit multi ex his fugiunt & multi interficiunt: post a Tito aggeres fiunt: admotis ad muros Ioannes fossa intus facta submisso igne aggeres diruit Simon inde cum multis aliis proficiscitur in machinas illas: easque incendunt: cum Romanis congregiuntur: ita ut non diudicari possit amicus ab inimico: quidamque ex Romanis corruptis machinis desperabant ciuitatem captam iri. CAP. XXI.

T inter haec Antiochus quoque aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & praeterea caterua stipatus qui macedones appellantur: omnes aetate pares & paulo magis proceres adolescentuli more Macedonum instructi armis & eruditi unde etiam nomen habebant: plerique tamen famam gentis aequare non poterant. Oium. n. regum qui Romanis

parebant felicissimum Cōmagenum fieri contigit priusquam fortuna mutaretur. Ostēdit ille quō-
 q̄ in senecta ætate nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigen-
 te præsens se mirari aiebat: quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator ipse
 naturaq̄ promptissimus: tantusq̄ uiribus ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc sub-
 risisset: laboremq̄ cōem esse dixisset: sicut erat Antiochus cum Macedonibus in muq̄ impetū fecit: &
 ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tæla Iudæorū sagittis eos appetens adolescentuli au-
 tem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerat: & ad ex-
 tremū multi sautii recessere: hoc reputantes q̄ etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus fortu-
 na opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis maii. aggeres inchoati uix nono &
 uigesimo: perfecti sunt: cum totos dies septem & decem laborassent ingentes. n. quatuor acti sunt: &
 unus quidem qui erat ad Antoniam & a quinta legione fuerat extractus contra medium stagnum
 quod Struthium uocatur: alter uero a. xii. uiginti cubitis distans. Decima uero legio quæ supra me-
 moratis præstabat in septentrionali parte opus exererat: ubi stagnū est quod appellat Amygdalon. Ad-
 huc aut̄ quintadecima legio. xxx. descendente cubitis aggerē fecit ad pontificis monumentum.
 Iam uero ad motis aggeribus Ioannes suffossa intus terra usq̄ ad aggeres antoniam uersus disposi-
 tis per cuniculum sudibus opera suspendit: illataq̄ silua pice ac bitumine illita ignē immittit. Succē-
 sis aut̄ fulcimentis fossa repente subsedit: cumq̄ magno sonitu in ea aggeres decidere: ac primo qui-
 dem cū puluere fumus ex alto excitatus ē cū ignē ruina concluderet. Peræsa uero materia: qua p̄me-
 bat flāma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidē facti stupor occupat molitionem Iu-
 dæorū ægre ferentium: iamq̄ se uicisse credētium: & spes eos cassa refrixit: & in postere subuenire ad-
 uersus ignē minus utile uidebatur et si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post
 alios etiam aggeres Simon cū locis aggreditur. Illa. n. parte romanis ad motis arietibus concutere
 muq̄ cœpāt Tephæheus at̄ qdā ex Garī ortus ciuitate Galilææ & Megassarus ex regalibus familiis
 Mariānes: cūq̄ his Adiabenus quidā filius Nabatæi nomen habēs ex fortuna Egiras: cuius est inter
 prætio claudus: raptis facibus in machinas euolarunt: hisq̄ uiris neq̄ audaciores in illo bello extra ci-
 uitatem apparuere neq̄ magis horrendi. Nam uelut in amicos: non ut in agmen hostium excurrer-
 ent nihil contacti sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu machinas incēdere. Acti
 autem missilibus & gladiis detrusi non prius a periculo dimoti sunt quam ignis instrumenta corri-
 peret. Sublata uero iam flāma Romani quidem concurrentes e castris auxilio properabant: Iudæi
 uero ex muro eas prohibebant: manusq̄ cum his conferebant qui flammam extinguere conarentur
 propriis corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni subtrahere cum eorum tegmi-
 na cremarentur: Iudæi etiam per flammam eos retinere certabant: & quamuis feruens nacti essent: fer-
 rum tamen arietes non amiserunt. Hinc autem auxiliantes flāma transiit: & aggeres iam occupabat in-
 cendium. Itaq̄ Romani flamma circumdati: quoniam seruare posse opera desperabant in castra de-
 scendunt. Iudæi uero magis instabant: cum semper eorum numerus cresceret ex ciuitate accedenti-
 bus ad iumentis minusq̄ cautos haberent impetus freti uictoria. Progressi aut̄ usq̄ ad munimenta
 castrorum prælio cum eorū custodibus dimicabant. Est ergo quædam pro castris per uices stantiū
 armatorum & acerbissima in eos sanctio Romanorū: ut qui loco de qualibet causa cessisset occidere
 tur: hi pœnali loco de gloriosa morte prælata steterunt fortiter: eorumq̄ necessitate simul ac pudore
 plurimi fugientium redierunt: balisti q̄ in muro dispositis ex ciuitate accedentem multitudinē pro-
 hibebant: nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem: nam quoscūq̄ obuios
 habuissent cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruētes incaute ipsis corporibus inimicos
 feriebant. Sed neq̄ hi iactus magis quam fiducia superabant: & Romani plus audaciæ quam q̄ ma-
 le tractarentur cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia quo secesserat locum aliis aggeribus p̄-
 spiciens: multumq̄ increpatis militibus si cum hostibus muros optinebant in suis periclitarentur: &
 uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis obsessorum paterentur ipsi fortunam: cum electis militi-
 bus hostes a latere circumuenit: illi autem cum mora ferirentur contra eum conuersi durabāt: mixta
 uero acie puluis quidem lumina: clamor uero aures exuperabat. Neq̄ autem amicum quisquam
 internoscere poterat aut inimicum. Iudæis aut̄ non tam uirium fiducia quantum salutis desperatio-
 ne perseverantibus: etiā Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentis periclitantis Cæsaris red-
 didit fortiores. Itaq̄ putauere in eos ad extremum nimia ferocitate animorum uel rotam multitudi-
 nem Iudæorum fuisse rapturos nisi præuento pugnae momento in ciuitatem se recepissent. Corru-
 ptis autem aggeribus Romani somno tenebantur q̄ tam longum laborem una hora perdidere: &
 multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

Consultit duces Titus quid faciēdum: an aggredi muros debeant an aggeres struendi: aut permit-
 tendum q̄ ipsi fame coacti ciuitatem sint tradituri: an circumdanda sit ciuitas ne exitū habeant: sicq̄
 dicit Titus opus non paruū sed inextricabile Romanos eē facturos. CAP. XXII.
 Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni
 admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse:
 se: uniuersi uero militis impetum tolerare non posse ueram sagittis esse obruendos.

Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alii & sine aggeribus obsideri egressus eorum tantummodo obseruantes: ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere: neque cum hoste manu conflagere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse: quibus optatum est ferro percumbere: uel etiam sine hoc interficere: quæ scæuior est cupiditas: ipsi autem Tito Cæsari quidem profus ocriari tanto cum exercitu honestum non uidebatur & pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorum: quæ difficultatem ab exercitu posse: & propterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam occultas uias excogitatos Iudæos tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum diutius obsidionem trahendam uerendumque ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici posse: sed celeritatem ante gloriam duci debere tamen si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse percludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem tradituros aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerum & aggeres curaturum esse: cum infirmiores habeat qui prohibent: quæ si cuique magnum opus & inextricabile uideatur eum considerare debere quæ neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribuere: murumque circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos construi fecit mira celeritate: nocteque quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesque somnos inter se fortiebantur.

CAP. XXIII.

Is duces exhortatus iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidem impetus militibus incidit: ambitumque partiti non solum rectores inter se: uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho. Decadarcho autem Hecatontarcho isque Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero ostentatio ad duces usque pertinebat. Ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens opus sapissime inspiciebat. Coeptum enim a castris Assyriorum: ubi ipse tendebat ad inferiorē cenopolim murum duxit. Hic per Cedronem ad Oliuag montem reuertens a meridie montem completitur usque ad saxum quod Peristereonos uocatur: eiusque proximum collem qui super uallem immisnet. Siloā ac inde ad occidentem flexo ædificio ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum circundato monte ubi Pompeius castra posuerat: ad septentrionalem redit regionem eam cum præcessisset ad uici partem cui nomen est Erebinthon. Post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit unde coeperat murus quidem uno minus. xl. stadiis erat. Adhuc autem foris castella. xiii. ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est ut id quidem dignum mensibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate per castella custodibus collocatis: primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secundam uero Alexandro permiserat. Tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur: totaque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: unus alium mori intuebatur non: erat facultas sepeliendi: latrones uero mortuis uestes risu expoliabant: multi ex muris in fossas proiebantur: quæ uidens Titus ingemuit.

CAP. XXIII.

Udæis autem cum exeundi facultate: omnis etiam spes salutis a dempra est: auictaque iam fames totas domus ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi uelut umbra mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quæ casus occupauerat decidebant. Sepelire autem funera neque poterant præ labore: & eos quibus aliqua uis supererat pigebat & propter multitudinem mortuorum: & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant multi moriebantur. Multi autem ad sepulcra priusquam fati dies ueniret & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus neque fletus erat: sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescerent tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem plenaque mortuis nox comprehenderat. Et latrones his acerbiotes domus enim tantum sepulcra erant: & cadauera spoliabant uelamina corporibus detrahentes cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari quo famem euaderet: superbissime negligebatur. Animas uero efflatum quisque in morte templum obtutibus intuebatur cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri cum dolorem ferre non possent. Deinde quæ non sufficiebant in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit: altaque sanie tabefactis corporibus defluentes ingemuit & extentis manibus deum testabatur factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti Iudæis ostendēdo ad maiorem dolorem: Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miseratus eorum calamitatem: seditiosi uero non placabantur.

CAP. XXV.

Omani uero cum nemo iam seditiosorum auderet excurrere: nam etiam eos mœror famēq; tangebant: dies lætos agebant. Frumenti aliarumq; rerum necessariorum habentes copiam de Syria proximisq; prouinciis. Multi autem iuxta murum stantes magnāq; alimentorum abundantiam demonstrantes satietate sui famē hostium incēdebant. Seditiosis autem nihilomags calamitate cedentibus Titus reliquias populi miseratus: & properans saltem hoc liberare quod superest: iterum aggeres inchoabat quāq; difficulter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima consumpserant. Ex nonagesimo uero stadio milites alias congregabant & ad Antoniam solam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens atq; opus urgens demonstrabat: q; in manibus eorum latrones haberet. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis & corporibus separati utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansuera uel corpora dolor tangebant: qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem.

Simon Matthiam per quē ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepeliri prohibuit: alios etiam nobiles occidi fecit.

CAP. XXVI.

Eniq; Simon & Matthiam quidem per quem obtinuerat ciuitatem in cruciatum peremit Boethi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cum a Zelotis male populis tractaretur: quibus iam Ioannes accesserat ut adiutorem Simonem reciperet populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactio: aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille postquam obtinuit ciuitatem: inimicum eum æque atque alios esse dicebat: qui pro se consilium dederat: uelut hoc simplicitate suasisset productum eum & accusatum q; cum Romanis sentiret morte damnauit: ne purgationis ei facultate concessa cum tribus filiis suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi quam filios obsecrante: atq; hanc pro illo q; ciuitatem ei aperuissent gratiam postulantem: ut aueret eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cælos in conspectu suo filios iugulatur coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bagadati filio p̄ceperat: qui erat eius satellitum crudelissimus: cauillatus si quid eam iuarent ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit: post hos Ananias qdā pontifex filius Masbali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Ammaus genus ducēs: & cū his xv. ex populo clariores necabantur. Iosepi uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præcone denunciant ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo: uel in unum ueniret prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo desererent ante q̄stionem perimebant.

Quidam ex Iudæis qui custodiebat turrim a Simone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri Romanis signum dedit se traditurum turrim: illi non credentes: cognito hoc a Simone illum ex turri in fossas proiecit: uidens hæc Titus: & Iosepus saxo capite percutitur letantur iudæi credentes eum mortuum esse: resipuit Iosepus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad Romanos profugiūt: multi ex profugis ab a Syriis uentibus apertis occiduntur: eo quod aurum ex uentre eorum per fimum uentris exire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiorum: increpat milites Titus: sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant.

CAP. XXVII.

Sta uidens quidam iudas filius Iudæ unus ex numero præfectorum Simonis qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat. Fortasse quidem non nihil eam misericordia crudeliter pereuntium: magis autem sui prouidentia conuocatis decem fidissimis contubernaliū quousq; tandem inquit hæc mala sustinebimus? quam ue salutis spē habemus seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat: Romani uero pene intus sunt. Simon aut bene quoq; meritis infidelis est: metuq; sibi etiam apud eum pœnæ & apud romanos certa fœderis dextera Ergo age tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur si cum de se sperauerit pœnas citius pendet. His ubi decem assensū sunt mane cæteros quos subiectos habebat per diuersum dimittit: ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. Ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat: illorum aut alii superbiam cotēnebant: alii non credebant: alios et pigebat uelut mox capturos ciuitatē nullo periculo. Interea uero cū Titus ad murum cum armatis accederet: ante rem Simon cognouit: turrimq; uolociter occupat. Romanis eos inspectantibus peremit: & per murū proiecit corpora mortuorū. Ibiq; circuiens iosepus: nec enim rogare cessabat: caput uulnerat lapide: statim attonitus cadit. Excursus aut ad eius casum factus est iudæorū abreptusq; esset in ciuitatem nisi Cæsar misisset: qui eum protegerent. Illis aut pugnantibus iosepus quidem tollitur nihil quod ageret intelligens. Seditiosi uero tanquā interfecto quē maxime cupiebāt cū læticia conclamauerūt. Dicif at hic nuntius p ciuitatē ex quo residuā multitudinē mœror tenuit uere pisse credentē: cuius fiducia p fugere cogitabāt. Audito autem iosepi mater in carcere mor

rum esse filium suum ad custodes quidem ex Iotapatis hæc ait: certo se credere nec enim uiuō potiri. Secreto autem flens ad ancillas: hunc inquit fœcūditatis recepisse fructum q̄ ne sepelire quidem sibi filium licuisset a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit: neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosepus respuit: progressusq; clamabat illos quidem non sibi multo post uulneris pœnas daturus: populum aut rursus ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fiducia: seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alii statim de muro necessitate prosiliebant: alii uelut ad pugnam cum lampadibus progressi simulantes mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sc̄auior ea quam intus pertulerant fortuna conseq̄uebatur & fame quam domi reliquerant uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. Aderant autem inflati ex inedia & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora distumpebantur: nisi q̄ periti desideria cohibuissent: paulatimq; cibum desueto corpore obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur alia plaga suscepit. Quidam enim apud Syrios ex transfugis depræhenditur e fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem: ut supra diximus: eo ueniebant q̄ cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; .xii. atticis comparabant quod antea .xxy. ualebat. Verum hac arte per unum detecta totis castris fama percrebruit q̄ auro transfugæ pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri scissis uentibus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sc̄auiorē contigisse Iudæis: una deniq; nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita pene iussisset auctores circumfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiorum: multoq; plures puniendi quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliatorum ducibus itemq; militum Romanorum: nam etiam militum quosdam hæc tãgebat inuidia utrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoq; facta. Arabes autem & Syri primo quidem in alieno bello iure suo calamitatibus uterentur. Deinde qui crudelitatem in cædibus & in iudæis odia Romanis ascriberent. Hac enim quosdam eorum milites infamia participare. Et his quidem mortem interminatus est: si quis in eadem postea reperi tus fuisset audacia. Ad legiones autem litteras dedit ut suspectos inuestigarent atq; ad se referent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium sc̄auisq; hominibus lucrandi amor innatus est nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidine comparatur: immo uero hæc alios & modum habentem metus subiungitur. Deus autem qui damnauerat populum omnemq; uiam salutis ad interitum uerterat. Deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæsar occulte in profugos admittebatur. & si quis transfugisset circumspectantes autem ne quis Romanorum uideret: eos scindebat: & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. Illi paucis autem reperiēbatur: & plerosq; sola spes confusmebat. Hic quidem casus multos transfugarum seduxit.

Ioannes ad sacrilegium se conuertit Mannetus ad Titum fugit: narrat maximum numerum mortuorum fame: ex eo q̄ castra posuit: coactosq; stercore uti pro cibo. CAP. XXVIII.

Ioannes autem ubi rapinæ ex templo defuere: ad sacrilegium sese conuertit: multa que donaria templi retinēs: multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria crateras & lances & mensas: urceolis quidem abstinuit quos augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atq; ornauerunt: tunc autem iudæus etiam alienigenarum dona detrahebat: ad socios autem dicebat sine metu diuinis abuti debere: qui pro deo: qui pro templo militarent. Ex ipso alii proptereaq; sacrum uinum & oleum quod sacerdotes sacrificiis reseruabant: tutum erat effudisse. Namq; in templo & multitudi ni distribuisse & illi sine horrore ungebantur & portabant. Non equidem recusabo dicere quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent: aut hiatu terræ deuorandam esse ciuitatem: aut diluuiū perituram: aut fulgura: aut sodomitana incendia passuram. Multo enim magis impiam progeniem tulit: quam quæ illa pertulerat. Deniq; cum eorum pertinacia desperata totus populus interit. Et quid opus est sigillatim narare cædes? Mannetus Lazari filius transfugus ad Titum per unam portam quæ sibi credita fuerat: centum & quindecim milia & .lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt. Et die quartadecima mensis aprilis usq; ad calendas iulii. Hæc autem immensa est multitudo: nec tamen uel ipse fuit appositus portæ: sed publicam mercedem diuidens mortuos ex necessitate numerabat. Cæteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit elatos ex oppido proiicere. Post hunc autem nobiles profugi omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant. Aliorum uero numerum minime posse compræhendi. Cum autem pauperes ferendo non sufficerent: congesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa. Et framenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circūdata ciuitate ne herbas quidem legere iam liceret: ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulsos ut cloacas rimarentur: bouumque ueterem finum alimentum haberent. Stercus inde collectum & quod nec usui quidem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem pœnitebant: sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cæcos: quod iam & ipsi erant & ciuitati.

De bello Iudaico. Liber. vii. incipit.

Aggeres struuntur a Romanis: quærent iudæi incendere: cum aut nequissent: admovent Romani aggeres certatur utrinque: murus labitur ea parte qua Ioannes suffoderat pro incendendis aggeribus: moxq; alium muram struit quem nemo audebat ascendere eo q; qui prius tentasset certissimū exitium tentasset.

CAP. I.

Liber hic in græcis codicibus non septimus est sed. vi.

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant: cū & seditiosi magis accenderentur inclusi: postquā populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestoꝝ in ciuitate cadauerū & uisu horrēda erat: odorēmq; pestiferum emittebat: cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent pluri- ma cæde excitata conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent neq; superabantur neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorū. Gentili autem cæde polluti dextras ad extremum bellum præparabant: tanquam exprobrantes deo: ut mihi uidetur: supplicii sui tarditatem. Non enim spe uictoriæ maior pars eorum: sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quauis plurimum in aggreganda materia laborarent: tamē

Intra. xxi. dies aggeres exerunt attonsis omnibus ad nonagita usq; stadia circum oppidum lucis: erat autem miserabilis terræ facies. Nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat: ea tunc deferta præcis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui prius iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis: cū eius solitudinem tunc uideret continere lachrymas poterat: uel non genere mutationē naturæ quantū pristinae derogassent. Omnia nāq; insignia pulchritudinis bellū deleuerat: ne si quis subito adueniens qui locū prius scierat eum cognosceret: sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autē ac iudæis finitum opus aggerum par faciebat timoris initiū. Namq; hi nisi eos quoq; exurerent captum iri ciuitatem putabant. Romanis aut fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis: nam & materiae defecerant: & labori quidem corpora militum crebris autem offensionibus cæssant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues ea habitantes afficiebantur. Ad mala enim quæ hinc accedebant etiam pugnantibus nihilo segnius utebatur. Sed eorum spes frangebatur cum aggeres insidiis machinæ siue soliditate muri: manus uero cōflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue q; cū seditione fameq; ac bello: totq; malis præstantiores iudæorum animos inuenirent. Viroꝝ quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur: inuictam uero animorū magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat. qui malis ad uirtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam simul & futura timebantur. Si dissiceretur murus cauebat & antequam arietes admonebantur operibus instabat: nisi quia conatus irritus fuerit. Aggressi enim cum facibus aggerem spe decepti remeare. Nam primū ne concordare quidem eorū uidebatur consilium paulatim & per interualla & cunctanter non sine metu profilientium neq; iudæorū more: ut breuiter dicā. De erant enim quæ propria gentis essent audacia cursus & omnium simul impetus: & ut sine offensione recederent. Languidiores progressi quam solebant etiam Romanos solito promptiores offendere: q; corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepfere: ut nusquam igni aditum relinquerēt. Animum uero ita confirmauerunt ne quis loco antequam occumberent moueretur. Nam præter omnium rerū desperationem si etiam illud opus esset exustum acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut calliditati uirtus cederet aut arma temeritati aut peritia multitudini aut iudæis romani. Simul autem missilia cū illis faciebant in profilientes delata: & qui cecidisset posteriores impediabat ac periculum antecedentes meliores afficiebat. Qui uero intra tæli iactum uenire properassent: alii disciplina hostium & densitate perterriti: alii conflixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens re infecta reuertebantur. Calendis autem iulii tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis Romani machinas admovent: qui cum ab Antonia saxi atq; igni ferroq; peterent: & quodcūq; hostibus tælum necessitas attulisset. Nam licet multum mœnibus iudæi cōfiderent machinasq; contēnerent: tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi aut iudæis studiū esse ratione muroꝝ ne infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes cōtra certabant. Nec tamen q; seriebatur ictibus obediebat sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis cū nullis periculis desup ueniētibus lassarent arietum opus urgebant. Cū uero inferiores essent ac lapidibus frangerentur: alii scutis super corpore concameratis: fundamēta manibus & uectibus suffodiebant. Itaq; saxi quatitur obstinato labore concussis. Quietē utrisq; nox attulit: & in ea murus arieti

bus labefactatus ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat subsidēte cuniculo repente labitur parum p̄ter spem muriq; & animi affecti sunt. Nam iudæi q̄dem q̄bus memoria esse oportebat quod ruina p̄ter spem accesserat & aduersum eam p̄cauti nō fuerāt tanquā mā sira esset Antonia confidebant. Romanorū autem inopinatam læticiam sub celeri subuersione natam: cōspectus alius murus quem intrinsecus Ioānes ædificauerat cito restrinxit. Verū tamen prior facilior impetus uidebatur. Tunc enim & ascēsum per ruinas promptiorem & antoniā satis esse iūriorem. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabatur. Nemo tamen eū audebat ascēdere q̄ qui primus id tentauisset certissimum esset exitium.

Hortatur Titus cōmilitones suos ad ascendendū murum: facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se optulit ascensurum: susceptaq; hasta cum .xi. murum ascendit: hostes in fugam uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit.

CAP. II.

Itus uero spe atq; ratione putans alacritatē pugnantū excitari: & adhortatione atq; p̄missis sæpe quidem periculis nasci obliuia: interdū autē mortem solere contēni ī unū congregatos fortissimos experiebat dicens. O cōmilitones hortari quidē ad ea q̄ periculum non afferunt aperte & ipsis q̄ rogant & qui eos rogant ignauia rephensionem parit. Exhortatiōe autē opus ē in solis rebus ambiguis: q̄ppe illa p̄ se quēq; gerere dignū est. Itaq; difficilē uobis in murū esse ascēsum ipse profiteor: q̄ at uel maxie oporteat gloriæ cupidos pugnare difficilimis rebus pulchrumq; sit cū laude mori. Nec erit infructuosum: qui primi fortiter fecerunt prosequar. Primū quidem uos illud hortetur: q̄ nōnullos fortasse deterreat iudæorū patiens aīus: & in aduersis rebus dura constantia. Romanos. n. eosq; milites quibus in pace bella discere: in bello autē uincere consuetū est: a iudæis manu uel aīo superari turpissimū est: idq; in fine uictoriæ cū etiam dei nitamur auxilio. Nāq; offensionis nostræ iudaicæ desperationes sunt. Illoꝝ autem clades fauore dei uestriq; uirtutibus crescunt. Etenim seditio famēs oblidio murorūq; sine machinis casus quid sit aliud q̄ in illos ira dei nostrūq; adiumentū. Igitur non solū deterioribus inferiores uideri: sed et diuinū p̄sidium prodere uobis non cōuenit. Quo pacto autē non turpe uideat: iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci: qui seruire didicerint: quo minus in posterū patiātur mortem contēnere: atq; in nos medios frequenter excurrere non uictoriæ spe: sed ostentationis gratia. Vos autē totius pene terræ marisq; uictores: quibus et non uincere probro habet otiosos sedentes: ne semel quidem in hostes aliquid audacter expertos: samā ac fortunam cū his armis operiri: maxime cū paruo discrimine totū positis efficere. Deniq; iā in antoniā si ascenderimus habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos quod non arbitror: attamē capta hac respiratione hostium in cætero uictoriam nobis plenissimā repromittit. Et ego p̄termisā nunc meorū laude: qui in bello cecidere & immortalitate qui marito furore prostrati sunt ex morbo pacis tpe mortem aliter sentiētibus imprecabor: quoꝝ anima cū corpore sepultura dānatur. Quis. n. uiroꝝ fortium nescit q̄ animas in acie ferro corporibusq; absolutas purissimū elemētum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propicios heroas uidēdos offerre posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; consumpserit: & si maxime probris ac piaculis purgatæ sunt: subterraneæ tenebræ operiunt altaq; obliuio suscipit: & corporis simul ac uitæ ac memoriæ sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leuius est ferri ministeriū: qui nō uideatur ignauum negare usui quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant: uel qui conati fuerint profectus sum. Est autē salutis spes in maximis quoq; periculis: qui uirilē aīum gerunt: primū. n. quod didicit pater incessu. Deinde totū quod ædificatū est facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes: alius alii pro adhortatiōe fiet atq; subsidio: uestraq; obstinatio in breui animos hostiū franget: ac fortasse nobis si eam tantū cœperimus incruenta res efficiet. Etenim ascendētes quidē nos p̄hibere. s. conabunt. Si uero clam uel et per uim aliqd egerimus semel quāuis paucos non sustinebūt. Me autē profecto pudeat nisi qui primus hoc fecerit: inu. dēdam remunerationibus fecero: & q̄ uixerit quidē similibus p̄sit: beatissima uero p̄mia sequantur occisos. Talia dicente Tito: cætera quidē multitudo periculum magnitudine timuit: eorū uero unus qui in cohortibus militarent Sabinus quidē genere Syrus uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset: quantum ex habitu corporis ne specie quidē militem esse credidisset. Erat. n. colore nigro exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cū primus surrexisset: itaq; dedo me inquit tibi alacri animo Cæsar: & ante oēs: in murum ascendēdo: atq; opto q̄dem ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. Quod si cœptum casus inuiderit: scito me nō p̄ter spem q̄ res aliter cesserit: sed q̄ sic decreuerim pro te monturū. His dictis & scutum læua manu capiti prætedēs: strictoq; dextera gladio circa horam diei sextam murū petebat. Sequebantur autē ex aliis qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebāt. xi. uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus: cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterent: atq; ingentia saxa deuoluerent: qui nōnullos de. xi. deceperunt. Sabinus atq; milibus occurrens: licet obstrueretur sagittis: non tamen ante impetū cohibuit quam sūmam muri p̄tenderet hostesq; in fugam uerteret. Viribus autē eius atq; animi p̄tinacia terrii pluresq; ascendisse

rati non steterunt. Qua in re fortunam quis ueluti uirtutibus inuideat superque præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neque ab incepto errauit & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Unde factum est ut iudæi reuersi ubi solum & iacentem uidere ex omni eum parte iaculis peterent. Ille genibus nixus & scuto protectus primo quidem ulcisceretur hostes multosque ad se appropinquantes sauciauit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus uir dignus pro fortitudine quam meliori fortuna uteretur. Pro mensura uero cepti facinoris cedit. Cæteri autem tres pene iam summa tenentes obruti lapidibus perierunt: & octo sauciari detracti & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis iulii gesta sunt.

Quidam ex custodibus aggerum Antoniam accedunt primos custodes occidunt: facto signo per buccinam cæteri fugerunt. Titus audito signo armat exercitum: pugnatur ex utraque parte ad septimam noctis horam: quod Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obrinere. CAP. III.

Iduo autem post. xx. de numero excubantium per aggeres militum congregati signiferum ordinis sui & duos quosdam ex ala equitum & tubicinem unum ad se uocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedunt: occisis autem primis custodibus somno oppressis murum obtinent: ac buccina signum dari precipiunt: quo cæteri quidem uigiles subito ex suscitant & fugiunt priusquam multitudinem quam murum ascenderat cernerent. Nam & timor illis & tuba imaginem quandam ubi magnum hostium numerum ascendisse crederent ostendit. Cæsar autem signo audito prope armat exercitum: & cum ducibus primis lectore caterua comitatus ascendit. Cum autem iudæi ad templum interius confugissent: ipsi quoque per cuniculum irruerunt: quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositique ambo agminum seditiosi tam iohannis quam Simonis arcebat eos summa uis atque alacritate repugnandi. Siquidem excidii finem putabant locum sanctum penetrasse Romanos quod & his uictoriae principium fuit. Ad ipsum autem aditum ualidissima pugna committitur. His quidem templum uti occupare certantibus: iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem atque hastæ utriusque inutiles erant. Strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat: ex qua parte quisque pugnaret permixtis uiris & prope angustias permutatis: & cum uocis intellectum magnitudo confunderet: multaque mors esset utriusque arma simul & cadauera iacentium concalcata frangerent pliantes. Semper autem si bellum fluens grauasset alteram partem potiore exhortatio & inferiore conquestio nascebat: neque aut fugæ aut persecutioni locus erat sed propinqua mutatio commigrentium & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos steterunt aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant quod refugere non dabat. Nam & posteriores utriusque partes suos in frontem urgebant: nullumque interdum bello uacuum interuallum reliquerat. Cum autem iudæorum animi Romanorum peritiam uincerent iamque omnino tota acies pelleretur: ex nona. n. hora noctis ad septimam usque diei pugnant. Hi quidem simul omnes & excidii periculum pro nutrimento uirtutis habentes: Romani uero exercitus parte nondum. n. ascenderant agmina illisque spes pugnantium nitebatur satis esse uisum est in presentia Antoniam obrinere.

Iulianus quidam uidens Romanos superari armatus irruit in hostes & ad templum usque fugauit cumque non haberet auxilium multis interfectis diu resistens obiit. Iudæi Romanos in Antoniam recluserunt. CAP. IIII.

Iulianus uero quidam Hecatontarchus ex Bithynia non ignobilis quidem in illo bello & armorum peritia & uiribus corporis & cum spiritu omnium fortissimum ipse cognoui ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit: propter Titum autem qui apud Antoniam stabat: subito profilit iamque iudæos uidentes solus ad interiorum usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo: neque uim eius neque audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens quo alios alio disiecerat per ipsos quem occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequerentur quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namque habens creberrimis atque acutis clauis: sicut cæteri solent milites: fixos. Dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur: magnoque cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus saluti eius metuendum: iudæi uero multis simul gladiis & hastis undique feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos perculit. Nec. n. cito peremptus est: quando galea & thorace omnia membra neci oportuna sepepsit erat. Namque diu uertice contraxerat: donec concisis aliis eius membris remisit uires: cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit: ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem. Alios autem ne possent metus impediebat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus: cum non paucos interfectorum suorum fauos reliquisset ægre perceptus est: magna sui gloria non apud Romanos tantum & Cæsarem: uero apud hostes quoque relicta. Iudæi uero etiam mortui rapti corpore Romanos in fugam uersos in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere Alexas quidam & Gyptheus ex agmine iohannis: ex parte uero Symonis Malachias & Mertois filius iudas & Sosa filius Iacobi dux Idumæorum. Zelotarum uero fratres duo iuuenes Arifimon & Iudas.

Titus mittit ad Ioannem si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iudæos: consulit iosephum Titus: hebraico sermone scripsit mandata iosephus pro Cæsare ad ioannē: hortatur ut sedat: exempla inducens sed magis irritantur in eum ac capere quærunt: multi ex iudæis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudæi dixerunt ne plures ad eos confugerent: Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugerunt. CAP. V.

Itus autē militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere: facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero iosepho ad se uocato: nãque audierat eo die qui erat menses iulii septimusdecimus diuinam obseruantiam quæ endelechismos uocatur uiroge per nuria defuisse: eaque re populū nimis dolere: iterum dici ioanni præcepit quæ ante madauerat: quod et si quis eum pugnandi scæuus amor teneret: cum qua placeret ei multitudi- ne ad bellum progredi liceret. Dūmodo non una secū & ciuitas interiret simul & templum: sanctū tamen locū uiolare desineret: ne ue in deum nephas admitteret. Potestatem autē habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudæos quos ipse delegisset. Itaque iosephus ne soli ioanni hæc intimarent: sed etiam pluribus: unde exaudiri posset constitit & mandata Cæsaris hebraico sermone disseruit. Multum autē ab his quo patriæ parcerent præcabatur: igneque depellerent iam templo contiguum: deo que uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis autē cōiitiis tyrānus iosepho cum execrationibus lacerato: postremo addidit nunquā sibi excidium esse metuentum: quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione sane uero inquit iosephus eam puram deo cōseruasti: inuiolataque sancta māsere. Nec in eū cuius speras auxilium quicquā impium deliquisti: sed solēnia sacra. consequitur. Et si quidem tibi quisquā quotidianum auferat cibum impium eum hostem putabis? Deum uero quæ perpetua religione priuaueris belli auxilio speras futurū? Et romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem hostesque impietatem tuam corrigant. Tu uero iudæus & inter leges educatus illis quoque in has scæuiores inueniaris: At qui ioannes etiam quidem pœnitere malore non est turpe. in rebus extremis honorū que tibi exemplo patriam seruare cupienti propositum est. iechonias rex iudæorum qui quondā babiloniis bellum sibi inferentibus: sponte ciuitatē priusquam caperetur excessit: & cū cognatione sua uolūtariam captiuitatē sustinuit. Ne hæc sancta hostibus proderet: deique domum uideret exuri. Ob hæc sacra iudæorum cōmemoratione laudatur eūque memoria transmissa per sæcula semper nouā immortalitatem posteris tradit. Bonū o ioannes exemplar: & si periculum præsto sit: ego autem ueniā quoque tibi a Romanis spondeo: dum memineris quæ gentilis moneo: & iudæis ista permittam spectari quæ oporteat qui sit uictor & unde consilium. Absit. n. unquā ita captiuum uiuere: ut genus aut leges patrias obliuiscat. Rursum indignaris & clamas mihi que maledicis. Etiam acerbiora mereor qui hæc aduersus fata suadeo: deique sententia cōdemnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta uetere prophetarū & responsum impendens miserimæ ciuitati. Iam tunc. n. eius excidium prædixere cū his homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autē cadauerum non ciuitas tantum sed etiam templum omne repletum. Deus plane deus ipse cū Romanis igne sibi lustrationis infert totque scelerū plenam eximit ciuitatem. Hæc iosepho cū fletu & lachrymis prosequente uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem admirati sunt. Ioannes autē eiusque socii magis contra Romanos irritabantur: illum quoque capere cupientes. Nobilium tamen plurimos cōmouit eius oratio & non nulli quidem seditiosorum custodias formidantes locis suis manebant: iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem qui capto discessionis tēpore ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices. Iosippus & Iesus. Filii uero pontificū tres quidem Hismaeli: cui apud Cyrenem fuerat caput abscissum: & Matthiæ quartus: alterius uero Matthiæ unus: qui post interitū patris an fugerats: quæ Simon Gioræ cū tribus filiis: ut supra dictum est: interemit. Multi autē nobiles cū pōtificibus deferre: eosque imperator cū per alia humane suscepit: tunc sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse: in Gophna dimisit ut ibi manerent: interim monitos etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello rediturū esse. Illi quidem indestinatam municipiū læti cum omni cautione discedunt. His autē in ciuitate non uisus rumor seditiosus iterū diffamatus est quæ Romani transfugas occidissent ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea ualuit: timor autē profugere cupientes inhibuit. Rursum autē postquam eos Titus reuocatos e Gophna cū iosepho murum circūire & populo conspici iussit multi ad Romanos fugiebant. In unū uero congregati & ante Romanos stantes cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant. Primo quidem paucos in ciuitate Romanos susciperent patriamque seruarent. Si hoc displiceret saltē de phano certi exirent templūque sibi liberarēt. Nec. n. ausuros sine maxima necessitate Romanos igne sanctis immittere. His illi magis aduersabant: multique transfugas uociferari cōiitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormēta: ut oē quidem circū phanū spaciū multitudie mortuorum sepulchro: tēplū uero ipsum castello simile uideret. In loca uero sancta & inaccessa cū armis adhuc & mātibus genui cæde calentibus insiliebant: & ad hanc pcessere legis iniuriam ut quā iudæos indignatio

nem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: & tunc in iudæos ppria sacra temerantes uterē sur Romani milites. Nemo tamen fuit eorū qui non cum honore templū aspiceret atq; adoraret: latronesq; optaret antequā intolerandum malum contingeret pœnitere.

Increpat eos Titus q̄ templum polluerint: polliceturq; nō passurum Romanos templum esse polluturos. CAP. VI.

Itus autē dolens uicem eorū iterum Ioannem eiusq; socios increpabat dicens. Nonne uos o sceleratissimi cancello sancta loca protexistis? Non litteris græcis ac nostris incisas tabulas constituistis? quibus ne septa cuiquā transgredi liceret edicitur. Non eos q̄ transissent quāuis Romanus quis esset uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiā mortuos conculcastis o nocentissimi. Aut cur templū & externi & gētilis sanguinis cōfusione polluistis? Testor ego patrios deos: & si quis nunquā hunc locum ante aspexit: nunc. n. nemi nē credo: itēq; testor & exercitum meū & iudæos q̄ apud me sunt & uos ipsos quod nō ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locum acies uestra mutauerit: neq; accedet ad sancta quispiā Romanorū: neq; quicquā in eius cōtumeliam faciet. Seruabo autē uobis etiam templum nolentibus.

Iosepus referebat dicta principis iudæis qui magis eleuabantur in superbiā: statuit iterū Titus bellum gerere contra iudæos seq; remanente in Antonia. exercitum misit in iudæos: Certaturq; a nona noctis hora: usq; ad quintam diei Tito spectante ab Antonia: multi ex iudæis fortiter multi ex Romanis fortissime bellum gesserunt. CAP. VII.

Aec iosepo internūciante principis dicta: latrones ac tyranni existimantes nō beniuolentia sed timiditate hos sermōes fieri in supbiam tollebant. Titus autē qui neq; seipos miserari eos: neq; tēplo p̄cere p̄spiciebat: rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum q̄dem his militē q̄ locus eū non caperet inferre non poterat. Tricenis. n. de singulis cēturiis uiris fortissimis lectis ēt chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce p̄posito Cereali hora noctis nona iubet in custodias impetū fieri. Cū autē ipse quoq; in armis esset unaque descendere statuisset: amici eū pp̄ periculi magnitudinē ducūq; dicta continuerunt. Plus. n. operis in Antonia sedentē: q̄ militū certaminē facturū esse dixerūt: si periculū subisset. Omnes. n. fore sub oculis impatoris optimos bellatores: his puit. Deinde ob hoc solū se manere locutus ad milites: ut de eorū uirtute iudicaret: ne aut fortis quisq; indonatus abiret: aut cōtra ip̄unitus ignauus lateret: sed oīum spectator ac testis fieret ipse: q̄ & ulciscēdi & remunerādi esset dominus: illos q̄dem ad acie hora qua supra memoratū est dimisit. Progressus at ad speculā de Antonia qd fieret expectabat. Verū hi q̄ missi fuerāt nō ita ut sperabāt somno oppressos inuenere custodes: sed excitatis cū clamore confestim manus cōseruere excubitorū intus. Mane at cæteri cateruati excurrere. Itaq; primorū q̄dem impetū excipiebāt Romani. Qui at illos sequerent: in agmē pp̄rium icidebāt: multisq; suorū uelut hostibus urebant. Vocis nāq; agnitionē cōfusus ptim clamor oculoꝝ singulis nox ademerat: cū prætere rea quosdā furor coetus: alios iracūdia alios timor efficeret: iccirco obuiū quēq; sine discretiōe seriebant. Romāis q̄dem scrutoꝝ cōiunctiōe septis & p̄ globos p̄siliētibus ignoratio minus nocebat: si gni. n. sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti tā impetus q̄ recessus temere faciētes: sæpe imaginē inter se hostiū alius alii demōstrabant: cū reuertentē suū quisq; p̄ tenebras Romanū quasi aggrediētē excipet. Deniq; plures a suis q̄ ab hostibus sautiati sunt: donec orto die uisu iā pugna discerneret: & in acie stantes ordine sagittis atq; lapidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigabantur. Sed Romani q̄dem & sigillati & multi simul in cōspectu ip̄eratoris de uirtute certabāt. Illūque diē sibi quisq; p̄motionis initiū fore putabat: si fortiter dimicasset. Iudæis autē & pp̄riū cuiusq; periculū: & quod tēplo metuerēt ministrabat audaciā: q̄ tyrānus stans hos rogaret: alios uerberaret: ad pugnantū interminatiōibus incitaret. Cōminus at plærūq; pugnantū. Sed cito & breui momenta plii mutabant. Neutra. n. pars plixū fugæ spatiū uel p̄secutionis habebat. Pro suorū autē euetū & Antonia tumultus erat: & confidere sup̄antibus: & stare si fugerent: acclamantium eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec. n. uel Titū uel alios q̄ una erāt quicq; eorū quæ in pugna gerebant latebat. Postremo nona hora noctis cōcepto prælio: quita diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco unde pugna inierte certa fuga cessissent. Verum mediā ī ancipati prælio uictoriā reliquissent. Romanorū quidem pluri nobilem decertarūt. Iudæorū partis quidē Simonis iudas Maræoti filius: & Simon osaiæ. Idumæorum uero Iacobus & Simon alter Acatela filius: iacobus autē Sofæ. De ioannis autē sociis Gephtheus & Alexas. De zelotis autem Simon filius Iairi.

Septio die reliq; manus Romanorū submersis Antonia fundamētis uia fecerunt latā ad tēplū: ad mouent aggeres ad angulū tēpli: quidam cōgregati pp̄ famē: impetū fecerūt cōtra Romāos: cognito impetu eorū p̄ Romanos dimicātū est undiq; fortiter: in uallē quandā coacti sunt iudæi: capis: q̄dā qui ductus ad Titū interficitur: curatq; Titus ut aggeres mature construant. CAP. VIII.

T Romanorum reliqua manus die septimo submersis: Antonia fundamentis: latam uiam usq; ad templum composuit. Admotaque muro agmina mox aggeres inchoabāt: unum contra interioris templi angulum qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram ad aquilonis parte inter duos muros edificatū. Aliorū duorū

unum cōtra portam occidentalem tēpli exterioris: alterū ab aq̄lone. Magno tamēn opus cū laborē ac miseris p̄ficiebat cū materias sexcētesimo usq̄ stadio deportarent. Interdū aut̄ insidiis lædeban̄ cū ipsi quidē uincendi facultate minime cauerent: iudæis uero pp̄ desparationē salutis audacioribus uterentur. Nonnulli. n. equitū quotiens ad ligna siue fœnū colligendū exissent: interea dum id face- rent equos suos fr̄nis exutos pasci sinebant: quos iudæi per cuneos erūpentes rapiebant. Itaq̄ dum id crebro fieret Cæsar existimans quod erat uerū negligentia suorū magis quā iudæorū uirtute rapi- nas contingere: tristi aī aduersione cæteros ad equorū custodiā reuocare statuit: unoq̄ milite q̄ equū p̄diderat morte dānato eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquā. n. eos post hæc in pascua dimittebant: sed tanquā natura his cōnexi ad necessitatē egrediebantur. Illi quidē templū oppugna- bant aggeresq̄ erigebant. Altera uero die post eorū ascensum multi seditiosorū quos rapinæ desece- rant & fames urgebāt: cōgregati in p̄sidia Romanorū q̄ oliuarū mōtē uersus collocata erāt circa un- decimā diei horam impetū faciunt. Sperabant. n. primo quidē inopinos: deinde curādi corporis cā quiescētes facile decipi posse. Verū cognito illoꝝ conatu Romani & de pp̄riis custodiis celeriter collecti obstabant eis murū transcendere ac perrūpere uolenter conatis. Conflato aut̄ uehementi p̄lio multa quidem & alia ab utraq̄ parte fortiter gesta sunt cū Romani p̄ter fortitudinē etiam bellā di peritia: iudæi uero imoderato impetu & effrenatis aīs uterent̄. Dux aut̄ his pudor erat: illis necessi- tas. Nam & amittere iudæos ueluti laqueis irretitos Romanis turpissimū uidebatur & illi unam sp̄ salutis si murū ui perrumpere potuissent habebant. Ibi tum quidā ex ala equitū Pedanius noīe iudæ- is in fugam uersis atq̄ in uallē coactis: equo in aduersum montē a latere incitato præteruectus rapit unū ex hostibus fugam petentem iuuenem & grauem corpore & armis undiq̄ septum: talo compræ- hensum tantum se inclinauit equo currente: eamq̄ dexterā uim itemque cæteri corporis & equi- stris peritiam demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset captiuum ferens ad Cæ- sare[m] uenit. Titus autem uires eius qui cœperat admiratus & captum quia ad murum uel aggredi tē- tauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem curabat: utque aggeres matu- re fierent perurgebat.

Porticus tēpli incendit̄. abrumpūt Romani ad uiginti fere cubitos ex muro: imittuntq̄ ignē san- ctis: isdem diebus quidam ex iudæis de Romanis inuitat quis uelit certare: diuq̄ nemine uolēte: qui- dam ex Romanis exosus illius audaciā cū illo certat & occidit̄: Romanosq̄ deridēt̄: ex Romanis q̄- dam eum sagitta transfixit: clamor excitatur maximus.

CAP. IX.

Interq̄ iudæos aduersis p̄liis male tractatos tumescēte paulatim bello & in serpente tē- pli p̄nicie sicut in putrefacto corpore ad sola mēbra peste occupata p̄uenientes ne ulterius p̄cederet absceidabat. Porticus. n. parte quæ ab aquilone in orientē prinens Anton- iæ iungebat̄ incensa. Deinde ad. xx. fere cubitos abrupte: imisso sanctis incendio ma- nibus suis. Biduo at̄ post idus p̄dicti mensis uicesimo & quarto die Romani porticum i- flāmare: & usq̄ ad quartūdecimū cubitū igne p̄gressos: iudæi similiter culmē abiiciunt: neq̄ oīno re- cedentes opibus & Antonie cōtinentia diruentes: cū liceret eis ac deberent incendiū p̄hibere. Itaq̄ imisso igne cursum eius ociose pro sua utilitate metiebant̄. Circa templū aut̄ nunquam p̄lia cessaue- re: sed frequens paulatim cōtra se excurrentiū bellum. Hisdē at̄ diebus quidam ex iudæis uir & cor- pore breuis & uultu despicabilis tanq̄ genere quā rebus aliis uilissimus ionathes noīe progressus ad ioānis p̄tificis monumentū: cū alia multa supbe ad romanos p̄locutus est: tum quē fortissimum ha- berent ad singulare p̄lium prouocauit. At qui cōtra steterē multi quidē dedignabant̄: erant aut̄ iter- eos ut assolet etiam qui timerēt̄: quosdam uero nō inconsulta moueret ratio cū mortis cupidine nō debere cōfligere. Nam qui de salute desperassent eos neq̄ cautos impetus neq̄ deum habere placabi- lē: & cum his in discrimē uenire quos neq̄ uincere magnum sit & uinci cū dehonestamento peri- culosum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cū autē diu nemo procederet multa q̄ iudæus eorū timiditati illuderet: erat arrogantissimus quidā superbus e romanis ex ala equitū putans nomini ad- dere uerba: & insolentiam eius exosus. Fortasse aut̄ etiam corporis breuitate sublatus incōsulte profi- liit: & cæteris cōmissa cū eo pugna risum p̄buit: sed a fortuna proditus est. Ipsum. n. Ionathes inter- fecit: deinde pede supra mortuū posito: læua scutū dextraq̄ cruentum gladiū coruscabat armisq̄ cū fremitu cōcussis exercitui & iacētī insultans spectantes Romanos increpabat: donec eū tripudiantē & uana iactantē quidā Priscus centurio sagitta transfixit. Eorū factō & iudæorū & Romanorum cla- mor excitatus est. ille aut̄ dolore in uertiginē tortus supra corpus hostis incubuit: belliq̄ foelicitatē ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Iudæi iplent lignis aridis sūmitatē tēpli. fingunt fugā ex Romanis multi ascendētes tēplum sub- misso igne p̄ iudæos succēsi sunt: Titus eos miseretur: moriētibus satis erat remedii q̄ Titus dolebat iudæi uero quidā in porticu existentes obsessi oēs ceciderunt.

CAP. X.

Editiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus po- sitis repugnabant. Viceſimo autem septimo die prædicti mensis huiusmodi dolum ex- cogitant. Occidentalis porticus spatium quod inter culmen & trabes erat uacuum sil- uis aridis: itemque sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Qua

re multi quidem temerarii fugientibus instabant: & in porticum ascendere possitis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erant nullam fugæ cām iudæis fuisse cogitantes locis suis manebant. Verū porticu repleta his qui ascenderant ignem immittunt Iudæi. Excitata undiq; subito flamma: Roma nos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit: & desperatio quos incendiū cœperat occupauit. Flammas. n. cincti semetipsos in oppidum: alii uero in hostes precipitabant. Multi spe salutis desilientes in puteos ilico debilitabantur. Alios dum conant pueniebat incendiū: alii ferro flammā antecedeabant. Statū uero & alios fugientes ignis cōprehendebat plurimū peruagatus. Casarē uero licet p̄orientibus indignaret: q̄ inuisi porticū ascenderāt: misericordia tamē eorū tetigit. Cūq; ne mo phibere possit incendiū: hoc erat tamē solatio petētibus: q̄a uidebāt eius dolorē p̄ quo ipsi animā pderēt. Vociferās. n. & ante alios psiliens: & comites suos quā possent auxiliū ferre obsecrans cernebatur. Eiusq; uoces & affectiones quisq; uelut aliquā p̄clarissimam sepulturā secū afferēs moriebatur. Nonnulli ramen recepti in p̄te porticus latiorē. flammæ quidē periculū euasere. Obsessi autē Iudæi est diu sauii restitissent: postremo uniuersi cecidere.

Iuuenis Romanus quidam qui euaserat incendiū: oratur a Iudæis ut ad eos descēdat: ne militiæ Romanæ tantam dedecus faciat sublato ense seipsum interfecit: incenditurq; porticus ea parte quæ ad orientalem protendit. Moriebantur multi fame ita ut scœnum calciamenta corrigias coacti sint comedere Iudæi.

CAP. XI.

Est omnes autem quidam iuuenis nomine longus toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire: oīum tamē fortissimus demonstratus est. Quē Iudæi quidē & quia fortis erat: & quia interficere eū cupiebant ad se descēdere promissa fide hortabantur. Frater uero ei? Cornelius qui ex altera parte stabat: ne gloriam suam romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio ut ab utrisq; partibus cerneretur semetipsum occidit. Eorū quos ignis obsederat Artorius quidam calliditate seruatus est. Appellato. n. clara uoce Lucio quodam commilitone & contubernali suo: heredem te inquit relinquo totius patrimonii mei: si me excepis. Cum at ille prompto aiō accurrisset: ipse quidem qui se in eum proiecerat uinxit. Lucius uero pondere oppressus: confratoq; lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiā cōparauit. In posterum tamē cautiores effecit: & aduersus iudæorū insidias inuit: quibus plerūq; loca morēs hominum nescientes lædebant. Exusta ē uero porticus ad turri usq; Ioannis: quam ille belli tēpore quod cū Simone gerebat supra postes quæ in Xystum ducerēt ædificauerat. Reliquum uero iudæi quoniam consumpti fuerant q̄ ascenderant absceiderūt. Postero autē die Romani quoq; porticū quæ in boreæ parte fuit ad orientale usq; totam incendunt: continentē angulos eius q̄ appellatur cedron sup uallem ædificata: unde ēt p̄funda erat & horribilis eius altitudo.

Maxia multitudo erat eorū qui fame p̄ ciuitatē peribant: q̄ inter se erant amicissimi pp̄ cibū: si quē iuenissent: ad manus ueniebāt: si quis moriebat alii scrutabant siquid cibi in sinu habebat: patiebant ea cōedere q̄ ne sordidissimū aliqd̄ aialiū comedisset: multaq; hmōi describuntur. CAP. XII.

Ircā templū quidē ita res se habebāt. Eorū uero qui per ciuitatem fame cōrumpebantur infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. In diēs nanq; singulos si uel nunquā aliquid cibi apparuisset bellum illico gerebatur: & amicissimi iter se ad manus ueniebant miseris diripientes animæ uiaticum. Fides autē penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare scrutabantur latrones: ne quem fore cibum si nā occultans quispiam moreret. Ipsos at spes egestatē uictus hiātes ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in hostia tanq̄ ebrii ferebantur: easdēq; domos bis ac ter eodē momento dispatioē inquietabant: oīaq; dentibus necessitas subigebat: & ea colligētes quæ nullū quāuis sordidissimum mutorū animalium non horreret comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinere coriaq; scutis detracta mandebāt. Qui etiā scœni ueteris laceramēta uictui habebant: cuius nō nulli exiguum pondus quattuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitate ex rebus aīa carentibus demonstrare? Factum. n. relaturus sum neq; apud græcos neq; apud barbaros cognitum & dictū quidē horrēdum: auditu uero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatē intermitterē ne mentiri me posteri æstimarent nisi testes multos haberem & fortasse aliquam patriæ referrem gratiam parcius ea differens quorum facta perpeffa est.

Mulier quædam Maria nomine cū sublata fuissent sibi oīa p̄ seditiosos filiū suū fame comedit: cogit ostendere latronibus qd̄ pauerat p̄ cibo: cognito scelere tāto eos horror qd̄ inuasit uehementissimus: nuntiatur Tito tanta calamitas: q̄ deū placare cœpit dicēs se uoluisse obliuisci iniurias eorū: sed illi noluerunt pollicet q̄ tantū scelus nō pmittet impunitum. CAP. XIII.

Mulier quædam ex plebe trans Iordanem habitantiū incolæ: Maria noīe Eleazari filia de m uico Bathechor quod significat domos Hyssopi genere ac diuitiis nobilis cum alia multitudine fugiēs i Hierosolyma recepta cū cæteris obsidebat. Huius alia quidē bona tyrāni diripuerunt: q̄ ex trasamnanis locis in oppidū cōportauerat. Reliquias uero cōditorū & si alimenta repperissent irrumpentes domū eius satellites quotidie auferebāt. Grauius autē mulier

indignabatur: proptereaque sapissime raptoribus maledicens: & imprecans eos contra se uehementius irritabat cum neque iratus neque miserans eam quisque uellet interficere. Sed uictum quidem patratio aliis parabat. Undique autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas famesque uisceribus & medullis irreplebat. Plus uero quam fames iracundia succendebat. Igitur uel animi ac necessitate impulsus rebus aduersus naturam excitatur: raptoque filio quem latentem habebat miserum te ait infans in bello & fame & seditione cui te seruaero? Apud romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem praenit seruitutem. His uero seditiosi scauiores sunt. Estque igitur mihi cibus & seditiosis furia & humanae uitae fabula quae sola deest calamitatibus iudaeorum. Et hoc simul dicens occidit filium coctumque medium comedit. Adopertum autem reliquum seruauit. Ecce aderant seditiosi & contaminatissimi nidoris odore capti mortem ei statim nisi quod parasset ostenderet minabantur. Illa uero bona partem se reseruasse respondens aperit filii reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque demencia uisusque ipso dirigerunt. At mulier & hic inquit est uere filius & facinus comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores: aut matrem misericordiores: quod si uos pietate colitis & mea sacrificia repudiatis: ego quidem comedi: reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem trementes exierunt: ad hoc solum timidi uixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam propones tanquam hoc ipse admisisset horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat properabatur ad mortem & beati appellabant quod priusquam id paterent interissent. Cito autem Romanis nunciata est illa calamitas: eorumque alii non credebant: alii miserabantur: multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Caesar autem super hoc deum placabat siquidem iudaeis pacem obtulisset eisque liberam proposuisset omnium obliuionem quae commiserat. Illos autem pro concordia seditionem: bellum pro pace: pro fatietate atque opulentia famem optasse: & quod propriis manibus templum quod ipsa eis seruasset incendere ceperant: huiusmodi alimētis eos esse dignissimos. Verumtamen scelus huius nefandi uictus ruina sese patriae opertum: neque relicturum in orbe terrarum: ut sol inspiciat ciuitatem in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus hominum alimenta deberi: quod nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul haec dicens desperationem hostium reputabat: nec eos sanam mentem recepturos existimabat: qui cuncta iam pertulissent quibus antequam ea paterentur mutare sententiam sperabantur.

Admouere iubet aggeres cum ariete muris: nihil proficientes cum scalis tentant ascendere: unde multa caedes facta est ex Romanis: iratus Titus ignem portis subici fecit crescente igne consultit proceres suos de templo: quidam suadent ruinam templi: quidam ut seruetur: iubet restinguere ignem interim pugnatur: uidens Titus cum militibus electis iudaeos profugatos in templum concludit omnes succendereque templum parat.

CAP. XIII.

Crauo autem die mensis augusti: cum duae legiones aggeres perfecissent ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietis iussit. Cum diebus autem sex qui firmissimus erat aries parietem sine intermissione pulsando nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudines structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portae alii fundamenta suffodiebant: multumque fatigati exteriores tantum lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autem portae sustinebantur: iamque diu mansere donec instrumentorum & uestium conatibus desperatis Romani scalas porticibus applicauerunt. Iudaei uero praeventi ne eos subire prohiberent cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes praecipitabant: accedentes alios subsidio trucidabant. Multos de scalis egredientes priusquam scutis obtegerent ferientes gladiis perueniebant. Non nullas autem scalas armatorum plenas in latus deiicientes declinabant. Unde Romanorum quoque non parua caedes sequebatur. Alii signis ablatis pro his decertabant: rapinam eorum grauissimam fore turpitudini ducentes. Postremo tamen iudaei & signis potiuntur: & eos qui una ascendere interficiunt. Ceteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto operibus cubuit. Seditiosorum autem qui prioribus praeliis etiam tunc fortiter pugnauerunt. Et praeterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alienis & templo cum damno & necesse militum parcere: ignem portis subiici iussit. Inter haec autem ad eum profugi ueniunt Ananus Ammaus inter Simonis satellites crudelissimus: & Archelaus filius Magadati: accitro sperantes ueniam quod iudaeos uictores relinquerant. Titus autem cum hanc eorum in iudaeos crudelitatem audiuit: utrumque obruturum care decreuit. Dicebat enim necessitate non uoluntate uenisse ne salute dignos esse incensam ipsorum patriam deserentes. Verumtamen cohibuit iracundiam fides: eosque dimisit: sed nisi eo loco habendos quo & iam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerunt: liquo factoque argento cito lignum flammam absumperant: cum subito aucta proximas inde porticus corripuerunt. Iudaeis uero ignem circum se uidentibus: corpora simul aetateque ceciderunt: & stupore attoniti adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est. Stantes uero aspiciebant: nec tamen his quae absumerent dolentes: fultum ut quod reliquum esset saluum haberent animum colligebant. Illo quidem die & quae secuta eum nocte crescebat incendium paulatim. nec simul undique inflammare porticus potuerunt. Postero autem die Titus praeterea militum iussit incendium restinguere perque proxima portis loca uiam sternere: ut facilius agminibus esset ascensus: rectores ad se conuocat: sexque collectis qui erant proceres: Tiberio Alexandro totius militiae

præfecto: & Sexto Cereali quintæ legionis præposito: & Largio Lepido decimæ: & Tito Phrygio quin-
 tæ decimæ: cum quibus erat etiam Fronto ac ternius magister duarum alexadrinarum legionum & M.
 antonius Iulianus procurator Iudææ. Congregatisq; chiliarchis & procuratoribus consilium de tem-
 plo proposuit. Aliis quidem uidebat lege belli utendum esse: nunquam enim Iudæos a nouis rebus posse
 desinere templo manente: quo omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli monebant: ut si tem-
 plum reliquissent Iudæi neq; armis pro eo quisq; certaret: conseruandum esse suadebant. Si uero id
 pugna obtinuissent ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum &
 piaculum: non ipse id uerum illi qui fieri coegere committerent. Tito autem nec si stantes dimicarent
 Iudæi pro hominibus animo carentibus: ulciscendum esse dicente: neq; se unquam tantum opus incen-
 surum: iam enim Romanorum fore hoc damnum: sic ornamentum quoq; fore imperii si maneret: iam
 certi quid uellet: ad eius accedunt sententiam Fronto Alexander & Cerealis tunc quidem consilium di-
 misit. Iussisq; militibus requiescere itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur: uia ster-
 nere per ruinas lectis ex cohortibus impat ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor iteq;
 timor ab impetu continuit. Postremo autem collectis uiribus & recepta fiducia per orientalem por-
 tam contra templi exterioris custodes secunda hora diei percurrit. Illi autem primam quidem contio-
 nem fortiter exceperunt: septisq; scutis a fronte magis condensa acie inclinantur. Certum tamen erat eos
 non diu duraturos q; & multitudine iustitantiu & animis uincerent. Cæsar autem priusquam uerterent
 acies: nam pugnam ex Antonia spectabat: cum equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero eius non
 sustinuerunt Iudæi: sed primis interfectis pleriq; fugam petunt. Et cedentibus quidem Romanis reuer-
 tentes instabant. Cum autem illi retortissent iteque refugiebant: donec circa horam quintam Iudæi ui-
 coacti templo introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam decreto postridie mane cum omni
 exercitu aggredi templumq; obsidere. Sed id plane dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq;
 temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis Augusti: quo etiam prius a rege Babyloniorum
 fuerat concrematum. Ex ædibus autem eam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titus disces-
 su seditiosi quiescissent Romanos rursus aggrediunt custodumq; templi cum ignem interioris phani
 restinguentibus pugna committunt. Hicq; Iudæis in fugam uertis usq; ad templum transferunt.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum: hoc audi-
 to Titus iubet extinguere sed pro nimio clamore & quia multi simulabant non audire eius præcepta
 & prohibitionem ipso inuito exurit templum.

CAP. XV.

Itaq; tunc militum unus non expectato cuiusquam edicto neq; tantum facinus ueritus: sed
 h diuino quodam motu in impetu a contubernali suo sustollit: & ex ardente materia rapit
 ignem in fenestram inferit auream inde membra circum templum ædificata de septentriona-
 li regione aditus erat. Flamma uero excitata Iudæorum quidem calamitati dignus clamor
 exoritur: & ad ulciscendum properant: neq; iam uitæ parcendum rati neq; uiribus temperandum:
 amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur. Mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille nanque
 casu in tabernaculo quiescebat sicut a prælio redierat: exiit templumq; curriculo petit prohibiturus
 incendium: omnesq; post eum duces & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus
 erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo da-
 to ignem iubeat extinguere. Sed neq; uox eius audiebatur q; aures eorum maior clamor obstrueret:
 nutumq; dextera non attendebant cum alios bellum alios ita distraheret. Introcurrentiu uero agmi-
 num impetum non præcepta neq; interminatio continebant: sed quo furor ea duceret sequebantur.
 Ad ipsos autem introitus obstrusi multi quidem sese inuicem conculcabant multi uero ardentibus
 adhuc & sumantibus porticum incedentes ruinis liuore quidem utebantur. Cum uero ad templum ac-
 cessissent edicta quidem Cæsarum non audire simulantes: præcedentem quisq; ut ignem immitteret hortabatur.
 Seditiosis autem iam subeundi quidem spes nulla erat: sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna
 uero populi multitudo inualida & inermis ubicunq; occupati fuerant interficiebantur: & circum-
 aram quidam ingens mortuorum numerus cogeretur. Per gradus uero templi & sanguis multus pro-
 fluebat: & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neq; imperium insanientium
 militum continere poterat: & flamma dominabatur intro cum rectoribus ingressus & secundum tem-
 pli & quicquid illic erat aspexit: ea quidem quæ apud alienigenas erant fama maiora. Pompa uero &
 opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset:
 nec membra quæ circum erant templum depascere: quod erat uere existimans adhuc illud opus posse
 se seruari: & ipse prosiluit militesq; rogare ut ignem restinguerent conabatur: & Liberalem hecatontar-
 chum destipatoribus suis fuisse multatos: qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bel-
 lique impetus quidam uehementior Iudæorumq; odia & Cæsarum reuerentiam & prohibentis metum
 superabant. Plerosq; autem prædæ spes incitabat suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoni-
 am fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant: cum Cæsar ad in-
 hibendum incendium cucurrisset ignem iam cardinibus portæ subiecerat. Tumq; subito postquam
 flamma intus apparuit: & duces cum Cæsare discedebant: & stantes extra succendere nemo prohibe-
 bat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio templi Babylonis: in ipsa incendio ne etiam multæ cedes fiebat deprehensorum: nec erat discretio puerorum nec mulierum cuiusque ætatis: clamor ingentissimus fiebat: duo in ignem se proiecerunt incendunt Romani diuersas porticus & loca ubi Iudæi res suas ac pecunias deposuerant: quidam Pseudo propheta persuaserat populo ut expectaret dei auxilium.

CAP. XVI.

Ed hoc multum quis desendum putet? ut opus oïum quæ audimus aut uidimus maxime admirabile tam extructiõis genere quã magnitudinis: iteque munificentia in singulis rebus & gloria quæ de sanctis habebant: maximum tamen ex facto capiet solatium: quod ut aialibus ita opibus locisque fatum sit ineluctabile. Mirabitur aut in eo etiam circũacti ipis fidem. Nam & mensem ut dictum est eumque diem seruauit: quo primum a Babylonis templum erat incensum. Et a prima structione templi quã Solomon rex ichoauerat: usque ad hoc excidiũ quod enenit secundo anno principis uespasiani: mille. cxxx. colligunt anni: & septẽ menses ac dies xv. A posteriore uero quã secundo anno Cyris regis aggeus fecerat: usque ad excidium quod Vespasiano impante sustinuit ciuitas anni. dccc. xix. & dies. xly. Dum templũ autẽ incenderetur et quicquid in manus forte uenisset rapiebatur: & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac prophani similiter intericiebant: atque omne genus hoïum belli calamitas persequebat unaque supplices cũ repugnantibus necabant: flamaque ulterius progrediens cum gemitu occumbentiũ concrepabat. Et pro altitudine quidem collis ardētisq; opis magnitudine totam quis ardere crederet ciuitatẽ. Illo aut clamore nihil maius aut horribilius excogitari pot. Nam & Romanorum agminum fremitus erat & seditiosorum: ferro ignique clausorum clamor in gens tollebat: & populi fursum dephensi ad hostes fuga cum stupore ac calamitate cõquestio. Incolle aut constitutis et multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi in mortẽ pene luminibus clausis postquam ignem templi uidere in quibus interim clamoremque uiresque receperunt. Resonabat aut & trans fluuiũ regio: & montes circũpositi grauiorem impetum faciebant: & tamẽ erant clades acerbiores tumultuum. Nam collẽ quidem in quo templũ erat euelli radicitus quis putaret: ita undique belli plenus uidebat & sanguis igne largior esse pluresque intersectoribus interfecti omnisque terra cadaueribus tegebat: & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientiam sequebantur. Latrocinialis quidẽ multitudo tandem pulsus Romanis in exterius tẽplum: deinde ciuitatẽ euadit. Populi aut quod fuit reliquũ in exteriorem porticũ confugerunt. Sacerdotum aut Iudæorumque nõnulli primũ quidem uerub' iteque sedibus suis quæ ex plũbo factæ erant: auulsis in Romanos permissilibus utebant. Deinde cum nihil proficerent ignisque in eos euomeret: in parietem descendentes octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus cum ad Romanos transeũdo seruari possent aut cõem cum cæteris durare fortunam: semetipsos in ignem iniecerunt: & cum templo concremati sunt Meirus filius Velgæ: & iossippus Daleæ. Romani aut quod frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant: cum ipsum templum arderet oĩa simul incendant: & quicquid ex porticibus reliquũ erat & portis: pter unam ex parte oriẽtali: alteram ex meridiana quibus eas quoque postea funditus euerterint: quin etiam arculas quæ gazophylacia uocant incendunt in quibus magna uis erat pecuniæ ac plurimum uestium: aliaque substantia. Et ut breuiter dicam oēs iudæorum congestæ diuitiæ quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhauserat. Venerunt aut etiam super eam quæ restabat unam porticum extra templum quo confugerant ex populo mulierculæ itemque pueri & promiscuæ multitudinis prope ad sex hoïum milia. Sed priusquam de his Cæsar quicquid decerneret uel ducibus imparet: ira flagrantes milites incendunt porticũ. Hincque contigit ut alii cum se ex flama præcipitarent morerentur: alios ipsa corrumperet. Ex tanto autẽ numero nemo seruatus. His cã interitus quidam Pseudo propheta fuerat: qui eo die prædicauerat in ciuitate: quod eos in tẽplum deus ascendere signa salutis ac cepturos iuberet. Multi enim a Tyrannis tunc subornati Prophetæ populo denunciabant ut expectarent dei auxilium: quo propterea minus profugerent: & eos qui supra timorem & custodiam fierent spes retineret: cito autem in aduersis persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit: necessario qui ea patitur spei totus efficitur.

Quædam prodigia quæ superuenerant iudæis describuntur: quæ in eorum fortunam & auxiliũ interpretabantur: quidam uero sapientes hæc esse ruinae prodigia iudicabant. CAP. XVII.

Enique miserabilis populus illis quidem fallacibus deũque caluniantibus credulus erat. Certis uero prodigiis & futuram solitudinem pronunciantibus neque attendebant aïo neque credebant: sed uelut attoniti nec aut oculis habentes aut aïas edicta dei dissimulauere: modo cũ supra ciuitatẽ sidus stetit simile gladio & per annum pseuerauerit cometes: modo cũ añ defectio nem primique belli motus ad diẽ festum azymorum populo conueniente. Octauus autẽ dies erat aprilis mensis: nona hora nocturna circũ aram iteque templũ tantũ lumen effulsit ut clarissimus dies putaretur. Et hoc usque ad mediam permãsit horam quod iheritis quidẽ bonũ augurium esse uidebatur: sacrorum uero peritis priusquam ueniret statim diiudicatũ est. Eodẽque festo die et bos cũ ad hostiã duceretur agnum in medio phani pepit. Oriẽtalis autẽ porta interioris templi cũ esset ænea atque grauissima: & post meridiem uix a. xx. uiris clauderetur: serisque ferro iunctis obseruaretur: pessulosque altos habet

ret in faxeum limen dimissos uno perpetuo lapide fabricatum uisa est noctis hora sexta patere. His autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis ascendit: ille uixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum namque bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamē sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium domū esse. Portas aperiri solitudinē uero illo ostento signari inter se pronūciabant. Post dies autem festos in diebus paucis uicesimo primo die mensis maii. Larualis quaedam imago uisa est fidem superans. Monstrum autem fortasse quod dicturus sum etiam his est cognitum qui uiderunt & quae securae sunt clades dignae praesagii extitere. Namque ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus & armatae acies tranantes nubila & ciuitatibus circumfusae. Festo autem die quam pentecostē uocant nocte sacerdotes intimum templū more suo ad diuinas res celebrandas ingressi primū quidem motum quendam strepitūque senserunt. Postea uero subitam uocem audire quae diceret migremus hinc. Quid autem his horribilius fuit? Iesus quidam filius Ananiae plebeius & rusticus quadrienniū priusque bellum gereretur in summa ciuitatis pace atque opulencia cum ad festum diem uenisset quo Attegias in honore dei componi in templo ab hominibus mos est repente exclamare coepit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox a quatuor uentis. Vox in Hierosolymam & templum. Vox in maritos nouos nouasque nuptas. Vox in omnem hunc populum: atque haec interdum noctuque omnes ciuitatis uicos clamitans circueubant. Nonnulli autem uirosum insignium aduersum omen indignae ferentes corripunt hominem: multis uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se nec ad eos qui se multabant secreto quicquam locutus eadem quae prius uociferans pseuerabat. Magistratus autem rati quod erat uerū: magis diuinum esse hominis motum: ducunt eum ad Romanorum praefectum ubi plagis usque ad ossa laceratus: neque supplex quicquam fuit neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondens. Veh uel Hierosolymis. Albino autem interroganti: is namque iudex erat: quis esset uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Non prius autem cessauit luctus miserae ciuitatis donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad bellum usque tempus neque adhibat quaequam ciuium nec quaequam uidit: sed quotidie uelut orationem quaedam meditatus uel uel Hierosolymis querebatur. Sed nec impetratus est cum in dies singulos multaretur: nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat in triste praesagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idque per annos septē & quinque menses continuos faciens neque uoce raucior fuit: neque laborauit donec obsidionis tempore perspectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circueiens iterum: uel uel ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset: uel etiam: mihi: lapis tormēto missus eum statim peremit animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit.

In sacris libris erat quod cum templū quadratū redigeret quod ciuitas erat destruenda. hi uero incitabatur ad plū dicentes pro dictū quoddam ambiguum inuentū. scilicet quod tempore quodam esset ex eorum finibus orbis terrae habiturus imperiū: ex hoc dicto decepti sunt quos proprii eorum iudicantes dictū conuenire. CAP. XVIII.

Aec si quis reputet profecto inueniet. Deum quidem hominibus consulere: modisque omnibus praemonstrare quae sunt eorum generi salutaria: ipsos autem ad dementiam suam malis uoluntariis interire: quando quidem & iudaei post Antoniam captam quadratū phanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent capiendam ciuitatem ac templū: si phanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat responsum erat ambiguum itidem in sacris libris inuentum quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terrae habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt: multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem plane responso Vespasiani designabatur imperiū qui apud iudaeam creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt etiam si prauididerint. At uero his signorum quaedam pro sua libidine interpretati sunt: alia contempserunt: donec patriae excidio suaeque pernicie eorum iniquitas confutata est.

Romani Titum imperatorem declarant in templo: iudaei prouocant Titum ad colloquiū: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturque eos increpando: tandem in diligendo eos si uelint in pace uiuere noluerunt: ipse cognita eorum nequitia eos militibus fieri praedam tradidit interim ignis progrediebatur: quidam supplicabant ut eis fide Caesar daret: suscipit ipse in custodiaque eos reclusos tenet. CAP. XIX.

Romani quidem postquam seditiosi ad ciuitatem confugere templo itemque omnibus circum locis ardentibus signa in phano reposuere contra portam orientalem: hisque ibi sacrificio celebrato maximis cum clamoribus declarant Titum imperatorem. Usque adeo uero praeda satiati sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quae pridem fuerat praecio pondus autem uenisset. Et his autem sacerdotibus qui in templi pariete perdurauerant: puer sitiens Romanis custodibus pacem petebat: siti inique fatebatur. Sed ubi illi tam aetatis quam necessitatis miserae dederunt ei dexteram: & ipse bibit. & quam secum attulerat lagenam repletam sursum refugies abiit ad suos. nec eum quisquam custodum insequi ualuit: sed eius perfidiae maledicebant. Ille autem nihil se praeter placita fecisse dicebat. Dextera enim sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantum descenderet atque ut aquam acciperet: quae cum fecerit in fide mansisse. Astutia quidem praeter aetatem maxime pueri qui decepti fuerant mirabantur. Quinta uero die sacerdotes omnes fame descendunt: & a custodibus ad Titum

perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniam quidem tempus illis præterisse fatuus: perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cum templo duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum sociis quoniam bello undiq; tenebantur: circū datis autem nusquam erat fugere copia: Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens & amicis præterea suadentibus. Latrones enim iam moderate factos esse arbitrabantur: in parte occidua templi exterioris consistit. Hac. n. super xystrum erant portæ ac pons qui ciuitatem templo iungebat: isq; tunc inter tyrannos ac Titū interueniebat. Multitudo aut utrinq; densi astabant: iudæi quidem circum Simonem ac iohannem suspensi ueniam spe. Romani uero ad Cæsarem speculandi studio qualiter eos reciperet. Edicto aut dato militibus Titus ut & iracundiam & sagittas continerent: adhibitoq; interprete: quo argumento superior ostendebat prior alloqui cœpit. Etiam ne saturati estis patriæ malis? O uiri quibus neq; uirtutis nostræ neq; infirmitatis propriæ uenit in mentē: sed inconsulto impetu ac furore pditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoq; iuste pituri. Qui primū quidem postq; uos Pompeius fortiter debellauerat non uas res affectare nō debuistis. Deinde etiam bellum apertum contra Romanū populum extulistis? Vtrum ne multitudine freti? an q; parua manus uobis Romani exercitus satis restitit auxiliator? fide? Et quæ gens imperio nostro libera iudæos præ romanis optaret? sed uiribus corporis? At q; scitis nobis seruire Germanos. Firmitate muroq;? at maior Oceano murus atq; obstaculum quo septi Britannii adorant arma Romanorū. Animorum obstinatione uel astutia ducū? an quin etiam Carthaginienses captos esse noueratis? itaq; uos contra Romanos ipsorū excitauit humanitas qui primū uobis & terram dedimus possidendā: & gētiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias: & uiuere uos non solū discretos: sed cū aliis ēt uestra uoluntate concessimus: quodq; maximū est: tributū capere dei noīe ac donaria colligere permisimus: eaq; offerētes neq; nouimus neq; phibimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraq; pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tātis bonis affecti satietatē in eos qui hæc uobis p̄stiterant extulistis & imitiū exemplū serpentū uirus blandientibus insudistis. Esto Neronis negligētiā contēpsistis & ueluti ruptū aliquod mēbroq; siue contractum alias male quieti in maiore uitio detecti estis: & ad spes improbas etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestram non ut pœnas a uobis ob ea quæ in Cestū commiseratis exigeret: sed monitis emendaret: deniq; cum deberet si depopulandæ nationis cā uenisset stirpem uestram petere atq; hanc delere ciuitatē Galilæā & circa eam loca uastare maluit ut pœnitēdi nobis p̄beret indutias. Sed hæc eius humanitatis infirmitas uidebatur: nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo fecistis quod nequissimi solent: & ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam p̄sumpsistis neq; ac patre meo digressis ad ægyptum ad struendum bello tps illud utile putastis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos: quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium & omnibus in eo quiescentibus per legatos autem gratulantibus exteris nationibus iterum hostes iudæis & legationes quidem a uobis trans Euphratem usq; nouæ rerum gratia missæ: muroq; aut ambitus reparabant. Seditio uero tyrannorūq; contentio & bellum intestinum quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus eo ab initio patre cū mā datis tristibus ad ciuitatem uenire lætabat: cognito populū de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere: pugnantibus aliquandiu parcebam: sponte aduenientibus dexteram dedi: fidem seruauam confugiētibus: multos captiuos miseratus uerberibus urgentes bellum cohercui: muris uestris machinas inuitus admoui: semp cædis uestræ cupidos milites continui. Quotiens uici totiens uos ad pacem tanq; uictus prouocauī. Cum prope ad tēplum accessissem: consulto iteq; legis belli oblitus parcere uos propriis sanctis orabam tēplum seruare data uobis exeundi copia & fide salutis: uel etiam pugnare alio tpe si uelletis in alio loco facultates præbui. ista oīa spreuistis & tēplū manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis: ut quid tale conseruetis quale perit? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nūc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri quæ fiducia? Nonne populus uester exanimatus? Templū uero perit: mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis traditisq; corporibus uitam uobis indulgeo: & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt: fidem quidem se ab eo minime posse accipere. Nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi uero per munitiones qua murum sepe rat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsiq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus q; in sorte captorum constituti uictorum conditiones sibi ponerent. Declarari quidem his iussit uoce præconis ne ulterius ad se profugerent: ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent quantum possent salutē suā consulerent. Iam enim se omnia iure belli gesturum: militibus autem diripere ciuitatem atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerūt. Postremo autem die Archium & Acram & curiam & qui uocatur Ephlam succendere: & progressiebatur ignis usq; ad Helenæ regiam: quæ i media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ eo.

dem die Ieza regis filii & fratres cum his multi nobiles ex populo congregati ut fidem sibi daret Caesari supplicarunt. Ille autem quamquam ceteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit: sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos Romam perduxit fidem obsidum praestaturus.

Seditiosi in domum regiam confugerunt: Romanos pellunt: multi occiduntur ex popularibus: Titus uero militem quendam quia uiuus captus est ad ipsum rediens ex acie pepulit: quod grauius fuit illi morte. CAP. XX.

Editioni autem ad domum regiam profecti ubi quia tuta erat multi facultates suas deposuerant & Romanos hinc pellunt: & omnibus popularibus quae eo conuenerant prope ad octo milia & cccc. occisis pecuniam etiam diripuerunt. Viuos autem duos milites Romanos coepere unum equitem alterum peditem: & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem uelut uno corpore omnes Romanos ulciscerentur. Eques uero quidam his quod saluti foret suadere pollicentur deducitur ad Simonem. Cumque quod diceret nihil sciret: Ardalis quidam ex numero ducum traditur puniendus. is autem reuinctis post terga manibus: ceruice atque oculis in conspectu Romanorum ueluti capite caesus produxit. Verum ille dum gladium Iudaeus educeret ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus non est passus quidem occidere: indignum uero esse Romanorum militem iudicauit. quia uiuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit. Quae res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.

Romani conuersis latronibus in fugam: omnia igni tradidere: illi uero in superiorem ciuitatem recedebant: latentes quod nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant: illi undique per ciuitatem capiebantur: mortuique canibus proieciuntur: spes quibusdam erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendebant necabantur. CAP. XXI.

Ostero autem die Romani uersis in fugam ex interiori ciuitate latronibus omnia Siloam usque igni tradidere: & oppidum quidem gaudebant absumi rapinis uero carebant: quoniam latrones ex inanitis prius omnibus in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogatia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem laetis uultibus aspicientes alacri uoto mortem expectare dicebant quod perempto populo incendio templo: & flagrante oppido essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus pro reliquis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitate atque impietate locutus multa uero pro salute adhortatus nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere pro iurandis patiebantur: neque pugnare cum Romanis ex aequo iam poterant ueluti custodia circūuallati: caedisque insuper conuersio dexterarum commouebat. Dispersi autem per ciuitatem per ruinas latitabant profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur omnesque interficiebantur. Nam pro inedia fugere non ualebant: mortuos autem canibus proieciuntur. Omne autem per eundem genus fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia desperata misericordia tamen fugerent atque in seditiosos a caede non cessantes sponte incederent: nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant: quos fames aut latrones confecerant: & cadaueribus eorum plena erant omnia: qui alimentorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat factionemque latronum spes ultima sita in cloacis. Quo si fugissent minime inueniri posse arbitrabantur. Sed peracto excidio post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim plane illis erat somnium. Nec enim uel deum uel Romanos fuerant latitaturi. Tunc quidem subterraneis freti plura quam Romani concremabant. & qui ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent eos improbe necabant itemque spoliabant. Quin etiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine deuorabant. Erat autem iter se illis iam rapinae causa bellum: eosque putauerunt nisi excidio praesenti essent nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Caesar prospiciens ciuitatem superiorem non posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalem partem: legiones munit isdem diebus Idumaei mittunt ad Titum quod ad eum uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Simon hoc intellecto quosdam occidit: quosdam recludit: multitudo tamen maxima fugit. CAP. XXII.

Caesar autem fieri non posse prospiciens ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem in praerupto undique loco sitam. distribuit operibus militem uicesimo die mensis augusti. Erat autem transuetio impendiorum difficilis omnibus. ut dictum est. circū ciuitatem usque ad centesimum stadium impiorum aggerum extructionem detonsis. Quattuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis contra aulam regiam erigitur. auxiliatorum uero manus & caetera multitudo existit uersus ac pontem & Simonis turrim quam Iohannes bellum gerens pro castello sibi aedificauerat. His autem diebus idumaeorum duces clam congregati consilium de sui traditione coepere missis ad Titum quoniam uiris ut dextram sibi darent precabantur. ille tyrannos sperans esse cessuros idumaeis abstractis quonia belli pars uidebantur: fero quidem uerum tamen uitam his pollicitus legatos remisit. Discessum autem paratibus Simon praesensit. & eos quidem qui ad Titum perrexerant quoniam uiros statim occidit. duces uero quorum nobilissimus erat Sosa filius Iacobus correptos in custodiam coniecit. nec multitudinem idumaeorum abductis rectoribus quod ageret nesciente sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodiis amplectebatur & tamen custodes profugientibus obstare non poterat. Quauis multi necarentur: plures tamen erant qui

fugerent. Omnes aut suscipiebantur a romanis: quod Titus nimia lenitate priora precepta neglexerat: ipsi quoque milites iam & spe lucri & satietate cadibus trabant. sola enim relicta plebe aliud uulgus cum coniugibus ac liberis paruo queque pretio uendebant. Cum multi aut distraherent & emptores pauci essent: quod uoce preconiis edixerat ne quis solus transfugeret: ut eo modo familias suas educerent: tamen hos quoque recipiebat: appositisque quod ab his secerneret si quis digno supplicio uideret. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt plusquam milia. xl. quos impator quo cuique gratum erat dimisit.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multaque uaria pulcherrima donaria dedit.

CAP. XXIII.

Sdem autem diebus etiam sacerdotum quidam filius Thebuti nomine Iesus accepta fide salutis a Cesare ut de sacris donariis quedam traderet: egreditur ac tradit ex phani pariete cadelabra duo. His que in templo erant posita similia mensasque & crateras omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit et uela & pontificum indumenta cum gemmis & uasa multa sacrificio comparata. Quin et custos sacre pecunie comprehensus Phineas nomine uestes & cingula sacerdotum ostendit: multaque purpura & coccum que ad usum reposita catapetasmatis seruebant. Cum quibus aliquantum cinami erat casia pigmentorumque aliorum multitudo quibus comixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia licet uicincto transfugae tamen data est uenia.

Perfectis aggeribus machinas Romani admouent: multi desperantes in cloacasse demittunt: quidam in acram confugiunt quidam Romanos applicantes arietes ad muros ulciscunt: Tyranni priuati spe sponte descenderunt de turribus: Iudaei ad Siloam confugiunt: a custodibus recludunt: Romani in muris signa ponunt: ingreditur Titus admiratur quod tantas munitiones tyranni deseruissent: admirata altitudine & compagine lapidum praeficit Frontonem custodiae illorum: multos in Aegyptum mittit: multos uendit multos etiam bestiis deuorandos tradidit.

CAP. XXIII.

Am uero perfectis aggeribus septembris mensis die septimo: qui erat cepto opere octauus & decimus dies: Romani quidem machinas admouebant. Seditiosorum quidem alii qui ciuitatem desperauerat muris relictis in acram recedebant: alii autem se in cloacas demittebant. Multi autem dispositi ulciscuntur eos qui arietes applicarent: & hos autem superabant multitudine ac uirtute romani. quodque maximum est. laeti moestos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqui muri subruta nonnullaque turres arietibus pulsatae cessissent: statim quidem propugnatores earum diffugiunt timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nam & priusquam transgredierent hostes torpore tenebantur: & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos & factis impiis arrogantes ita tunc humiles esse hac tremere ut miseranda esset quaque in nequissimis tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro quo moenia cingebant inuaso atque perupto custodes pellere atque egredi. Cum uero antea fideles habuerant nusquam uiderent fugiebant quo queque necessitas impulisset. Adeuntes autem alii totum ab occidente mure subuersum esse nunciarunt: alii subisse Romanos aciem propinquare querentes: alii etiam uidere hostes in turribus affirmarent metu fallente conspectum in ora prostrati pro sua demerita querantur: ac ueluti succisi neruos qua fugerent haesitabant. Unde & maxime quis & uirtute dei prospexit contra iniustos & fortunam Romanorum. Tyranni quidem semetipsos tuitione priuauerunt: ac sponte de turribus descendere: unde uicincto quam sola uero fame capi poterant. Romani uero quod tantum in muris infirmioribus laborauerant: eos quos instrumentis non potuissent nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant de quibus supra memorauimus. Relictis itaque his uel quod est uerius. dei nutu in his deprahensi confestim quidem ad uallem Siloam confugere. Rursum autem ibi a metu paululum respirauerunt munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte partire. Vbi autem infirmiori audacia quam necessitate. iam enim uires eorum labor metus: & calamitas fregerat. a custodibus retraduntur: & per diuersa disiecti in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti signa in turribus posuere: & plausu atque laetitia uictoriam cantu celebrant: quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Denique sine sanguine mure nacti nouissimum non esse credebant. cumque nullum reluctantem uiderent: pro in certo mirabantur. In angustias autem uiae strictis gladiis fusi & quos ceperant interficiebant: nullo discrimine: domosque rotas cum omnibus qui eo confugerant igni tradebant. Multas uero uastantes quas praedae causa penetrassent: integras mortuorum familias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodem modo peremptos miserantes. Non idem autem circa uiuos patiebantur: sed unum queque obuium transfigendum & angusta uiarum cadaueribus obstruxere: totaque ciuitatem sanguine diluere ut plerisque incisorum caedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant. nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis illuxit dies septembris mensis octauus ciuitati tot clades cum obsideretur experire: quot bonis si usa esset ex quo condita inuidenda mansisset. nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna: nisi quonia talem progeniem qua subuersa est edidit. Intro autem Titus ingressus & alia & ciuitatis munitiones ac turrium causas miratus est: quas tyranni per demerita deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine itaque magnitudine subtilique lapidum compagine singulorum quantumque paterent uel

quantū erigerentur: deo inquit plane adiuuante pugnauimus: & deus erat qui detraxit ab istis munimentis iudæos. nam quæ hominum manus: aut quæ machinæ ad istas ualere? Tunc quidē multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quos uero a tyrannis uinctos in castellis repperit relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret murosque subuerteret eas turres fortunæ suæ monumentū reliquit: quia eo militante his potitus fuisset quæ capi non potuissent. Quod ergo milites interficiendo laborabant magna adhuc extrabat superstitum multitudo: solos quidem armatos Cæsar & qui manū opponerent iubet interfici. reliquā uero multitudinem saluam esse. Illi autē cū his quos occidi mādātū fuerat: etiam senes ac debiles trucidabant. uegetos autē atque utiliores coactos in templū in destinātū mulieribus ambitum concluderūt. Custodes autem his Cæsar apposuit: unū ex libertis & amicis suis Frontonē: qui fortunam quæ meritis esset quisque decerneret. Ille autē latrones quidem omnes atque seditiosos cum aliis ab alio iudicarentur: occidit. Iuuenes autē lectos qui p̄cero atque formoso essent corpore triumpho seruabat. Ex residua multitudine septē & decē milia maiores annis uinctos mittit ad Aegyptū operibus deputandos. Plurimos autē p̄ prouincias Titus distribuit in spectaculis ferro & bestis consumendos. Qui uero infra .x. & .vi. annū ætatis agerēt uendidere. Hisdē autē diebus quibus secernebant a Frontone mortui sunt fame. xii. milia quibus partim odio custodū non p̄beaturibus. partim quoniam ipsi uictus fastidio tenebant. Erat autē p̄ multitudinem hominum frumenti penuria.

Captiuorum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: Ioannes sempiternis uinculis seruatur. Simon uero seruatur triumpho. CAP. XXV.

T captiuos quidē omnium qui toto bello cōprehensi sunt. xc. & .vii. miliū cōprehensus ē numerus. Hostiū uero p̄ omne t̄ps obsidionis decies cetera milia. Horū plerique gentiles fuere: sed non indigenæ. A totis. n. regionibus ad azymorū diem festū congregati bello subito circūfusi sūt: ubi primo quidē illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur. deinde citius fames. quæ autē caperet tantam hominum multitudinem ciuitas certū erat ex his qui sub Cestio fuerant. enumeratis. n. tunc uiris ciuitatis ac Florus Neroni significare cupiens contrēnti nationem a pontificibus petiit ut si quō possent multitudinē numerarēt. Illi autē cū dies festus adesset qui pascha uocat quādo a nona quādam hora usque ad undecimā hostias cædūt p̄ singula quādam contubernia non pauciorē quā decē hominum fuit. solū. n. epulari non licet: multi etiam uicini conueniūt. Hostiarū quæ ducēta & quinquaginta milia & quingētas numerauerunt. Fiunt autē ut denos epulatores p̄ singulas iputemus uicies centena ac septingētena milia sancti oēs & puri. nec enim leprosis siue uiligiosis & semine fluētibus: quos gonorrhæos uocat: neque mulieribus mēstruo cruore pollutis neque aliis in quinis participare sacrificia permittebant: sed nec alienigenis quæ nisi qui religionis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat. Tunc tamē tota gēs fato conclusa est & facta hominibus ciuitas bello obsidebat. Itaque superat omnem humanā & diuinis emissam pestem numerus peremptorum. quos partim palā occidere partim capere Romani. Rimātes. n. cloacas & sepulchra ruēs quos offendissent iugulabant. Inueniunt autē ibi quoque plusque duo milia quorū alii manu sua plures autē mutuis se uulneribus interfecerāt: cū alios fames corrupisset. Scæuus autē corporis odor in troeuntibus excurrerat adeo ut statim multi recederēt: alii pluris habendi cupidine congesta cadauera calcantes se imergēt. Multæ namque opes in cuniculis inueniebantur: neque oēm uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi quos tyranni uixerant: nec enim in extremis a crudelitate celsauerant. Virtus est at deus utriusque merito. Et Ioannes quæ oppressus fame cum fratribus in cloacis: quæ sæpe despexit a Romanis dextram sibi dari p̄caus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus: sicut designabimus: semet tradidit. Seruatus est autē alter triūpho. Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas oppidi partes incendunt: murosque subuertunt.

Capitur Hierosolyma secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septembris: prius quinquies capta fuerat: Conditor primus eius fuit Chananæorū rex qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut turres & pars quædam ciuitatis pro custodibus remanerēt: reliquum explanarūt: laudat Cæsar exercitum suum eisque gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus dona largitur & coronas & p̄mia multa singulis. CAP. XXVI.

Ta quidē Hierosolyma capta est secūdo anno principatus Vespasiani septembris mēsis octauo die. Quinquies autē prius capta tūc itere uastata est. Aegyptiorū quidē rex asochæus & post eū Antiochus: deinde Pompeius & post hos cū Herodes & Sossius captū oppidū seruauerunt. Antea uero rex Babyloniorū eo potitus excidit. Post ānos ex quo ædificatū est mille. cclx. & mēses octo & dies sex. Primus at conditor eius fuerat Chananæorū potētissimus quæ patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis ideoque sacerdotū deo primus exhibuit & phano primū ædificato Hierosolymā ciuitatē uocauit cū ante Solyma uocaret Chananæorū quidē populo rex Iudæorū Dauid pulso colēdam suo tradidit: & .cccclxiii. āno post ac mēsis tribus a Babylonis euerfa est. A rege autē Dauid qui primus Iudæus in ea regnauit usque ad id quod Titus fecit excidiū āni. mille. clxxix. Ex quo primū autē cōdita ē usque ad excidiū āni. II. M. clxxvii. sed. n. neque antiquitas neque ingentes diuitiæ neque p̄ totū orbē terræ diffusa notio nec magna religionis gloria quæquā iuuat quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorū obsidionis fuit.

Hoc est in græcis codicibus. vii. libro principium.

Postquam uero quos occideret quidue raperet non habebat exercitū q̄ iratis animis omnia deerant: nec enim parcendo si esset quod agerent abstinuissent: iubet Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum relictis quidem turribus quæ præter alias eminebant: Phasello & Hippico & Marianne: muriq; tanto quanto ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem ut esset castrum illis custodia causa relinquendis: turres autem ut posteris indicarent: qualem ciuitatem quæue munitissimam Romanorū uirtus obtinisset. Alium uero totū ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes ut qui ad eam accessissent habitata aliquando uix esse crederet. Hic quidē finis eorū dementia: q̄ nouas res mouere tentauerunt Hierosolymis fuit clarissimæ ciuitati & apud omnes hoīes prædicatissimæ. Cæsar autem p̄sidio quidē illic statuit relinquere decimam legionē: nonnullasq; alas equitū ac peditum cuneos. Omnibus autem belli partibus administratis & laudare uniuersum cupiebat exercitū p̄ rebus fortiter gestis & debita uiris fortibus p̄mia p̄soluere. Composito at̄ in medio ante hæc castris magno tribunali stans in eo cū p̄ceꝝ eminentissimis unde ab oī milite posset audiri magnā illis ait habere se gratiā q̄ beniuolentia erga se ut edo p̄seuerassent. Laudabat autē q̄ per oīa bella motigeri fuissent quāq; præliando fortitudine in multis magnisq; piculis monstrassent patriæ p̄ se amplificantes imperiū oibusq; planū facientes hoībus: q̄a neq; hostiū multitudo neq; munitiones regionū: neq; magnitudines ciuitatū uel audacia incōsulta & immanitates efferre aduersantiū possint unq; Romanorū uires uel manus effugere: quis in multis rebus aliqui fortunā opitulante habuerint. Bonū qdē esset ait illos et̄ bello finē ponere: qd̄ & multo tpe gestū sit. Nec. n. optasse his quicq; melius cū id ingrederent. Hoc autē pulchrius atq; p̄claris q̄ duces Romani & p̄curatores imperii ab his declaratos ac p̄missos imperiū cuncti libenter suscipiūt. Et his quæ ipsi decreuere manendum putant agētes his gratias q̄ legissent: mirari autē se eos ac diligere oēs quia nemo uiribus alacritatē habuit tardiorē. Et illis tamen q̄ pro maiore uiclaris decertassent uitāq; suā condecorassent fortibus factis etiā re bene gesta militiam suā nobiliorē fecissent. Dixit se & honores & p̄mia redditurq; nec illū eorū qui plus alio laborare uoluissent iustitiam uicissitudine cariturq; magnamq; sibi huius rei fore diligentiā q̄ magis uellet honorare uirtutes eorū qui militiæ socii fuissent q̄ punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt indicare: quos nam sciret fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellatos præsentibus collaudabat: quasi qui domesticis recte gestis nimium lataretur: & coronas eis aureas imponebat & torques longasq; hastas. & signa ex argēto facta donabat: & uniuscuiusq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manibus aurum & argentum itemq; uestes aliamq; prædam largiter distribuebat.

Cæsar donatis omnibus secundum eorū merita: ad sacrificia se conuertit deinde ad Cæsaream maritimam descendit reponitq; in ea multitudinē manubiāq; captiuosq; seruat: quia hyemis tempus p̄hibebat in Italiam nauigare.

CAP. XXVII

Omibus autē ita donatis ut q̄sq; se meritum p̄buerat: uotisq; cum uniuerso exercitu factis magno fauore descendit uertitq; se ad sacra pro uictoria celebrāda. magna q; astāte bouū multitudinē circū aras immolatos oēs exercitui dedit ad epulas. Ipse cū honoratis p̄ triduum lætatus militem qdē alios quo quēq; conueniret: dimittit. Hierosolymorū autē custodia decimæ legioni credit. Naq; ad Euphratē q̄ pridē ibi fuerat misit duo decimæ legionis memor: qd̄ Cestio duce Iudæis cōcesserat: totam quidem illā de Syria pepulit. Erāt at̄ olim apud Rhaphaneos ad Melitē autē quæ sic uocatur misit. Hæc ad Euphratē in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obseq̄ satis esse dixit: donec ad Aegyptū pueniret quæta & decima legiones. Deinde cū ad maritimā Cæsaream cū exercitu descēdisset in eā manubiāq; multitudinem reposuit: captiuosq; ibi asseruari p̄cepit: q̄ ad Italiā nauigare tempus hyemis prohibebat.

Eo tpe quo Titus Cæsar hierosolymis cōmorat̄ obsidiōis cā Vespasianus Rhodū trāsmeat Titus ex Cæsarea maritima reuersus: uenit i Cæsareā Philippi celebrat ibi oīa spectaculorū ḡna. CAP. XXVIII.

Postquā oēs quas p̄ternauigauit ciuitates inuisit. & ab his cum uotis exceptus in Græciam ex Ionia transiit. egressus deinde Cocyra in Iapigiā delatus est unde iam terra iter agebat. Titus autē ex maritima Cæsarea reuersus in Cæsareā quæ Philippi uocat̄ aduenit diuq; ibi cōmorabatur: celebrās oīa genera spectaculorum: multiq; in ea captiui cōsumpti sunt. Alii bestiis obiecti. Alii autē cateruatim more hostium inter se depugnare coacti.

Inuenit Cæsar Simonem gorgiæ filium: & quō captus sit declaratur seruatur pro triumpho: quod romæ est facturus Cæsar.

CAP. XXIX.

Hic Simonem etiam minorē Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. iste Simō cū Hierosolyma obsideret i superiore ciuitate cōstitutus postquam muros ingressus fuit exercitus totā uastare ciuitatē cōpat: tūc fidelissimis amicorū ascitis & lapidariis cū feramētis eorū necessitati cōgruis & alimētis q̄ multis diebus sufficere possent. una cū illis oibus in quādā occultiorē cloacā sese demittit: & quoad fossa patebat illa progre

diebatur: ubi uero soliditas obstitisset: eam suffodiebant sperantes posse ulterius progressos tuto emergere atque ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse rei periculum repellebat. Vix enim paululum fossore percellerant: iamque alimenta quauis ex parte his uterentur eos deficiebant. Et nunc igitur uelut stupore possit Romanos fallere: albis tunicis innexaque fibula ac chlamyde purpurea indutus illum ipsum ex terra aditus ubi templum fuerat appuit. Ac primo quod obstupere qui eum uiderunt locisque suis manebant. Deinde proprius cum accessissent quod essent presentanti sunt. & id quod Simon non dicebat iubebat autem ad se ducem uocari. statimque accersitus ab his qui ad eum cucurrerant uenit Terentius Rufus. namque his rector militiae relictus erat. omni autem ab eo ueritate comprehensa ipsum quidem uinctum custodiebat. Caesari uero quemadmodum esset comprehensus indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis quam in ciues suos amare ac tyrannice exercuerat in potestate hostium quibus maxime iustus erat ita deus posuit. non uel subditum eorum manibus: sed sua sponte ad supplicium aductum propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos defectionis. sed ad Romanos nec enim potest iram dei effugere nequitia: nec inualida est res iustitia: sed quandoque sui temeratores ulciscitur: & grauiorem poenam ingerit criminosis cum iam se liberatos esse crediderint: eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit postquam in iras Romanorum incidit. illius autem ascensus et terra magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem hisdem diebus fecit in cloacis depræhendi. Caesari autem maritimam Caesaream reuerso uinctus Simon oblatuſ est & illum quod triumpho quem Romæ acturus erat seruari iussit. Ibi autem moratus fratris sui natalem diem clarissime celebrabat multam prædam damnoſorum eius honori a tribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt quique ignibus cremati sunt & inter se digladiatores periere. Duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc licet mille modis illi consumerentur minus esse supplicii. Postea Caesari Berytum uenit hæc autem est ciuitas Phœnicis prouinciæ: Colonia Romanorum: & in hac quoque diutius demoratus est maiore usus claritudine circa natalem patris diem tam magnificentia spectaculoſorum quam sumptibus aliis excogitatis cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

Caesar inuenit multos Iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irruit multique cremantur ex his. CAP. XXX.

Nuenit autem per diem tempus Iudæos qui apud Antiochiā reliqui erant acerba & exitiosa picula percellit concitata in eos Antiochiensium ciuitate tam propter criminationes illatas eis in presentia quam propter ea quae fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi uidetur pauca prædicere: ut etiam quae postea gesta sunt consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis affeminata est. Plurimum autem Syris in ciuitate permixta precipue apud Antiochiam uersabatur propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilii facultatem reges qui post Antiochum fuerant præbuerunt. Namque Antiochus quidem qui Epiphanes dictus est uastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt: quicquid aeneum in donariis fuit hoc Iudæis apud Antiochiā degentibus reddidere: in eorum synagoga dedicatum est. Concesseruntque ut pari cum graecis iure ciuitatis uterentur. Asecutis quoque eodem postea regibus modo tractata & multitudine profecere & extructione: itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem etiam illos quodammodo sui partem fecerunt. Quo tempore bellum autem fuerat conclamatum & recens: in Syriam Vespasianus delatus est nauigio: Iudæorum uero odium apud omnes pullulabat tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis: erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum cum Antiochiensium populus concionaretur in theatro progressus in medium patrem suum & ceteros deferebat: insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisſent: & ueluti gestorum participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudine uero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent patriam suam seruatū iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere mutato quidem uoluntatis argumento quodque Iudæorum mores exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret. itaque iussit & ceteros compelli facere: tenuendo enim manifestos insidiatores fore. huius item rei periculo ab Antiochiensibus facto pauci quidem consenserunt: alii uero qui noluerunt perempti sunt. Antiochus autem acceptis a Romanorum duce militibus scæuus instabat suis ciuibus nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens: sed omnia cogens facere quae diebus aliis agerent. Tanquam ualidam necessitatem imposuit: ut non modo apud Antiochiam ut septimi diei feriæ soluerentur: sed ad hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret.

Declarat noua calamitas quae accidit Iudæis: accusant Iudæi ab Antiocho quod cremassent quadratum forum cum multis aliis: cognoscunt non fuisse in culpa per legatum Vespasiani. CAP. XXXI.

Iudæis autem apud Antiochiā qui tunc erant eiusmodi mala percellis: altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati hæc quoque prosecuti fuimus. Namque quod quadratum forum exuri contigit & archina monumentorumque receptacula publicorum: itaque basilicas uix quod ignis inhibitus est: super omnem ciuitatem magnanimus uiuens. Huius facti Antiochus

Iudæos accusat: & Antiochenſes quo. ſ. his inſeſti antea non fuiſſent recenti ex incendio tumultu facile calumnia perpuliſſet: multo magis ex anteaſtis fidem habere dictis ſuis perſuaſit: ut pene ſe uidiſſe ignem ab iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti magno cum ardore cuncti aduerſus eos q̄ accuſabantur: impetum facerent. Vix autē motus eorum potuit reprimere Collega ad huc iuuenis legatus poſtulans ſibi permitti referre ad Cæſarem geſta. Reſtorem nanq; Syriæ Ceſennium Priſcum iam quidem Veſpaſianus eū miſerat: nondum autē ille peruenerat. Habita uero diligēti quæſtione collega reperit ueritatem. & eorum iudæorum quidem quos Antiochus accuſauerat nemo conſcius fuit. Omne autē facinus admifere hoīes q̄dam nocētiffimi neceſſitate debitoꝝ: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent: exactione liberarentur: Iudæi quidem pro ſuſpectis conſultatione criminationibus futura expectātes magna fluctuabant.

Accipit Cæſar litteras a patre q̄ deſiderabilis ipſe peruenerit Romam & quo honore ſit ſuſceptus deſcribitur.

CAP. XXXII.

Itus autem cæſar a patre ſibi allato nuntio q̄ uniuerſis quidam Italiae ciuitatibus deſiderabilis perueniſſet: maxime uero q̄ urbs eum Roma ſumma cum alacritate & claritudīe ſuſcepſiſſet: in maximam lætitiā uoluntatēq; translatus eſt: curis de eo ſibi erat ſuauiſſimum liberari. Veſpaſianum. n. etiam longe abſentē omnes hoīes Italiae uoluptatibus ut præſentem colebant expectatione ſua q̄ nimis eum uenire cupiebant: p̄ eius aduentu ducētes: & omnes habentes neceſſitate liberam erga illum beniuolentiā. Nā & ſenatus memor calamitatum quæ mutatione principium contigiffent: optatum erat imperatorē ſuſcipere ſenectutis honore bellicorūq; geſtoꝝ maturitate decoratum: cuius præſentiam ſciebāt ſoli ſaluti ſubiectorum cōmodaturā: quod & populus malis inſteſtinis ſollicitus magis eum uenire cupiebat. tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendum eſſe conſidens: antiquā uero libertatem cum opulentia recepturā: præcipue pars militaris ad eum reſpiciebat. Hi. n. maxie belloꝝ per illum patratōꝝ nouerant magnitudinem: amperitiā uero alioꝝ ducum experti atq; ignauā magna quidē ſe optabant turpitudine liberati. Eū uero qui ſe & ſeruari & honeſtare ſolus poſſet recipere precabantur. Cum uero hac beniuolentiā diligeretur ab oībus honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intollerabile uidebatur. ſed eum longiſſime ab urbe Roma conuenire ante properabat: nec tamen quiſq; moras eius conueniendi ferrebat: ſed ita ſimul omnes effundebant & uniuerſis facilius & promptius ire q̄ manere uidebatur ut etiam ciuitas ipſa tunc primum inter ſe iocūdā ſentiret hoīum raritatem. Erant autē pauciores abeuntib; remanentes. Vbi uero eum appropinquare nunciatum eſt: quāq; manſuere ſingulos ſuſcepſiſſet qui præceſſerant nunciatum eſt. oīa iam reliqua multitudo per uias cum cōiugibus & liberis præſtolabantur. & quo tranſiens adueniſſet: uidentis eius uolūtatem uultuſq; lenitatem oīum genēꝝ uocibus proſequebātur bene meritum & ſalutis datorem ſolūq; dignum Romanoꝝ principē appellātes. tota uero ciuitas ueluti templum erat fertis atq; odoribus plena cum autē uix p̄ circumſtantē multitudinem in palatium uenire potuiſſet ipſe quidem penatibus diis aduentus ſui gratulatiōra ſacra celebrauit uertunt autē ſe ad epulas turpe perq; tribus & genera & uicinas conuiuia exercentes deo delibabant & ab eo precabantur ipſum Veſpaſianum quamplurimū t̄pis in Romano imperio perſeruire & filium eius & qui ex his naſcerentur ſeruari in expugnabile principatū. urbs quidē romana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtatim maxima ſœlicitate creſcebat.

Deſcribitur deſectio Germanorum facta tēpore quo Veſpaſianus erat i Alexandria: qui credebāt ſe poſſe liberari a ditione Romanorum: his auditis a domitiano exercitus tendebat: tunc Germani ſe ſponte ſubdiderunt.

CAP. XXXIII.

Nre hac uero tempora q̄bus Veſpaſianus q̄dem apud Alexandriā erat. Titus uero Hieroſolymā obſidebat. magna pars Germanoꝝ ad deſectionē mota ē: q̄bus ēt Galatæ: p̄ximis conſpirantes magnā ſpē cōtulerant q̄ ēt Romanoꝝ dominio liberarent. Germanos autē deficere uelle bellūq; inferre ſuſtulit primo nā bonis cōſiliis uacua p̄uāq; ſpes appetēs p̄culorū deinde odiū principū: quoniā ſoli ſciūt p̄ ceteris gentē ſuā ut coactā ſeruire Romanis. nec nō eodē maximā t̄ps eius fiducia dedit. nā cū uiderent Romanū imperiū crebris imperatoꝝ immutationibus inſteſtina ſeditione turbari: oēm; his ſubditā orbis terræ præ pendere ac nutā cognoscerent. hoc ſibi optimū tēpus ex illoꝝ rebus aduerſis atq; discordiis oblatum eſſe putauerunt. Id autem conſilium dabant: & hac eos ſpe decipiebāt Claudiſſus q̄dē & Vitillus ex eoꝝ potētiffimis: q̄ oī quidem res nouas cupiebant: t̄pe autē abducti ſuā ſententiā p̄didere. iamq; alacriter affectā multitudinis p̄culum facturi erant. Verē maxia parte Germanoꝝ deſectione pollicita: & ceteris fortaffe non diſcipientibus: ueluti diuina p̄uidentiā Veſpaſianus ad Ventridium cerealē q̄ pridē Germaniā rexerat litteras mittit: q̄bus eum conſulē declarauit: iuſſitq; ad Britannias adminiſtrādas p̄ficiſci. igiſ ille quod iuſſus erat abiiciens audita rebellionē Germanorū in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie magnum in conſiſtu numerū peremit: depoſitaq; amentia ad ſobrietatē coegit. Sed quanto cito illi ad loca non perueniſſent: tūc aut multo poſt erant ſupplicia luituri. Nā ut primū deſectionis eoꝝ nuntius allatus eſt Romā. Domitianus Cæſar hoc audito nō ſicut alter i illa ætate feciſſet. Nā oīno adoleſcens erat tantā rei magnitudinem ſuſcipere nō detractauit: ſed a patre habēs ingentiā fortitudinē

& supra ætatem exercitatus illico tendebat in barbaros. illi aut expeditionis fama percussi ei se per miserunt: lucrum hoc existimare maximum nacti: ut sine ulla clade pristino iugo subiicerentur. Omnibus ergo circa galatiam ut oportuit ordinatis: ne facile rursus unquam turbarentur. Domitianus clarus atque insignis ætate superantibus factis & patrium decus afferentibus romam ingreditur.

Scythæ conueniunt: cum Germanis in defectione: transgressi flumen Istrum multos ex Romanis inter quos Fronteum Agrippam occiderunt Vespasianus hoc audito Rubrum Gallum mittit qui multos occidit: alii domum confugere: muniuntur loca ne barbaris amplius detur locus talia faciendi. CAP. XXXIII.

Um supradicta uero Germanorum defectione hisdem diebus etiam scytharum conuenit audacia. Namque appellatur scytharum famata maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum uolenti atque scruissimi propter inopinatum impetum: multos quidem Romanorum quos in praesidiis offendere interficiunt. Et consularem uirum seniore Fronteum Agrippam qui fortiter his obuius pugnauerat occidunt: proximasque regiones totas feriendo atque ducendo omnia quae incendissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto & uastitate Mesiae cognita Rubrum Gallum dirigit poenas his imposturum: a quo multi quidem in praesidiis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuerunt cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus praesidiis loca circumdedit: ut omnino barbaris etiam impossibilis transitus. In Mesia quidem bellum ea celeritate discretum est.

Titus reuersus ex Beryto spectacula per ciuitates Syriae celebrabat: antiochenes expectant cum summo desiderio: petunt iudaeos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones se conuenerunt: Titus inde Hierosolymam proficiscitur: miseraturque calamitatem ciuitatis curatque captiuos in Italiam deportari: cupiens eos triumpho perducere. CAP. XXXV.

Rinceps uero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur ita ut diximus. Inde autem reuersus & per omnes quas obiret Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudaeorum captiuos ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. is fluit medius inter Arceas & raphanæas agrippæ regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus neque meatu segnis: tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Unde etiam Sabbaticus appellatus est: a sacro iudaeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere quidem intra moenia praegaudium non patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere praeparabant usque ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi non modo uiri sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent ex utroque uia latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes cum ipso reuertebant. Crebro autem inter omnes alias laudes praecabantur ut iudaeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit: sed otiose quae dicebantur audiebat. incertum autem quid sentiret quidue facturus esset iudaei magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochia: Titus: sed continuo ad zeugma Euphratis uersus iter contendit. Quo missi etiam ab Rege Parthorum uenere auream ei ferentes coronam quam iudaeos uicisset. Ea quoque suscepta etiam conuiuium exhibuit regiis atque ita Antiochiam remeauit. Curia uero & populo Antiochensi multum petentibus ut in theatrum ueniret ubi omnis eum multitudo praestolabatur humanissime paruit. Rursum autem fortiter iisdem instantibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudaeos ingeniose respondit patriam eorum dicens quo expellendi fuerat interisse: nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Unde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes quam priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum praecabantur eximere quibus incisa essent priuilegia iudaeorum. Sed ne id quidem Titus adnuuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quae habebant apud antiochiam iudaei ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset tristemque solitudinem quam uidebat antiquae ciuitatis claritudini compararet. Dissertorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus miserabatur excidium ciuitatis non sicut alius fecisset exultans quam talem & tam funditus excidisset. Verum multa imprecans seditionis auctoribus: & qui hanc poenam ei inferri cogere: ita certus erat quam nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quaedam enim eruebant Romani. Plura uero captiuos indicantibus auferebant aurum atque argentum aliaque instrumenta preciosissima: quae domini propter incertam belli fortunam terrae condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens emensa uelociter solitudine peruenit. Alexandriam decretoque ad Italiam nauigare cum se duae legiones comitarentur utranque unde uenerat remisit. quintam quidem in Mysiam: quintam uero decimam in Panoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem & alios numero septingentos uiros electos tam magnitudine corporum quam pulchritudine praestantes ilico ad Italiam portare praecipit: cupiens eos triumpho praeterducere.

Venienti Tito Romam: pater cum tota ciuitate obuiam prodiit: ordinatur Triumphus cōmunis & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quæcūq; sint distribu-
ta & ostensa parant conuiuia ab oibus per totam ciuitatem: diesq; gratulationis celebratur cum spe
finis malorū: ciuiliū: & foelicitatis principum.

CAP. XXXVI.

Eracta uero nauigatione pro uoto similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affe-
cta: & excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uero Tito pater attulit qui uēit obuīā
eumq; suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandā lætitiā suggerebat q̄ uide-
bat in unū tres conuenisse. Nō multis at̄ diebus post unū cōem triūphum ob res gestas
agere statuere. quāuis utrisq; senatus pprium decreuisset. p̄dicto autē die quo futura erat
pōpa uictoriæ: nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Oēs autē cum exissent loca
ubi tantū stare possent p̄uenerant: quātus spectandus ip̄eratoribus modus sufficeret cōcesso necessa-
rio transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines p̄gressa cum rectoribus su-
is & circa hostia constituta nō palatii superioris: sed prope Isidis templū ibi. n. principes nocte illa qe-
scebant. prima iam aurora incipiente p̄cedūt Vespasianus & Titus lauro q̄dem coronati. amicti ue-
ro patria ueste purpurea: & ad octauianas ambulationes transeunt. Ibi. n. senatus & ducū proceres &
honorati equites eorū p̄stolabantur aduentū. tribunal at̄ ante porticus factū erat: sellæq; eburnæ
in eo p̄paratæ. Quo cū ascendissent confederūt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: mul-
tis uirtutū testimoniis p̄dicans. Illi autē inermes erant in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē
laudibus eorū Vespasianus cū dicere adhuc uellent silentii signū dedit. Magnaq; oīum quiete facta
surrexit: & amictu magnā partem capitis adopertus solēnia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfe-
ctis autē uotis Vespasianus in cōmune oēs breuiter allocutus est. Milites quidem ad prandiū quod
his ex more ab imperatore parari solet dimittit. Ipse uero ad portā recedit quæ ab eo q̄ per illā sem-
per triumphorū pōpa ducitur nomen accepit. ibi & cibum prius capiebant & triūphalibus uestibus
amicti diis ad portā collocatis: cæsa hostia inter spectacula transeuntes triūphum ducebant ut multi-
tudini facilior p̄beret aspectus. Pro merito autē narrari multitudo illoꝝ spectaculoꝝ & magnificētia
non potest in oibus quæ quisq; cogitauerit uel artium factis uel diuitiarū opibus uel naturæ nouita-
te. Nam pene quæ cum oibus qui usq; sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt aliis alia mirabilia atq;
magnifica. Hæc uniuersa illa die romani imperii magnitudinem probauerunt. Etenim argenti aurique:
nec non eboris in omni genere specierū siue opeꝝ multitudinem: nō ut in pompa ferre cerneret: sed
si quis dixerit oīa fluere: & alias q̄dem uestes ex rarissimis generibus purpura portari: alias diligentis-
sima pictura uarietas arte babylonia gēma aut clarissima & tam multæ aliæ coronis aureis aliæ opi-
bus aliis inclusæ traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorū usq; rarum esse aliquid suspicari. Ferebā-
tur simulachrorū sigilla: quæ illi deos habebant & magnitudine mirabili & arte non defensorie fa-
cta. Horumq; nihil non ex p̄ciosa materia. Quin & animalū diuersa genera producebantur pro-
p̄riis ornamentis induta. Erant autē quæ etiam singula portarent magna hoīum multitudo purpure-
is uestibus atq; inauratis ornata. Ip̄i etiam qui ad pompam fuerāt alia turba discreti: p̄cipua & mi-
rabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his ne captiuorū quidem uulgus inornatū
uideres: sed uarietas & pulchritudo uestiū natam ex fatigatione corporum deformitatem oculis
subtrahebat. Maxime autem stupor erat machinarū quæ portabant siue p̄agmatum fabricatio p̄ cu-
ius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. Multa. n. in tertiam nidum
quartūq; surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multisq; aurata ueste cir-
cundatis cum aurum p̄terea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitatiōibus
bellum aliter in alia diuisum certam sui faciem demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimā
terram: totas uero interfici acies hostium & alios fugere: alios captiuos duci murosq; excellētes ma-
gnitudine machinis dirui: & castellorum excindi munimina & populosarum ciuitatum mœnia di-
sturbati: exercitumq; itra muros infundi: cædisq; omnia loca plena: & eorum qui manu resistere nō
poterant preces: ignemq; templis immisum ædiumq; super dominos: & post multam uastationem
euerfionis atq; omnis tristitiæ defluentis: non arua culta neq; ad hominū uel pecorum potum: sed
terram ex omni parte flagrantem. Hæc. n. iudæi bello passuros esse ip̄i experti sunt. Ars autē & conse-
ctorum opeꝝ magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq̄ p̄sentibus ostendebant. Erat autē per sin-
gula p̄gmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinatus. multæ autē naues sequebant spolia
uero alia: alia q̄dem passim ferebant. Eminebant autē duces eorū quæ apud hierosolymā in tēplo re-
pta sunt: mensa aurea ponderis talēti magni & candelabrū q̄dem similiter auro factum: sed opere cō-
mutato abusus nostra consuetudine. Nā media q̄dē colūna basi hærebat: tenues autē ab eo cānulæ p̄-
ducebant: formatæ ad similitudinem fuscinae & summum cuiusq; in lychni speciem fabricatæ. Erāt
autem numero septem septimi diei: qui apud iudæos est iudicantes honorem. Post hæc autem por-
tabatur lex iudæorum nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portan-
tes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & titus deinde sequebatur. Do-
mitianus autem adequitabat: ipse quoq; ornatus pulchritudine dignūq; spectari exhibens equum.

Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quo postq̄ uentum est constitere. Erat autem uetus mos patrius operiri donec ducis hostium mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur: q̄ eum simul cæderent qui ducebant. Lex aut̄ Romanis est ibi necare criminum reos morte dānatos. Postq̄ igif̄ eū sinem uitæ habere nunciatū est oīumq; fauor secutus est tūc hostias inchoare. Hisq; oīno per actis secundo p̄ uota solēnia in palatiū recessere. Et alios q̄dem epalis ipsi exceperat: aliis aut̄ oībus domi cōiuiorū instructi erant apparatus. Hunc. n. diē urbs Romana celebrabat uictoriæ q̄dem in hostes gratulatorium: sinem uero malorū ciuiliū & spei bonæ p̄ fœlicitate principum.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templum paci: donatq; templū muneribus pigmentorū operibus omnia quæ fuerant Iudæorū in eodem templo reposuit. CAP. XXXVII.

Ost̄ triumphos uero & Romani imperii firmissimū statum. Vespasianus paci templum ædificari decreuit. Itaq; mira celeritate & quæ hoīum cogitationem superaret effectum est. Magna. n. diuitiarū largitate usus insup̄ sectis id picturæ ac pigmentorū operibus decorauit. Omnia nanq; in illud phanum collecta sunt: quorū uisendorū studio p̄ totū orbem qui ante nos fuerunt uagabant̄ quō aliud apud alios sitū esset uidere cupiētes. Hic aut̄ reposuit etiam quæ Iudæorū fuerant instrumenta hisq; se magnifice ferens. Legem uero eorum: & penneralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Lutius Bassus in Iudæam legatus mittit̄: statuit bellum inferre Machæruntiis: describitur Herodii fortitudo: & situs inaccessibilis. Ab Herode hoc castellum munitum est: nascitur in eius ualle herba quædam mirabilis uirtutis: sunt balnea amænissima: castellum Lutius accipit: multos occidit: qui castellum tradiderunt dimisit. CAP. XXXVIII.

N̄ Iudæam uero legatus missus Lutius Bassus suscepto a Cereali Vitelliano militū magistro castellum quidem Herodiō ab incolētibus sibi sociauit. Post aut̄ omni manu militari collecta. multi aut̄ in partes diuisi erant. & legione decima bellum inferre Machæruntiis statuit. Valde. n. necessarium uidebat̄ id excindi castellū ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis sp̄e habitatoribus certā & aggredientibus habitationem atq; formidinem natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est saxosus est collis in p̄ceram altitudinem surgens: & ob hoc etiam capi difficilis uidere: sed ne uel accedi posse eo natura excogitaret: quæ uallibus eū ex oī parte uallauerat: quæ altitudo oculis cōprehendi non posset: nec transire erat facile: nec aggestu ulla rōne cōpleri possibile. nam ea quæ ab occidente sita erat uallis. lx. stadiis distendit: unde Asphaltidis lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice supereminet. a septentrione aut̄ & meridie ualles magnitudine quidem supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatum uero eius uallis q̄ ab oriente est altitudo non minor centum cubitis inuenit̄. Monte uero ex aduerso Macherunti posito terminat̄. Ea loci natura p̄specta rex Alexāder primitus in eo castellum cōmuniuit: quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi aut̄ regnanti oībus locis dignior cura uisa est & constructione tutissima propter Arabum præcipue uicinitatem. Nāq; opportune situs est eorū fines p̄spectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatem illic fecit incolis unde in arcem ipsam ferebant ascēsum. Quin & ip̄m uerticē rursus ædificauerat: turresq; in angulis. clx. cubitis erexerat. In medio aut̄ ambitu regiam struxerat magnitudine simul habitationū & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundæq; suppeditantibus locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret: ut qd̄ illa situ loci inexpugnabile fecerat: ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper. n. & sagittarū multitudinem machinarūq; reposuit: & omnem apparatus excogitauit qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat at̄ in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus p̄seuerasse: mansissetq; ulterius profecto: sed ab Iudæis q̄ locum cœperant excisa est. Vallis autem qua ciuitas a parte septentrionali cingit̄ quidam locus Baaras appellabat̄: ubi radix eodem nomine gignit̄ quæ flāmæ quidem assimilis est colore. circa uesperam uero ueluti iurare fulgurans accedentibus eam quæ euellere cupientibus facilis non est: sed rādiu refugit nec prius manet quā si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quin et̄ tunc siq; eam tetigerit mors certa est: nisi forte illam ipsam radicē ferat de manu pendentē. Capitur aut̄ alio quoq; modo sine periculo qui talis est. Totam eam circumfodiunt ita ut minimum ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canem illoq; sequi eum a quo religatus est cupiente radix quidem facile euellitur: canis uero continuo morit̄: tanq̄ eius uice a quo herba tollenda erat traditus. Nullus. n. postea accipientibus metus ē. tantis autem periculis propter unanimum capi eam opere precii est. Nam quæ uocant̄ dæmonia pessimorū hominum spiritus uiuis imersa eosq; necantia quibus subuentū non fuerit. Hæc cito etiā si tantūmodo offerat̄ ægrotantibus abiigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alii nanq; amari sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quædam

spelunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem imminente protecta. Super hoc ueluti duae mae inter se paululum distates. Et altera quidem frigidissimum fontem: altera calidissimum fundit. Qui mixti lauacrum suauissimum praebet: multisque morbis ac uitiis salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: habetque idem locus metalla sulfuris & aluminis: Bassus autem contemplatus undique regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusque inchoauit perperans aggerem quod plurimum extollere facilemque per eum obsidionem facere. Qui uero itus fuerant deprehensi ab externis segregati Iudaei illos quidem coegere inane uulgus esse existimantes inferiorē obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant: & propter munitionis firmitatem: & ut saluti suae consulere. Impetraturos. n. se ueniam opinabatur si locum tradidissent Romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandae conuincere. Iudaeique alacri animo in dies singulos excursus habebant & cum his quos fors obtulisset confertis manibus multi quidem moriebantur multosque Romanos interficiebant: semper autem utriusque plus ex tempore uictoria captabatur: Iudaeis quidem si incautiores aggredere tur in aggere autem positi si improuifum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non erat finis obsidionis futurus. Res autem quaedam fortuito gesta inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudaeis imposuerat. Inter obsessos iuuenis ex audacia ferox erat & manu strenuus Eleazarus nomine. is autem fuerat & incurfibus nobilis multos aggredi aggressumque prohibere obseruans: et in praeliis semper grauitate Romanos afficiens: audaciaque sua socios prosequens: impetum quidem facilem his: periculo autem uacuum discessum afficiebat nouissimus recedendo: itaque discreto quodam die pugna progressa ex utraque parte ipse tanquam despiciens omnes existimans neminem tunc hostium praelium exceptum extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur tutamen illorum attendens. Hanc autem oportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius nomine Rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret in castra Romanorum traduxit. Postquam uero dux nudum praecipit extendi & in apertum constitutum ut ex ciuitate conspiceret caedi uerberibus uehementer Iudaeos confudit casas adolescentis uniuersaque ciuitas in fletu erat: & quibus unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit consilioque aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumque miserationem augere cupiens quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent: quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem uelut mox Eleazarum suspensurus crucem defigi iussit. Ea uero conspecta maior castellanos dolor inuasit: & ululando querebant intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat: ne uel se despicerent: mortem miserissimam se subitum sibi: ipsis salutem praerberent: postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunae concederent illi autem & eius sermone fracti & quod multi intus pro eo praecabant: ex magna. n. & populosa propinquitate genus ducebat: & contra ingenium suum misericordia uicti sunt. Et quibusdam celeriter missis colloquebantur castelli traditionem facere petentes ac reddito sibi Eleazaro sine metu dimitti. Cum autem his accessus esset dux Romanorum multitudo ciuitatis inferioris inita separatim cum Iudaeis cognita pactio ne ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent ab his qui deditioem promiserant ad Bassum nuntius uenit: siue inuidia salutis eorum siue formidine ne eorum fugae casus ipsi praestarent. Sed fortissimi quidem fugientium qui praecesserant euasere. Reliquorum autem uiri quidem mille septingenti. perempti sunt: mulierculae uero & pueri in seruitium ducti. Spersiones autem cum his qui castellum dedidere habitas: Bassus conseruandas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarum reddidit.

Ad saltum qui appellatur Iardes ducit exercitum Lulius: militibus cingit: bellum committitur: nullus ex Iudaeis euasit: Sed omnes cum Iuda duce eorum caesi sunt. CAP. XXXIX.

Is autem administratis in saltum qui appellatur Iardes ducere praeparabat exercitum: multi. n. illuc congregati esse nuntiabant: qui pridem tempore obsidionis ex Hierosolymis & Machaerante profugerant. Ergo cum ad locum uenisset neque falsum fuisse nuntium reperisset. primo quidem omnem locum cum equibus cingit: ut si quis Iudaeorum conatus fuisset euadere: fugiendi pro equites copiam non haberet. Pedites autem siluam iussit caedere ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi uelut ex audaci certamine fortasse fugam et reperiret. Itaque simul uniuersi & cum clamore impetu facto in eos a quibus cincti fuerant irruunt. Illi autem fortiter excipiebant. multaque his audacia illis contentione usis: diu quidem praelium factum est. Non autem similis euenit finis pugnae certantibus. Nam Romanorum quidem. xii. tantum contigit occubere neque multos sauari. Iudaeorum uero ex illo praelio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus praestati sunt omnes: eorumque dux Iudas Ari filius: de quo supra meminimus quod ordini cuidam praepositus cum Hierosolyma obsideretur: quibus demersus fuerat cloacis latenter effugit.

Scribit Caesar ad Liberium procuratorem ut Iudaeam uendat iussitque singulis annis quod Iudaei omnes binas dragmas in capitolium ferrent. CAP. XL:

Quidem uero tempore Caesar etiam ad Liberium Maximum scripsit. erat autem procurator ut omnem terram uenderet Iudaeorum. Nec enim ciuitatem in ea condidit propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis locum dedit quem incolerent: qui uocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis. xxx. stadiis. Stipendium uero ubicumque dege

rent iudæis induxit binas dragmas singulis annis defferre in capitolium iussit: ita ut ante hæc Hierosolymorum templo pendebant: & res quidē Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

Accusatur Antiochus apud Cæsarem a Cessennio peto: quod deficeret a Romanis: mittit Vespasianus ut quid uideatur Peto efficiat: Capitur Antiochus post longam pugnam cum filiis suis: ducitur Romam vincitus: Audiens Cæsar ligatum Antiochum iubet uincula auferri. filii cogitant conciliaturos patrem Cæsari: ueniunt Romam: cum patre adueto ex Lacedæmone ibi manserunt. CAP. XLI.

Am uero quarto anno Vespasiano administrante imperium contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo icurrere ex causa huiusmodi. Cessennius Petus qui tunc Syriam administrabat siue re uera seu propter inimicitias Antiochi certam non ualde patefactum est litteras ad Cæsarem misit. Antiochum dicens deficere ad Romanis cum Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaque debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent: totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuncium ad se perlatum neglecturus. nam uicinitas regum maiore negotium uidentia dignum esse faciebat. Samosata. n. Comagene maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est ut esset Parthis: eo namque id cogitauerit facilis transitus: tutum autem receptaculum. fide igitur habita & parte sibi promissa ut ageret quod expedire uideret: negligendum non putauit. Subito tamen Antiocho eiusque sociis nihil opinantibus in Comagenam ingressus est ex legionibus quidam sextam ducens: & insuper quosdam cuneos alasque equitum. Habebat autem auxilio reges terrarum quidam quæ Calcidicha uocat Aristobulum Emesæ autem Soæmum. Introitus autem illis sine certamine: quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus. n. insperato percussus nuncio bellum quidam contra Romanos ne cogitatione concepit. Decreuit autem toto regno in eo quo erat tractu relicto cum coniuge ac liberis egredi. Hoc se romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingeretur probaturum esse ratus. Progressusque de ciuitate cxxx. prope modum stadiis in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosata qui eam capefferent mittit: & per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid belli congerere. Sed fortunam quæstus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus autem bellique peritis uique corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domum tolerabile uidebatur: sed subducta coniuge cum filiabus in Ciliciam fugit: atque hoc factum militum suorum animos fregit. Nam ueluti desperato ab eo regno defecere: & ad Romanos se transfugere omniumque erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxiliis Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equites decem qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem: hinc iam sine metu profecti cum ad Bologessen parthorum regem uenissent: non quasi fugitiui despecti sunt: sed adhuc fortunam pristinam retinentes omni honore dignati sunt. Antiochum uero ubi Tarsum Ciliciæ uenit misso hecatontharco Petus uinctum Romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignus esse ratus ueteris amicitiam habere rationem: quam belli occasionem inexorabilem iracundiam obseruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula intermissaque interim profectio Romam apud Lacedæmoniam degere: magnos uero ei pecuniarum redditus præbet: ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis qui patri ante metuebant magna cura & inextricabili animos relaxarunt: & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare cocepere. Cum autem etiam Bologessus de his scripsisset ad Cæsarem nec. n. quauis foeliciter ageretur: extra Romanum uiuere patiebantur imperium: & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset: Romam uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim adueto cum omni honore haberetur ibi mansere.

Scytharum his temporibus cogitant Medicam terram inuadere: colloquantur cum Hyrcanorum rege: adhibito aditu fines omnes populantur: ad Armeniam usque peruenere. CAP. XLII.

Lanorum autem natio quidem Scytharum sunt iuxta flumen Tanain & Meotides paludes sedes habentes iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inuito consilio ut terram Medicam & ulterius prædandi causa peruaderent cum rege Hyrcanorum colloquuntur.

Namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos omnigenumque pecore plenos diripiunt: cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrarum obtinebat Pacorus metu percussus in difficiliora loca refugiens cæteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas captas datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædandi & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem tyridates rex erat qui cum his obuius bello conflixisset: non multum absuit quo uiuus in illa acie caperetur. Procul. n. quodam misso laqueo circumdatum tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueum atque ita fugisset: illi autem pugna multo magis efferrati terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem aliamque ducentes prædam ex utroque regno ad sua domicilia rediere.

Mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit: Castellum quoddam adhuc rebelle superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describuntur: & sociorum eius.

CAP. XLIII.

Pud Iudæam uero mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens unum autem adhuc rebelle superesse castellum oī quæ in illis locis habebatur manu collecta aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Masada. Princeps uero Sicariorum a quibus fuerat occupatum erat uir præpotēs

Eleazarus ex origine Iudæ: qui non paucis Iudæis persuaserat. ut ante diximus ne professionem facerent quando censor Cyrinus in Iudæam directus est. Tunc. n. se sicarios uocauerunt: qui Romanis dicto audientes esse nollent: omnique modo his quasi hostibus utebantur. diripiendo quidem & circumagendo eorū bona: ignem uero domibus iniiciendo. Nihil. n. illos ab alienigenis differre dicebant: qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatē tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare si Romanis seruitium spondissent. Erat autē id plane causatio & crudelitatis atq; auaritiæ ducebat obrentu: manifeste autem rebus effectū est. Nam idem itli & defectionis socii fuerunt & bellum cū Romanis cōmuniter susceperunt. Causa uero peior illorū in eos facta est: & cum mēta prior eorū referret occasio peius tractabant eos q; nequitia suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit. n. quodā modo illud tēpus apud Iudæos oīum generū malitiæ fœcūditissimum: ut nullum opus intermitteret infestū: ne si quis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouū aliquid inueniret: ita & priuatum & cōiter omnes unum erant: & exuperare alium alius tum impietate q̄ iniquitate in proximos certabant. Potentes quidem multitudinē uale tractando: multitudo uero ad interitū potētium properando: illis. n. erat dominandi cupiditas: his autē uim faciendi bonaq; locupletitū diripiēdi. Primo quidem Sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores nullis neque uerbo indicto ad iniuriam: neq; facto intentato ad exitium eorū qbus insidiarent penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatiorē esse demonstrauit. Non solum. n. omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderēt tanq̄ inimicissimos eiusq; modi maxime ciues tractans: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit. Quarta factus fuerat q̄ deum quoq; iā esset ausus impietate contemnere. Nam & mēsa nefaria uescebatur: & legitimam patriā: quæ exterminauerat castimoniam ut iā sit minie mirū si māfuetudinis cōtionē minime seruauit hoībus: q̄ dei pietatem furore contempserat. Rursus igitur Simō Gioræ quid mali non cōmisit: q̄ ne liberorū corporū iniuria tēperauit: q̄ eū creauere tyrannū. Quæ uero eos amicitia: quæ ue cognatio ad quotidianas cædes non ferociores effecit. Namq; alienos quidem male tractare inertis nequitia opus esse arbitrabat. Clarissimā uero gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli etiam Iudæi fuere: illi. n. sceleratissimi perēptis pontificibus ne qua pars conseruaretur pietatis in deum: totum quod ex ciuitatis facie supererat abscidere summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominū genus qui Zelotæ appellati sunt uiguit: qui nomen factis ueq; probauerunt. Omne. n. malitiæ facinus peræmulati sunt. nullo in æmulato: quod ante commissum memoriæ tradidit prætermisso quāuis nomen sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent propter efferam sui naturam cauillādo fallabant qui malorum quæ maxia essent bona ducebant. Itaq; debitum finem innuere merita illis pœna dei uoluntate decreta. Cuncta. n. quæ natura hominis posset ferre supplicia i eos usq; ad extrēmū uitæ terminum congesta sunt quæ uariis perempti cruciatibus pertulere. Verum fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiserat perpeffos: uerum his qui iuste ea paterentur hærebāt. De illis autē qui in eorū crudelitatem inciderūt non huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeam unde digressus sum.

Flavius Siluius aduersus Eleazarum uenit: castellum cingit licet difficillimum adeunti accessus fuerat: per duo loca poterant accedere homines: declarat difficultas accessus: admouet machinas per unam uiam: fabricat arietem cum quo murū percutit: ignem ad muros ponit: letiq; Romani custodiunt ne quis eorū ex castro fugeret.

CAP. XLIII.

Enit autem dux Romanorum contra Eleazarum: & qui cum eo Masadam tenebant Sicarios exercitum ducens: & fines quidem statim omnes obtinuit: præfidiis ubique locis opportunissimis collocatis. Castellum autem muro circumdedit: ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet: utque custodes perseuerarent: ipse uero castris locum occupat ad obsidionem quidem idoneum: quem delegerat: qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur. Cæterum difficilem ad copias utensilium: non solum enim commeatus ex longinquo & cum labore Iudæorum maxime portabantur: quibus hæc fuerat cura mandata: uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis Siluius obsidionem aggressus est: maximæ molis ac laboris egentem propter castelli munitiōnem cuius natura huiusmodi est Saxum gyro non exiguum: & excelsum longitudine undique abruptis atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sūt animum gressibus iaccessæ: nisi q̄ duobus modis idem saxum indifficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltide ad solis ortum: & alterum ab occidente facilius ambulari. Vo-

catur autem unum coluber ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quae enim prominet
 rupes frangitur: ac saepe in se reuertens paulatim rursus producitur: uixque illo itinere gradus pro-
 mouet pedem. Namque mutanti uestigium necesse est pede altero niti. Est autem cerra pernicies. Altitu-
 do enim rupium utrinque dehiscit ut quae horrore quous terrere audacissimum possit. Per eiusmodi
 uiam cum xxx. stadiis ascendens quod restat uerticis est non in cautum finem coacti: sed ut habeat
 in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathes pontifex castellum aedificauit & appellauit Masa-
 dam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per oem eius gyrum ere-
 xit stadiosque spatio. lx. & cado lapide factum: & per. xii. altum latumque octo cubitis: & uiginti septem
 turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus membra per omnem murum intus aedi-
 ficata. Rex. n. uerticem quo fecundus omniplanicie mollior esset culturae destinauerat: ut si quan-
 do externae alimentorum penuria contigisset: hanc quidem laborarent qui salutem suam castello
 tradidissent. Quin & regiam sibi aedificauerat ab occidentalis partis ascensu intra omnia quidem arcis
 oppositam uergentem autem ad septentrionem. Regiae uero murus erat magnus ac firmissimus celsi-
 tudine quattuor sexagenum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus & porti-
 cum: itemque balnearum uaria erat & sumptuosa constructio: columnis quidem & singularibus saxis
 undique substitutis. Parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habi-
 tacula & fursum: & circa regiam & ante turres multos magnosque puteos in scopulis exciderat: custo-
 des aquae tantam molitus abundantiam quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossae uero iter
 ex regia in arcem summam ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestae quidem uiae facili
 sui ulum praebere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa: ut supra memo-
 rauimus. Occidentalem uero magna in angustia posita turri conclusit: quae non minore mille cu-
 bitorum spacio ab arce distaret quam neque transiri posse neque capi facile uidebatur. Inextricabilis autem
 quous licenter ambulantiibus fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles imperus natura simul &
 manu castellum erat communitum: intus autem repositi apparatus magis & diuturnitatem & opulen-
 tiam iuuare: nam & frumentum multum erat conditum: & quod in longum tempus sufficere possent:
 uinumque multum & oleum: super autem cuiusque leguminis fructus: & palmae coaceruatae. Cunctaque
 repperit Eleazarus castello per dolum cum sicariis occupato matura: nihilque recens depositis dete-
 riora quam fere ex quo apparata sunt ad excidium a Romanis illatum. c. annorum tempus agebat.
 Quin etiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis au-
 ram esse existimet: non errauerit quod arcis altitudine ab omni terrena ac foetulentia matena sit remo-
 ta: inuenta est autem omnigenum quoque armorum multitudo ab rege condita: quae decem milibus ui-
 rorum sufficeret: ferrumque infectum necnon aeri & plumbi materia: quippe ut magnis de causis fa-
 ctum crederes apparatus. Aiuunt. n. Heroden id ipsum castellum sibi ad refugium paruissimum duplex
 periculum in suspicantem: unum quidem ab iudaeorum populo ne se deposito illos qui antea reges fue-
 rant ad principatum reduceret. Alterum uero maius atque atrocius ab regina aegypti Cleopatra. Haec
 enim suam sententiam non celabat: sed cum Antonio saepe uerba faciebat postulans Herodem interfici:
 sibi autem obsecrans regnum iudaeorum donari. Et magis quis miraretur nondum eius imperio An-
 tonium paruissimum a eius amore emancipatum: quam non dominaturam sperasset pro eiusmodi me-
 tus Herodes condita Masada in extremum belli contra iudaeos Romanis opus dimisit. Nam quod foris
 iam locum omnem muro cinxerat dux romanorum: sicut supra diximus: ac ne quis effugeret diligenti-
 sime procurauerat: incipit obsidionem uno tantum loco reperto qui aggerem iactum posset excipere.
 Nam post eam turrim quae iter ab occidentem quod ad regiam summamque montem duceret preclude-
 bat: erat quaedam continentia saxi uastior latitudine multumque porrecta: celsitudine autem Masadae tre-
 centis cubitis inferior: quam Leucem appellabant: hanc igitur Siluius ut ascendit ac tenuit aggerem
 apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus solidus ad ducetos cu-
 bitos erectus est tumulus. Verum neque firma neque sufficiens machinis ferendis haec mensura uideba-
 tur: sed super eum tribunal constrictis saxis ingentibus factum est altum itemque latum cubitis quinqua-
 ginta. Erat autem aliarum machinarum fabrica illis assimilis. Quas primo quidem Vespasianus ad ob-
 sidiones postea uero Titus excogitauerat turrisque quinquaginta cubitis effecta est: tota ferro conse-
 pra. Unde multis balistarum tormentorumque iaculis Romani cito eos reppulere qui de muro pugna-
 bant: & caput exerere prohibuere. Simul autem ingente et ariete fabricato Siluius crebro murum pulsari
 iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deicit partem interruptam. Cito autem peruenere sicarii muro itus al-
 tero constituto. Qui ne machinis quidem simile aliquid pateret: mollis. n. adhuc erat & impetus laxare
 uiolentiam poterat: hoc modo constructas trabes pericrate magnas: & quae sectae sunt continentibus copo-
 suere. Earum autem ordines erant duo similes tantumque distantes quantum esset muri latitudo & inter eos
 ambos replebant aggeris spacium. Nec uero crescente cumulo terra deflueret aliis transuersis trabi-
 bus quous in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis quidem opus aedificio simile: sed quod ca-
 dendi inferebant machinarum ictus euanescebant lutoque subsidente structiore fabricam faciebant. Vbi
 hoc Siluius considerauit igni magis murum captum iri putans multas quidem ardentes faces militi-
 bus intro iaculanti praecipit: murus autem quippe: ut maxima ex parte lignis constructus ignem cito

comprædendit: & usq; ad imum sui laxitate calefactus ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio spirans aquilo Romanis erat horribilis auertens desuper flamas in eos abigebat: & pene machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster: multa que ui contra obuios eas referens muro appulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio ad castra læti digrediebantur decreto hostes luce aggredi: & nocte nigilias accuratiores facere ne quis eorum clam subterfugeret.

Eleazarus uidens non posse euadere manus Romanorum hortatur ut omnes combusta urbe se ipsos interficiant magis q̄ seruituti subiciantur: quibusdam placuit: quidam uero molliores lachrymabantur: reiterat exhortationem Eleazarus præponens immortalitatem animæ: pulchrius esse pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

CAP. XLV.

Ed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum: alium uero nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent ante oculos positis de omnium morte cõsiliu cœpit: idq; ex præsentibus fortissimum ratus ualidioris animi sociis uesperis congregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes neq; Romanis neq; cuiquam alii seruire nisi deo: is enim solus est uerus & iustus deus hominum: ecce nunc tempus adest q̄ factis uestros probare animos iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante quidem seruitutem nec sine periculo passi. Nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuemus sub Romanis futuri. Primi enim omnium ab his defecimus: & nouissimi cum his bellũ gerimus. Puto aut̄ & hanc nobis a deo gratiam datam: ut bene ac libere possimus mori quod aliis nõ euenit: præter spem paupertatis: nobis autem certum est orto die futurum excidium. Libera est aut̄ strenua mortis cõditio cum affectibus: nec. n. prohibere id hostes possunt: qui profecto nos optant uiuos abducere: neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit quando libertatem defendere cupientibus oia & a nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate conicere & scire q̄ amica ei quõdam natio damnata esset interitus: manens. n. propitius uel saltẽ nobis leuiter infensus nunq̄ tantorum quidam hoium perniciem neglexisset: sacratissimã uero urbem suã igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autẽ soli. s. ex omni genere Iudæorũ sperauimus seruata libertate superare tanq̄ nil in deum deliquissemus: nulliusq; culpæ participes fuissimus: qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana spectasse redarguit fortiore nobis insperatis rebus malorũ necessitate illata. Nec enim quicq; nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorũ copiam. Sed armorũ multitudinem aliorũq; habentes abundantissimũ apparatus ipso manifestissime deo spẽ salutis auferente pdidimus. Ignis. n. qui ferebat in hostes in ædificatum a nobis murũ non sponte reuertus est. Sed hæc multorum ira sunt criminũ: quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus sunt: morient. n. cõiuges iniuria uacua: liberi seruitutis expertes. Post illos aut̄ ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus libertate seruata optima sepultura. Primus tamen & pecunias & castellum igni comburamus. Merebunt. n. Romani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint: cõpendio caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc. n. nobis erunt testimonio mortuis: q̄ non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus mortem seruituti ptulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum p̄sentium sniã congruebant. Sed alii quidem ei obedire p̄perabãt: q̄si uoluntate replebant pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia: uel et̄ p̄pius quẽq; aptissimus deterrebat interitus alius alium intuens contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinem consilii animis frangi pertimuit: ne etiã qui fortiter dicta perceperunt effeminarẽt flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem de immortalitate animæ orationem incipit magna q; usus exclamatione lachrymantibus attentius spectans plurimum inquit opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes mori bene malle quã uiuere. Vos autem nec cui libet quidem hominĩ quicquam neq; audacia neq; uirtute p̄statis qui etiam magna mala effugituri mortẽ timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorẽ. Olim enim & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacræ maiorumq; nostrorum factis & aĩs confirmando p̄seuerabant: quod uiuere hominis est: non mori calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat ad proprium purumq; locũ eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore iunctæ sunt. unaq; malis eius implentur: quod uerisimile dicitur mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas turpis est: multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum latenter id mouens & ultra mortalem naturam gestis producens. Verumtamẽ cum pondere quõ in terram detrahatur: quodq; ab ea pender absoluta proprium locum receperit: tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: & humanis oculis: ut ipse deus inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore conspicit: nam & accedit occulte: neque rursus cum recedit uidetur unam quidam ipsa habes in

corruptam naturam: corpori aut causam præbens mutationis: nam quod anima attigerit hoc uiuit atq; uiuet. unde uero digressa fuerit hoc marcidum moritur tantum immortalitatis ei superabit. Huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo collectæ animæ nunq̄ eas detrahente corpore iocundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degētes ubiq; adsunt: ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat: qui somni diligimus quietem? Quemadmodum aut non sit dementissimū breuitatem uitæ sequentes sibimet inuidere perpetuam. Oportebat quidē nos domestica institutione meditados aliis esse exemplū promptæ uolūtatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit: Indorum uideamus sapientes: qui sapientiam profitentur: illi enim cum sint boni uiri uitæ quidem tempus quasi quoddā necessarium naturæ munus inuiti sustinent: properant aut homines corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo propter immortalis conuersationis desiderium aliis quidem prædicunt se esse abituros. Nec est qui prohibeat quæ sed omnes fortunatissimos appellantes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ita certam ueramq; animis esse inter se consuetudinē credidere. Alii aut cum mandata perceperint: igni traditis corporibus ut immaculata puraq; aīa secernatur paulatim moriunt. Facilius enim ad mortem illos amicissimi persequuntur quam exteroꝝ hoīum quisq; suos ciues in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desflent: illos aut beatos dicunt quæ immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit si deterius Indis sapiamus? ppriæq; ignauia leges patrias quæ oībus hoībus æmulandæ uiderentur inhoneste despiciamus: quæq; si contraria nos a principio instituisset eruditio: quod sūmum bonum est hoībus uiuere: mors autem calamitas attamen ipsos nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare dei uoluntate: & necessario morituros. Olim quantū enim apparet contra omne iudæorum genus hoc decretum posuit deus ut uita careremus qui ea non eramus quæadmodū oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere: ne ue Romanis gratificari quæ nos omnes eorum bellū assumpsit. Non. n. uiribus illoꝝ hæc accideres: sed causa fortior interueniens illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus. n. armis Romanoꝝ perēpti sunt qui Cæsaream incollebant iudæi? Ac ne defecturos quidem ab illis dum diē septimum celebrarent aggressa Cæsariensium multitudo: neq; manus referentes cum cōiugibus ac liberis mactauerunt: ne uel ipsos erubere Romanos. qui nos tantūmodo hostes quæ defeceramus putabant. Sed dicet aliquis Cæsariensibus semp cum suæ ciuitatis iudæis fuisse discordiam: tempusq; natos uetus odium exuperasse. Quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum. n. illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt: an non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multū igit his fides illoꝝ ac beniuolentia pfuit: ac non ab ipsis cū totis familiaribus acerbissime trucidati sunt: ac pro auxiliis gratias eis reddere? Nam quæ illos a nobis pati prohibere hæc passi sunt: uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum sit si uelim nūc separatim de singulis dicere. Nostis enim quæ Syriæ ciuitatem nulla est quæ non iudæos apud se habitantes occiderit nobis quam Romanos plus inimicæ. Vbi etiam Damasceni quom ne causam quidem probabilem confingere potuissent ciuitatem suam cæde nefaria repleuere. xviii. milibus iudæorum cum coniugibus ac familiaribus iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptoꝝ. lx. milium numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in aliena terra cum nullum inuenissent hostis aduersarium ita sunt mortui. Omnibus autem qui domi cum Romanis bellum susciperēt. nihil de erat eorum quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri & castelloꝝ inexpugnabiles fabricæ: atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent: seq; sustulissent maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta sunt: omniaq; hostibus succubuerunt: uelut illorum nobilitates causa uictoriæ: non ad eorum salutem a quibus instructa fuerant apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita perire. Eorum uero multitudinis quia a Romanis subiugati sunt quis non misereatur? quis ue non antequam illa patiat mori properet? Quoꝝ alii torti tanq; igne quam uerberibus excruciatu periere: alii fetocissime bestiis ad secundū eorum cibum seruati uiui sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt: qui ad hæc uiuunt qui sæpe mortem oprantes non accipiant. Vbi est autem illa magna ciuitas: Aut ubi est quæ totius gentis index metropolis fuit. Tantis quidem murorum septis munitissima: tot uero ante muros castellis turriumque disiectis mœnibus tuta bellique apparatus uix capiens: tot autem uitorum pro se pugnantium multitudinem continens. Quid nobis facta est: quæ deum habere incolam credebatur: radicitus ex fundamentis erepta est: solaque eius monumēta restant eorum a quibus excisa est: imposita reliquiis castra. Senes uero in fœlices ad cineres templi assident: & pauca mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruata. Hæc secum reputans quisquam nostrorum aspiciere solem durabit? etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patriæ? quis tam imbellis aut parcus animæ ut eum non pœniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissimus mortui priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non in strenua nos illexit: quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus nostri metipsi misereamur: & coniugum liberorum dum no-

bis licet a nobis ipsis misericordiam capere: ad mortem namque ipsi nati sumus: & quos ex nobis gennimus: eamque fugere: ne fortissimi quidem possunt: iniuria uero & seruitus & uidere coniuges ad turpitudine duci cum liberis non est malum hominibus ex natura necessitate profectum: sed haec sua timiditate perferunt qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine a Romanis descimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta: si nos uiuos subiugare potuerint: miserandi quidem adolescentes erunt quorum uires corporis ad multos sufficientes cruciatus: miserandi autem adulescentes quorum aetas clades ferre non poterit: uidebit alius coniugem abduci: alius manibus reuinctus uocem filii patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrum ministerium nobis praebent expertes seruitutis hostium: moriantur liberi cum filiis & coniugibus uita decedamus nobis leges praecipiant haec nos coniuges & filii depraeantur: horum necessitatem deus misit his contraria Romani uoluit: & ne quis nostrum ante excidium pereat timent. Festinemus igitur eis properata potius nostri uoluptate stuporem mortis admirationemque relinquere audaciae.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernuntque sibi mortem dare: omnes mortui sunt: unus ultimus incensa regia: gladio se transigens occubuit: clam cum quinque pueris mulier latuit: Romani de mane per scalas muros ascendunt: neminem uidentes admirantur mulier illa ex cloacis exiens romanis rem gestam aperuit.

CAP. XLVI.

Dhuc: eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis: rectique consilii existimantes ne quis extremum remanere uideretur tantus eos & coniugum & filiorum & propriae caedis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit cum facinus accederet obtusi sunt: uerum etiam seruare sententiam quam cum

dicta perciperent habuerunt: proprium quidem earumque effectum retinentibus cunctis: rationi uero cedentibus quia iam optime filius consuluerat. Simul. n. ualere uxoribus cum amplexu dicebant: ac liberis gremiis captos extremum lachrymantes osculabant. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus ualentes eas configebant: malorumque subditi hostibus passuri fuerant cogitationem habentes per solatio necessitatis ad caedem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere miseri quibus id necesse fuit quibusque filios atque uxores occidere: malorum omnium uidebat esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantibus: & interfectos laesum existimantes si illis breuissimum tempus ei superuideret: cito quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratas compositi: eosque complexi manibus cum comunicauissent parato animo se mactandos praebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis eandem fortis legem in sua quoque morte statuerunt: ut cui obtigisset nouem peremptis semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant: quod neque in audiendo neque in sustinendo facinore praestaret alius alii. Et ad extremum caeteri quidem se neci supposuere. Unus uero atque nouissimus circumspicere multitudinem mortuorum: ne quis forte in multa caede superesset qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos: ignem quidem mittit regiae: uehementi uero manu toto per se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse: latuit autem una mulier senior: & alia quaedam Eleazari cognata plurimum doctrina sapientiaque mulieribus praestans. Et quinque pueri per cuniculos: qui aquam sub terra potui dicebant abditum: cum alii caedibus occupatas mentes haberent: qui erant noningenti numero: & sexaginta cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt & aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent: sed undique uersum acerbam solitudinem ignemque intus silentium quid factum esset conicere non poterant: ad extremum uelut impellentes ictum arietis ululatam siqui forte prouocarent dederant. Clamorem autem sensere mulieres & ex cloacis emersae. factum romanis ut erat indicauerunt altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur perque hanc uiam se stantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilii fortitudinem & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Peracto excidio Flavius siluius cum exercitu in Caesaream proficiscitur: quidam ex iudaeis in Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortemque potius pati maluerunt: etiam pueri: quam Caesarem dominum appellare.

CAP. XLVII.

h Viuismodi autem peracto excidio in castello quidem praesidium dux reliquit: ipse uero cum exercitu Caesaream profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium: sed iam tota iudaea belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationis periculum exhibuerat. Nam & cit

cum Alexandriam ægypti ciuitatem postea contigit multos iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur ut libertatem defenderent: & Romanos quidem nihil se meliores putarēt: deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam is iudæorum non ignobiles aduersarentur: illos quidem nauiter aliis quidem instabant ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabatur: sed congregatis omnibus in congregationem iudæis sicariorum temeritatem publicabant: illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant eos quod nec sic fugissent certam spem salutis habituri uiderentur: a Romanis enim cognitos statim esse perituros proprias calamitates explere. Ipsi autem qui nullius fuissent eorum delicti participes cauendum esse ab eorum exitio: & multitudinem precabantur ut illorum causa Romanis ipsorum traditione satisfacerēt. His dictis prospecta periculi magnitudine pauere: multoque impetu sicarios aggressi corripuere: quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in ægyptum ac Thebas qui in illo tractu erant elapsi sunt non multo post comprehensi redacti sunt: quorum non est qui duritiam siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur: nemo cessit neque dicere uelle uisus est: sed omnes ille necessitates ualidiorē sententiam conseruare tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent: maxime uero puerorum ætas miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorum destruat. CAP. XLVIII.

Vpus tunc Alexandriam rector administrabat: & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans ac uertus ne rursus in unum congregarentur: & quosdam sibi adiungant præcepit Lupo in templum iudæorum quod esset apud Thannis quæ sic appellatur ciuitatem destrueret: hæc autem in Aegypto. Quæ ob hanc causam & coli cœpit: & non

men sumpsit.

Onias unus ex pontificibus quodam ex Hierosolymis fugatus Alexandriam uenit: optinetque ut templum possit fabricare iuxta morē patrium: hoc autem fuit prædictum per Esaiam quod in ægypto futura esset constructio templi. CAP. XLIX.

Nias Simonis filius unus ex pontificibus ex Hierosolymis fugatus Antiocho rege Syriæ cum iudæis bellum gerente Alexandriam uenit: & a Ptolemæo suscipitur humanissime propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem iudæorum eius auxilio sociaturum si dictis suis obtemperassent. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægypti templum sibi ædificare permetteret: & more patrio deum colere. Ita enim & antiochum magis odiosum iudæis qui templum apud Hierosolymam uastauisset: ipsique beniuolentiores fore eosque multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus ei que locum dedit centum & octuaginta stadiis a Mēphi distantem. Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato Onias templum quidem dissimile ab eo quod est in Hierosolymis: turrim autem similem instruxit ingentibus saxi sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est: & donariis similiter exornauit præter candelabri confectionē candelabra enim non fecit: sed informatum aureum lignum tanquam iubare in luce radiante de aurea catæna suspendit. Totum uero circa templum spacium structo latere circumdedit saxeas portas habente: concessit autem rex etiam multum agri modum ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa quæ dei cultus desideraret: non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat sed erat ei contentio cum iudæis apud Hierosolymam degentibus propter fugæ memorem iracundiam. Et hoc templo ædificato arbitrabatur ad id omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiasque prædixerat huius templi futuram in ægypto constructionem a quodam uiro iudæo: templum quidem ita fuerat ædificatum.

Lupus rector ad templum accedens ablatis denariis templum claudit Paulinus eius successor. nihil reliquit: sacerdotibus comminatus est: fecitque ut ne uestigiū quod diuini cultus uideretur. CAP. L.

Vpus autem rector Alexandriæ susceptis litteris imperatoris cum ad templum aduenisset nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus qui eius potestati successit: neque donariorum quicquam reliquit: uehementer enim sacerdotibus comminatus est nisi omnia protulissent: neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit ut ne uestigium quidem

diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum ex quo fuerat conditum anni. ccc. xxxiii.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur: nūciatur Catullo rectori libiæ: compræhensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non conscii tamē sceleris occiditur: Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur: etiam illos qui Romæ habitabant inter quos Iosephus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeret: Catullus ob iniustitiam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse moreretur.

CAP. LI.

Vdacia uero sicariorum ueluti morbus quidam etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant contigerat. Elapsus enim ad eos Ionathes homo nequissimus: & arte textor non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitque in solitudines cum signa umbrarum imagines se polliceretur ascendere: & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenem suam iudæorum apparatus eius & profectioem pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis inermes facile compræhendit: & magna quidem pars manibus interiit. Nonnulli autem uiui capti ad Catullum perducti sunt. Auctor autem consilii Ionathes tunc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones incidit: adductus est ad Catulum sibi quidem moram pœnæ moliebatur Catullus autem iniquitatis præbuit occasionem: nam ipse quidem locupletissimos iudæorum falso insimulans auctores sibi huius consilii fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat: remq; delatam multimode incumulabat. Tragicis etiam uerbis exaggerans: ut & ipse quoddam bellum iudæorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est præter credendi facultatem etiam doctor erat calumniandi Sicarios. Denique cum uidisset Iudæorum aliquem Alexandrum nomine: cui iam dudum infensus odium publicauerat etiam uxore eius. Beronice criminationibus implicata. hos quidem priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarum copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur: quod eorum patrimonium redditibus Cæsaris fodiabat. Ne uero uel alibi degentium quisquam iudæorum eius iniustitiâ confutaret: etiam longius mendacium propagauit ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui compræhensi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudæorum apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt: unus erat Iosippus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo factio: ita ut sperauerat: cessit. Nam Romam quidem Ionathen ceterosq; uinctos duces finemq; arbitrabatur esse quæstionis apud se: ac per illam conflatam calumniam. Vespasianus autem rem suspicatus ueritatem requirebat cognitione non iure hominibus accusationem illatam: illos quidem Titi studio criminibus soluit: merito uero pœnam in Ionathen statuit. Prius. n. uerberatus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quod amplius reprehensibile experiretur. Non multo autem post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est: non corporis tantum cruciatum sustines: sed erat ei maior animus morbus & grauior. Terroribus. n. expauescebat & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat & clamitabat. Cumq; se tenere non posset exiliebat stratis tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo extisq; defluentibus ac intestinis exhaustis: ita est mortuus: nulla re alia minus diuinæ prouidentiae factus iudicio quam quæ nequissimis ulciscatur. FINIS.

Hic nobis est finis historiae: quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros cognoscere cupientibus quemadmodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum iudæis: & qualiter sit quidem expositum lecturis ut dicant relinquatur. De ueritate autem confidenter dicere non pigebit quæ eam solam per omnia quæ scripsi habuerim coniecturam.

Has Iosephi Historias diligentius multo cæteris emendatas. Venetiis

excusit formis Bernardinus Vercellensis Sumptibus

Viri optime de literis meriti Andreæ asulani

XII. KAL. NOUEMB. M. DII.